

**DIAGNOZA ZJAWISKA
PRZEMOCY W RODZINIE
W POLSCE WOBEC KOBIET
I WOBEC MĘŻCZYŹN.
CZĘŚĆ I – RAPORT
Z BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH**

*Wyniki badań TNS OBOP
dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
Listopad 2010 r.*



SPIS TREŚCI

Spis Treści	1
Informacje o badaniu	3
Wstęp	5
Najważniejsze wyniki i wnioski	9
1. Opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie	18
1.1. Opinie na temat różnych form przemocy w rodzinie – postawy wobec stereotypów.....	18
1.2. Stereotyp ofiary i stereotyp sprawcy przemocy w rodzinie ze względu na płeć.....	21
1.3. Przemoc w rodzinie a płeć ofiar i sprawców – postrzeganie zmian.....	26
2. Znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie wobec kobiet i wobec mężczyzn	32
2.1. Znajomość rodzin z problemem przemocy psychicznej, emocjonalnej.....	37
2.2. Znajomość rodzin z problemem przemocy ekonomicznej.....	39
2.3. Znajomość rodzin z problemem przemocy fizycznej.....	41
2.4. Znajomość rodzin z problemem przemocy seksualnej.....	43
3. Doświadczenia z przemocą w rodzinie	46
3.1. Kontakt z przemocą w rodzinie – niezależnie od formy przemocy.....	48
3.2. Kontakt z przemocą psychiczną w rodzinie.....	50
3.3. Kontakt z przemocą ekonomiczną w rodzinie.....	52
3.4. Kontakt z przemocą fizyczną w rodzinie.....	54
3.5. Kontakt z przemocą seksualną w rodzinie.....	56
4. Ofiary przemocy w rodzinie	58
4.1. Ofiary przemocy w rodzinie – niezależnie od formy przemocy.....	58
4.1.1. Charakterystyka ofiar-kobiet.....	61
4.1.2. Charakterystyka ofiar-mężczyzn.....	61
4.1.3. Ofiary przemocy w rodzinie a sytuacja materialna.....	62
4.1.4. Ofiary przemocy w rodzinie a województwo.....	63
4.1.5. Kontakt z poszczególnymi formami przemocy – liczba form doświadczanej przemocy.....	65
4.2. Ofiary przemocy psychicznej w rodzinie.....	66
4.2.1. Charakterystyka ofiar-kobiet przemocy psychicznej.....	67
4.2.2. Charakterystyka ofiar-mężczyzn przemocy psychicznej.....	67
4.2.3. Ofiary przemocy psychicznej w rodzinie a sytuacja materialna.....	68
4.2.4. Ofiary przemocy psychicznej w rodzinie a województwo.....	69
4.3. Ofiary przemocy ekonomicznej w rodzinie.....	71
4.3.1. Charakterystyka ofiar-kobiet przemocy ekonomicznej.....	72
4.3.2. Charakterystyka ofiar-mężczyzn przemocy ekonomicznej.....	72
4.3.3. Ofiary przemocy ekonomicznej w rodzinie a sytuacja materialna.....	73
4.3.4. Ofiary przemocy ekonomicznej w rodzinie a województwo.....	74
4.4. Ofiary przemocy fizycznej w rodzinie.....	76
4.4.1. Charakterystyka ofiar-kobiet przemocy fizycznej.....	77
4.4.2. Charakterystyka ofiar-mężczyzn przemocy fizycznej.....	77
4.4.3. Ofiary przemocy fizycznej w rodzinie a sytuacja materialna.....	78
4.4.4. Ofiary przemocy fizycznej w rodzinie a województwo.....	79
4.5. Ofiary przemocy seksualnej w rodzinie.....	81
5. Przemoc wobec innych członków gospodarstwa domowego	85
5.1. Przemoc w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego – niezależnie od formy przemocy.....	86
5.2. Przemoc psychiczna w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego.....	88
5.3. Przemoc ekonomiczna w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego.....	90
5.4. Przemoc fizyczna w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego.....	92
5.5. Przemoc seksualna w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego.....	94
6. Sprawcy przemocy w rodzinie	96
6.1. Sprawcy przemocy w rodzinie – niezależnie od formy przemocy.....	97
6.1.1. Charakterystyka sprawców-kobiet przemocy w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców.....	99

6.1.2. Charakterystyka sprawców-mężczyzn przemocy w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców.....	100
6.1.3. Charakterystyka sprawcy przemocy w rodzinie według relacji ofiary	102
6.2. Sprawcy przemocy psychicznej w rodzinie	109
6.2.1. Charakterystyka sprawców-kobiet przemocy psychicznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców	109
6.2.2. Charakterystyka sprawców-mężczyzn przemocy psychicznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców	110
6.2.3. Charakterystyka sprawcy przemocy psychicznej w rodzinie według relacji ofiary.....	111
6.3. Sprawcy przemocy ekonomicznej w rodzinie	117
6.3.1. Charakterystyka sprawców-kobiet przemocy ekonomicznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców	117
6.3.2. Charakterystyka sprawców-mężczyzn przemocy ekonomicznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców	118
6.3.3. Charakterystyka sprawcy przemocy ekonomicznej w rodzinie według relacji ofiary	118
6.4. Sprawcy przemocy fizycznej w rodzinie	124
6.4.1. Charakterystyka sprawców-kobiet przemocy fizycznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców ..	124
6.4.2. Charakterystyka sprawców-mężczyzn przemocy fizycznej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców	125
6.4.3. Charakterystyka sprawcy przemocy fizycznej w rodzinie według relacji ofiary.....	125
6.5. Sprawcy przemocy seksualnej w rodzinie	131
6.5.1. Charakterystyka sprawców przemocy seksualnej w rodzinie na podstawie autodeklaracji sprawców.....	131
6.5.2. Charakterystyka sprawcy przemocy seksualnej w rodzinie według relacji ofiary	132
7. Okoliczności przemocy w rodzinie	136
8. Życie w strachu	139
9. Korzystanie z pomocy instytucji i organizacji	143
10. Łatwość przyznania się do bycia ofiarą i bycia sprawcą przemocy w rodzinie.....	156
11. Polski system prawny wobec ofiar przemocy w rodzinie	158
Przemoc w rodzinie wobec kobiet i wobec mężczyzn – podsumowanie i wnioski	166
Margines błędu przy wnioskowaniu.....	172
Kontrola realizacji i jakości badania w TNS OBOP.....	173

INFORMACJE O BADANIU

KLIENT:	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
TEMAT:	DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POLSCE WOBEC KOBIET I WOBEC MĘŻCZYŹN. CZĘŚĆ I – RAPORT Z BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH. <i>Wyniki badań TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej</i>
TERMIN REALIZACJI BADAŃ:	8 – 22 listopada 2010 r.
PRÓBA	OGÓLNOPOLSKA, REPREZENTATYWNA, LOSOWA PRÓBA KOBIET W WIEKU 18 I WIĘCEJ LAT OGÓLNOPOLSKA, REPREZENTATYWNA, LOSOWA PRÓBA MĘŻCZYŹN W WIEKU 18 I WIĘCEJ LAT
LICZBA ZREALIZOWANYCH WYWIADÓW	Łącznie 3000 (ogólnopolska próba kobiet – 1500 wywiadów ogólnopolska próba mężczyzn – 1500 wywiadów)
MAKSYMALNY STATYSTYCZNY BŁĄD POMIARU	±2,5% dla liczebności N=1500 ±1,8% dla liczebności N=3000
METODOLOGIA BADANIA:	SONDAŻ ZREALIZOWANY ZA POŚREDNICTWEM WYWIADÓW TELEFONICZNYCH CATI
PROGRAMY WYKORZYSTANE DO OBLICZEŃ STATYSTYCZNYCH	SPSS FOR WINDOWS 14.0.

WSTĘP

W listopadzie i grudniu 2010 r, na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, TNS OBOP przeprowadził – w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – badanie dotyczące diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i wobec mężczyzn. Badanie składało się z trzech zasadniczych części:

1. badania ilościowego na ogólnopolskich, reprezentatywnych próbach Polaków (ogólnopolska, reprezentatywna próba kobiet i ogólnopolska, reprezentatywna próba mężczyzn)
2. badania ilościowego na próbach celowych profesjonalistów – osób pierwszego kontaktu z przypadkami przemocy w rodzinie: Policjantami, kuratorami, pracownikami ochrony zdrowia, pracownikami socjalnymi i pracownikami Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w każdej z grup realizowano po 100 wywiadów)
3. badania jakościowego (FGI i IDI) z udziałem przedstawicieli grup profesjonalistów

W tym raporcie przedstawione zostały wyniki z pierwszej części badania – badań ilościowych na ogólnopolskiej, reprezentatywnej, losowej próbie kobiet i ogólnopolskiej, reprezentatywnej, losowej próbie mężczyzn. W obu przypadkach zrealizowanych zostało po 1500 wywiadów. Łącznie uzyskano 3000 wywiadów. Zebrane dane z obu zbiorów zostały połączone, by umożliwić pokazanie szerszej perspektywy poznawczej – dla ogółu populacji Polaków w wieku 18 i więcej lat¹ (miało to szczególne znaczenie m.in. przy dokonywaniu przez ofiary przemocy w rodzinie charakterystyki sprawców, jak również w przypadku analiz dotyczących zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy w rodzinie wobec kobiet i wobec mężczyzn)

Badanie zostało zrealizowane za pośrednictwem wywiadów telefonicznych CATI. Metoda ta – zważywszy na badaną problematykę dotyczącą delikatnej, drażliwej kwestii osobistych doświadczeń ze zjawiskiem przemocy w rodzinie – wydawała się lepsza niż bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe face-to-face. Wywiad bezpośredni – prowadzony przez ankietera z respondentem „twarzą w twarz” – może nie gwarantować takiego poczucia anonimowości, jak wtedy gdy wywiad prowadzony jest za pośrednictwem telefonu (*respondent choćby nawet*

¹ Po zastosowaniu osobnego ważenia do struktury populacji Polaków w wieku 18 i więcej lat.

spotkał ankietera na ulicy – nie rozpozna go, ankieter nie wie jak respondent się nazywa, ani gdzie mieszka). Próba kontaktu w niedogodnym dla respondenta momencie – na przykład obecności w domu sprawcy przemocy – nie musi się w takiej sytuacji kończyć odmową udziału w badaniu lub udzieleniem nieuczestnych odpowiedzi, ale umówieniem na inny, bardziej odpowiadający respondentowi termin. Większemu poczuciu bezpieczeństwa sprzyja też fakt, że pytania odczytywane przez ankietera nie są słyszane przez osoby inne niż rozmówca. Ponadto, odpowiadając, respondent może odpowiadać tylko „tak” lub „nie”, lub podawać numer odczytywanej odpowiedzi. Wywiad telefoniczny pozwala też uniknąć wielu błędów, pomyłek, braków danych, z którymi musielibyśmy się liczyć, gdyby zdecydować się na jeszcze inną metodę – ankietę do samodzielnego wypełnienia. Inną zaletą metody CATI jest też możliwość dotarcia do osób trudniej dostępnych np. mieszkańców zamkniętych osiedli (które to osiedla również nie są wolne od przemocy w rodzinie) – z jednej strony, grup dotkniętych dysfunkcjami – z drugiej, jak również osób często przemieszczających się. Zrealizowanie wywiadu telefonicznego, poprzez możliwość nawiązania nawet wielokrotnego kontaktu w określonych terminach realizacji badania wąskich ramach czasowych, jest łatwiejsze od wielokrotnej wizyty w wylosowanym gospodarstwie domowym.

Tymczasem kwestia sposobu zbierania danych miała duże znaczenie dla drażliwej tematyki badania i konstrukcji kwestionariusza wywiadu. Obok spraw ogólnych – dotyczących opinii obiegowych, stereotypów na temat przemocy, w badaniu pytaliśmy (przede wszystkim) o osobiste doświadczenia ludzi z sytuacjami przemocy w rodzinie – znajomość rodzin z takim problemem (wtedy gdy ofiarą przemocy w rodzinie jest kobieta i wtedy gdy ofiarą przemocy w rodzinie jest mężczyzna), ale także o to czy zdarzyło im się doświadczyć ze strony innych członków gospodarstwa domowego zachowań, które spełniają kryteria przemocy w rodzinie:

- fizycznej – *nie tylko bicie, kopanie – zachowania, które pozostawiają na ciele ofiary rany i siniaki, ale może to być także szarpanie, szarpanie za włosy, popychanie czy spoliczkowanie drugiej osoby – zachowania, które wcale nie muszą zostawiać śladów.*
- psychicznej, emocjonalnej – *na przykład: zastraszanie, groźby, wyzwiska, pomiatanie drugą osobą, poniżanie, wyśmiewanie, wywoływanie poczucia winy, czy kontrolowanie / zabranianie kontaktów z innymi osobami z rodziny itd.*
- ekonomicznej – *może na przykład polegać na zabieraniu wszystkich pieniędzy, kontrolowaniu wszystkich wydatków, niszczeniu rzeczy osobistych lub stanowiących wspólną własność, czy pozostawieniu bez opieki osoby, która z powodu choroby, wieku, bądź niepełnosprawności nie może samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb itd.*

- seksualnej – nie tylko zmuszanie do niechcianych zachowań seksualnych (niezależnie od tego czy sytuacja dotyczy współmałżonków, czy też nie), ale także niechciane obłapywanie, obmacywanie, czy poniżające opowiadanie innym osobom o upodobaniach i zachowaniach seksualnych drugiej osoby itd.

Podane tu przykłady miały zasygnalizować, jakiego rodzaju zachowania mogą świadczyć o występowaniu przemocy w rodzinie. Zdajemy sobie sprawę, że nie wyczerpują one wszystkich zdarzeń, sytuacji stanowiących o danej formie przemocy. Jednak w przypadku – teoretycznie krótkiego – wywiadu telefonicznego prowadzonego wśród zwykłych ludzi (o różnym poziomie wiedzy i różnych doświadczeniach osobistych) należało podjąć decyzję o wyborze konkretnych przykładów opisujących sytuację przemocy, o którą w danej chwili pytano. Posłużono się przykładami najbardziej „typowymi” (np.: zachowania pozostawiające ślady na ciele ofiary – przemoc fizyczna) jak również mniej „typowymi” (np.: niszczenie rzeczy osobistych – w przypadku przemocy ekonomicznej, czy kontrolowanie, zabranianie kontaktów – w przypadku przemocy psychicznej) – czyli z jednej strony takimi, które były powszechnie identyfikowane jako przemoc, a z drugiej takimi, które tak powszechnie identyfikowane przez ofiary i sprawców jako przemoc już być nie musiały. Posłużenie się konkretnymi przykładami – zamiast podawania sztywnych definicji – miało ponadto na celu sprowadzenie sytuacji wywiadu na poziom najbardziej zrozumiały dla zwykłego człowieka i uruchomienie skojarzeń dotyczących dotychczasowych doświadczeń.

Zebrane informacje zostały w raporcie przedstawione:

- w podziale na płeć – co stanowiło cel badania (pokazanie zjawiska przemocy w rodzinie wśród kobiet i wśród mężczyzn – ujawnienie różnic i podobieństw)
- w podziale na formy przemocy (psychiczna, ekonomiczna, fizyczna, seksualna)
- ponadto posłużono się zbiorczymi danymi, dotyczącymi:
 - wyników uzyskanych wśród przedstawicieli obu płci,
 - wynikami zbiorczymi dla ofiar, dla świadków i dla sprawców przemocy (osób, które przyznały się do podobnych zachowań względem innego członka gospodarstwa domowego oraz osób, które zostały scharakteryzowane przez ofiary przemocy w rodzinie),
 - a także ogólnymi dla zadeklarowanych zdarzeń przemocy w rodzinie ogółem (niezależnie od formy).

Skonstruowany kwestionariusz wywiadu, składał się z następujących elementów:

- 1 pytania ogólne dotyczące akceptacji dla stereotypów dotyczących różnych form przemocy w rodzinie w zależności od tego czy ofiarą/sprawcą jest kobiet, czy mężczyzna
- 2 bloki pytań o kontakt z przypadkami przemocy – kolejno: psychicznej, ekonomicznej, fizycznej seksualnej – skonstruowane wg zasady:
 - 2.1 znajomość rodzin (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie), w których dochodzi do przemocy w rodzinie wobec kobiet
 - 2.2 znajomość rodzin (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie), w których dochodzi do przemocy w rodzinie wobec mężczyzn
 - 2.3 osobiste doświadczenie zachowań spełniających kryteria omawianej formy przemocy w rodzinie ze strony innego członka gospodarstwa domowego (identyfikacja ofiar)
 - 2.4 pokrewieństwo z osobami, od których respondent doświadczał przemocy w rodzinie
 - 2.5 termin ostatniego zdarzenia
 - 2.6 ocena prawdopodobieństwa powtórzenia sytuacji przemocy („życie w strachu”)
 - 2.7 profil sprawcy ostatniego zdarzenia: wiek, wykształcenie,
 - 2.8 informacje na temat miejsca zamieszkania w chwili ostatniego zdarzenia (wielkość miejscowości, województwo)
 - 2.9 występowanie w gospodarstwie domowym zdarzeń spełniających kryteria omawianej formy przemocy w rodzinie przemoc wobec innego członka gospodarstwa domowego
 - 2.10 okoliczności, w jakich dochodziło do omawianych zdarzeń przemocy w rodzinie
 - 2.11 podejmowanie zachowań spełniających kryteria omawianej formy przemocy w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego (identyfikacja sprawców)
 - 2.12 korzystanie – w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie – z pomocy instytucjonalnej (jeśli tak, to jakiej)
 - 2.13 ocena skuteczności udzielonej pomocy instytucjonalnej
- 3 postrzeganie ofiar i sprawców różnych typów przemocy w rodzinie ze względu na ich płeć
- 4 postrzeganie zmian w okresie ostatnich 10-15 lat w liczbie ofiar-kobiet i ofiar-mężczyzn oraz sprawców-kobiet i sprawców-mężczyzn różnych form przemocy w rodzinie
- 5 opinie dt. przyznawania się do bycia ofiarą i bycia sprawcą przemocy w rodzinie ze względu na płeć (sugestie dt. kierunku weryfikacji uzyskanych w badaniu wyników opartych na deklaracjach ofiar, sprawców)
- 6 opinie na temat równoważnego chronienia przez system w Polsce (prawo, funkcjonujące instytucje) ofiar-kobiet i ofiar-mężczyzn
- 7 poinformowanie o nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- 8 ocena kierunku wprowadzonych nowelizacją zmian
- 9 powody wyrażania ocen sceptycznych.

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

- Wśród ogółu ofiar przemocy w rodzinie 39% stanowią mężczyźni, a 61% - kobiety. Kobiety stanowią największy odsetek ogółu ofiar w przypadku przemocy seksualnej w rodzinie (90%). W przypadku przemocy fizycznej w rodzinie kobiety stanowią 63% ogółu ofiar, a mężczyźni – 37%. Podobnie jest z ofiarami przemocy psychicznej – 64% z nich stanowią kobiety, a 36% - mężczyźni. Wśród ofiar przemocy ekonomicznej jest 70% kobiet i 30% mężczyzn.
- Wśród sprawców przemocy w rodzinie² (ogółem – niezależnie od formy przemocy) 70% stanowią mężczyźni, a 30% - kobiety. Gdy ofiarą przemocy w rodzinie jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy (79% do 21%). Jednak, gdy ofiarą jest mężczyzna sytuacja wygląda inaczej - mężczyźni stanowią 53% ogółu sprawców, a kobiety – 47%.
- Wśród sprawców przemocy psychicznej w rodzinie 70% stanowią mężczyźni, a 30% - kobiety. Gdy ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy (81% do 19%). Gdy ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie jest mężczyzna sytuacja wygląda inaczej – udział sprawców kobiet i sprawców mężczyzn rozkłada się po połowie (50% do 50%).
- Wśród sprawców przemocy ekonomicznej w rodzinie 68% stanowią mężczyźni, a 32% - kobiety. Gdy ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy (79% do 21%). Gdy ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie jest mężczyzna sytuacja wygląda inaczej – 42% sprawców stanowią mężczyźni, a 58% - kobiety.
- Wśród sprawców przemocy fizycznej w rodzinie 75% stanowią mężczyźni, a 25% - kobiety. Wśród sprawców przemocy fizycznej w rodzinie wobec kobiet 84%, to mężczyźni, a 16% - kobiety. Gdy ofiarą przemocy fizycznej w rodzinie jest mężczyzna, to w 60% przypadków sprawcą jest mężczyzna, a w 40% - kobieta.
- Wśród ogółu sprawców przemocy seksualnej w rodzinie 91% stanowili mężczyźni, a 9% - kobiety. 95% sprawców przemocy seksualnej w rodzinie wobec kobiet objętych badaniem, to mężczyźni, a 5% - kobiety. Z kolei wśród sprawców przemocy seksualnej w rodzinie wobec mężczyzn objętych badaniem, mężczyźni stanowili 62%, a kobiety - 38%. *Uzyskane wyniki dotyczące profilu sprawców przemocy seksualnej należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na niewielkie liczebności.*

² Profil sprawcy przemocy w rodzinie w oparciu o deklaracje ofiar, charakteryzujących sprawcę.

- Stereotypy dotyczące przemocy wobec kobiet i mężczyzn akceptowane są przez zdecydowaną mniejszość respondentów, przy czym widoczna jest większa akceptacja mężczyzn dla przemocy w rodzinie niezależnie od formy przemocy oraz tego, czy jej ofiarami padają kobiety czy mężczyźni.
- Jeśli chodzi o stereotypy związane z przemocą w rodzinie wobec kobiet, czyli przemocą męża wobec żony (partnera wobec partnerki), to najbardziej rozpowszechniona (19%) jest opinia, że nie istnieje coś takiego, jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu żony przez męża. W dalszej kolejności badani podzielają opinię, że w małżeństwie nie istnieje prywatna własność i mąż ma prawo robić z rzeczami żony co zechce (14%), że jeśli mężowi, partnerowi zdarzy się uderzyć żonę, partnerkę to jeszcze nie jest przemoc (11%) i że, gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie żony, partnerki przez męża, partnera, wyzwiska pod jej adresem są czymś normalnym (7%).
- Ogólnie przemoc w rodzinie stosowana przez kobiety (żonę, partnerkę) wobec mężczyzn (męża, partnera) akceptowana jest nieco częściej od przemocy mężczyzn wobec kobiet. Co piąty (21%) respondent sądzi, że jeśli żonie, partnerce zdarzy się uderzyć męża, partnera to jeszcze nie jest przemoc. 23% badanych podziela opinię, że coś takiego jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu męża przez żonę nie istnieje. Według 13% osób w małżeństwie prywatna własność nie istnieje, więc żona ma prawo robić z rzeczami męża co zechce, a 9% uważa, że gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie męża, partnera przez żonę, partnerkę, wyzwiska pod jego adresem są czymś normalnym.
- W opinii badanych fakt bycia mężczyzną wyraźnie zwiększa prawdopodobieństwo dopuszczenia się przemocy fizycznej i seksualnej, natomiast sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej jest znacznie słabiej związane z płcią.
- W przypadku przemocy fizycznej (76%) i seksualnej (75%) wśród respondentów wyraźnie przeważa pogląd, że jej sprawcami są częściej mężczyźni niż kobiety. Co więcej, respondenci nie tylko są przekonani, że mężczyźni częściej od kobiet są sprawcami omawianych form przemocy, ale ponad połowa z nich (odpowiednio 59% w przypadku przemocy fizycznej i 61% w przypadku przemocy seksualnej) jest zdania, że dopuszczają się ich przede wszystkim mężczyźni.
- Nieco inaczej postrzegane jest sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej. Co prawda także w tym przypadku najliczniej wskazywaną odpowiedzią jest, że tych form przemocy częściej dopuszczają się mężczyźni (odpowiednio 47% i 46%) i tylko niewielki odsetek badanych

wskazuje na kobiety (12% i 13%), jednak mniej więcej co trzeci respondent uważa, że sprawcami przemocy psychicznej (35%) i ekonomicznej (31%) są równie często kobiety jak mężczyźni.

- Badani wyrażają przekonanie, że kobiety częściej od mężczyzn padają ofiarą przemocy w rodzinie, szczególnie jeśli chodzi o przemoc fizyczną (82%) i seksualną (83%). Co więcej, zarówno w przypadku przemocy fizycznej (63%), jak i seksualnej (68%) ponad dwie trzecie badanych przekonanych jest, że dotyka ona głównie kobiety.
- Według 65% badanych ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie są częściej kobiety. Tylko 5% uważa, że mężczyźni, natomiast co czwarty (24%), że obie płcie równie często. Jeśli chodzi o przemoc ekonomiczną to zdaniem ponad połowy (58%) respondentów jej ofiarami są częściej kobiety, według 7% częściej mężczyźni, a 26% uważa, że kobiety i mężczyźni równie często.
- Okazuje się ponadto, że kobiety uważane są za ofiary przemocy w rodzinie częściej niż mężczyźni za sprawców. Z wypowiedzi respondentów wynika, że kobiety najczęściej postrzegane są jako ofiary przemocy seksualnej i fizycznej. W najmniejszym stopniu płeć warunkuje natomiast ryzyko przemocy ekonomicznej. Mężczyźni mniej zdecydowanie wyrażają przekonanie, że ofiarami przemocy są głównie kobiety, w szczególności w odniesieniu do przemocy psychicznej oraz ekonomicznej.
- Kolejnym tematem poruszonym w wywiadach z respondentami było postrzeganie – w porównaniu z sytuacją sprzed 10-15 lat – zmian jeśli chodzi o udziały kobiet i mężczyzn wśród sprawców i wśród ofiar przemocy w rodzinie. Okazuje się, że najlichniesza grupa respondentów dostrzega wzrost zarówno liczby sprawców, jak i ofiar przemocy niezależnie od ich płci, w szczególności dotyczy to przemocy psychicznej. Zdaniem badanych zwiększyła się zarówno liczba kobiet, jak i mężczyzn sprawców przemocy, natomiast w przypadku ofiar więcej osób dostrzega wzrost liczby ofiar kobiet niż ofiar mężczyzn. Należy dodać, że dostrzegany wzrost liczby zarówno sprawców, jak i ofiar jest najczęściej niewielki (przewaga odpowiedzi „trochę wzrosła”).
- 60% badanych mówi, że znają – w swoim otoczeniu – przynajmniej jedną rodzinę, w której dochodzi do przemocy wobec kobiet, natomiast 32% - że wobec mężczyzn. Znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy psychicznej, gdzie ofiarą jest kobieta wynosi 47%, a gdzie ofiarą jest mężczyzna – 23%. W przypadku przemocy fizycznej odsetki te wynoszą 38% i 14%, ekonomicznej – 24% i 12%, a seksualnej – 8% i 2%. Kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie wobec kobiet. Mężczyźni tylko nieco

częściej niż kobiety deklaruwali znajomość rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie wobec mężczyzn.

- 45% ogółu badanej populacji, w tym 40% ogółu mężczyzn i 49% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy w rodzinie: ponad jedna piąta (22%) osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka gospodarstwa domowego (w grupie tej – przynajmniej na poziomie deklaracyjnym – więcej jest kobiet - 26%, niż mężczyzn 16%), dodatkowo 12% ogółu (mniej więcej tyle samo kobiet i tyle samo mężczyzn), to osoby, które nie tylko doświadczyły przemocy, ale przyznały się, że podobnych zachowań dopuszczały się względem innego członka gospodarstwa domowego, do bycia wyłącznie sprawcą przemocy w rodzinie przyznało się 5% ogółu badanych (7% mężczyzn i 4% kobiet), ponadto 6% ogółu badanej populacji (wśród kobiet odsetek ten wynosił 6%, a wśród mężczyzn – 5%) stanowiły osoby, które choć same nie były ani ofiarami, ani sprawcami przemocy w rodzinie, to doświadczały przemocy w inny sposób – miały świadomość, że ofiarą przemocy w rodzinie jest/była inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym.
- Z zebranych danych wynika, że większość badanej populacji ma doświadczenia z przemocą w rodzinie – o ile nie osobiste, z własnego życia, to pośrednie – znają rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie. Tylko niespełna jedna czwarta badanych (28%, przy czym w grupie tej jest 30% mężczyzn i 27% kobiet) nie ma ani osobiście, ani pośrednio doświadczeń z przemocą w rodzinie (tzn. nigdy nie zamieszkiwali w gospodarstwie domowym w którym dochodziłoby do przemocy w rodzinie, ani też nie znają żadnej rodziny dotkniętej tym problemem).
- 37% respondentów, w tym 31% ogółu mężczyzn i 42% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy **psychicznej** w rodzinie (byli ofiarami, sprawcami lub też zamieszkiwali w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy psychicznej była inna osoba).
- Ofiarą przemocy **psychicznej** w rodzinie było 27% badanych: 33% kobiet i 21% mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Rzadko były to pojedyncze zdarzenia (o tym, że zdarzyło się to tylko raz mówiło 6%-7% osób), najczęściej były to sytuacje powtarzające się (o tym, że zdarzenie miało miejsce więcej niż raz mówiło 27% kobiet i 14% mężczyzn).
- 21% kobiet i 14% mężczyzn przyznało, że (niezależnie od osobistych doświadczeń) zamieszkiwali w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy **psychicznej** była inna

osoba w gospodarstwie domowym. Zarówno kobiety jak i mężczyźni, pytani o płeć ofiar częściej wskazywali osoby płci żeńskiej niż męskiej (w przypadku kobiet: 16% do 10%, a w przypadku mężczyzn: 11% do 7%).

- Do bycia sprawcą przemocy **psychicznej** przyznało się 12% kobiet i 13% mężczyzn. Osoby te mówiły najczęściej, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 8% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn), a rzadziej, że było to jednorazowe zdarzenie (3% wśród kobiet i 4% wśród mężczyzn). Tylko pojedyncze osoby – wśród przedstawicieli obu grup – skłonne były przyznawać się, że wielokrotnie zachowywali się w sposób spełniający kryteria przemocy psychicznej.
- 14% ogółu respondentów, w tym 11% ogółu mężczyzn i 16% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy **ekonomicznej** w rodzinie (byli ofiarami, sprawcami lub też zamieszkiwali w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy ekonomicznej była inna osoba).
- Ofiarą przemocy **ekonomicznej** w rodzinie było 9% ogółu badanej populacji: 12% kobiet i 6% mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego.
- O przemocy **ekonomicznej** wobec innej osoby wspólnie zamieszkującej gospodarstwo domowe mówiło 8% kobiet i 6% mężczyzn. Różnica w płci ofiar wskazywanej przez kobiety i mężczyzn również była bardzo niewielka – o przemocy ekonomicznej wobec innej osoby płci męskiej mówiło 4% kobiet i 3% mężczyzn, natomiast o przemocy ekonomicznej wobec innej osoby płci żeńskiej mówiło 5% kobiet i 4% mężczyzn.
- Do bycia sprawcą przemocy **ekonomicznej** przyznało się 3% kobiet i 4% mężczyzn. Osoby te mówiły, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 2% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn) lub, że było to „tylko” jednorazowe zdarzenie (1% wśród kobiet i 2% wśród mężczyzn). Na wielokrotność tego typu zachowań wskazywały odsetki osób stanowiące mniej niż jeden procent badanych populacji.
- Niemal jedna czwarta (23%) ogółu badanej populacji, w tym 19% ogółu mężczyzn i 26% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy **fizycznej** w rodzinie (byli ofiarami, sprawcami lub też zamieszkiwali w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy fizycznej była inna osoba).
- Ofiarą przemocy **fizycznej** w rodzinie było 16% badanych: przynajmniej raz w życiu podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego doświadczyła niemal co piąta

kobieta (19%) i przeszło co dziesiąty mężczyzna (12%). O tym, że przemoc fizyczna ze strony innego członka gospodarstwa domowego pojawiła się tylko raz mówiło 4% kobiet i 3% mężczyzn. 15% kobiet i 9% mężczyzn więcej niż raz było ofiarą przemocy fizycznej w rodzinie.

- 12% badanych potwierdza, że w ich gospodarstwie domowym (w którym mieszkają lub mieszkali w przeszłości) dochodziło do przemocy **fizycznej** w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego. Wśród ofiar częściej wskazywano na osoby płci żeńskiej: (dziewczynki, kobiety - 9%) niż męskiej (chłopcy, mężczyźni – 6%). Kobiety częściej niż mężczyźni (14% do 10%) przyznawały się do zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy fizycznej w rodzinie wobec innych osób, jednak zarówno kobiety jak i mężczyźni pytani o płeć tych ofiar częściej wskazywali na osoby płci żeńskiej (10% i 7%) niż męskiej (7% i 5%).
- Do bycia sprawcą przemocy **fizycznej** przyznało się 8% kobiet i tyle samo mężczyzn. Osoby te mówiły najczęściej, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 5% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn), a rzadziej, że było to jednorazowe zdarzenie (po 3% wśród przedstawicieli obu grup). Na wielokrotność tego typu zachowań wskazywały odsetki osób stanowiące mniej niż jeden procent badanych populacji.
- 4% ogółu badanej populacji, w tym dwukrotnie więcej kobiet (6%) niż mężczyzn (3%), to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkaly w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy **seksualnej** w rodzinie (byli ofiarami, sprawcami lub też zamieszkiwali w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy seksualnej była inna osoba).
- Do doświadczenia przemocy **seksualnej** ze strony innego członka gospodarstwa domowego (ofiary) przyznało się 3% badanych – i były to raczej kobiety (4%) niż mężczyźni (1%).
- Do zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy **seksualnej** w rodzinie wobec innej osoby przyznało się 2% kobiet i 1% mężczyzn. Wśród tych, którzy wyjawili, że w ich gospodarstwie domowym, w którym zamieszkiwali dochodziło do przemocy seksualnej wobec innej osoby częściej wskazywano na płeć żeńską ofiar niż męską ofiary. Zależności te dotyczą zarówno deklaracji kobiet jak i mężczyzn, jednak trzeba podkreślić, że w obu przypadkach mamy do czynienia z bardzo niewielkimi odsetkami.
- Tylko pojedyncze osoby przyznawały się, że dopuszczały się zachowań spełniających kryteria przemocy seksualnej w rodzinie
- Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej współmałżonkowie (mąż – w przypadku kobiety, żona – w przypadku mężczyzny) i rodzice (niema dwa razy częściej ojcowie niż matki).

Sporadycznie mówi się o przemocy ze strony dziadków (co zapewne wynika z coraz mniejszego udziału rodzin wielopokoleniowych wśród rodzin ogółem), częściej – ze strony dzieci (przy czym częściej ze strony synów niż córek – co potwierdzają zarówno kobiety jak mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie), a jeszcze częściej – ze strony rodzeństwa (zwłaszcza braci – o dwukrotnie częstszym doświadczaniu przemocy w rodzinie ze strony braci niż sióstr mówią zarówno kobiety jak mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie). Wśród osób niespokrewnionych znacznie częściej jest to mężczyzna niż kobieta (kategoria „niespokrewniony mężczyzna” wymieniana jest przez ofiary przemocy w rodzinie zarówno kobiety – 7% jak i mężczyzn – 8% częściej niż syn czy córka, dziadkowie itp.). Z deklaracji ofiar wynika, że sprawcą przemocy w rodzinie częściej jest mężczyzna niż kobieta, przy czym kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie wskazują na sprawstwo mężczyzny znacznie częściej (79%) niż mężczyźni, którzy przyznali się w badaniu, że byli ofiarami przemocy w rodzinie (53%).

- Kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie charakteryzują sprawcę najczęściej jako osobę w wieku 40-49 lat (32%), 30-39 lat (25%) lub 50-59 lat (15%). W przypadku mężczyzn, którzy przyznali, że doświadczali przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego sprawca został scharakteryzowany jako osoba nieco młodsza: 26% wskazało na grupę wiekową 40-49 lat, ale 22% - na 18-29 lat (następnie: 30-39 lat – 19%, a 50-59 lat – 15%). W sumie: o sprawcy poniżej 30 roku życia mówiło 16% kobiet-ofiar przemocy w rodzinie i już 28% - mężczyzn-ofiar przemocy w rodzinie.
- Kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie pytane o wykształcenie sprawcy (w momencie, gdy dochodziło do przemocy lub wtedy, gdy miała ona miejsce po raz ostatni) najczęściej wskazywały na osobę z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35%), nieco rzadziej – ze średnim (29%). Z kolei mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej charakteryzowali sprawcę, jako osobę z wykształceniem średnim (34%), nieco rzadziej – z zasadniczym zawodowym (25%) lub średnim (23%).
- Respondenci będący ofiarami przemocy w rodzinie, pytani o to, gdzie mieszkali wtedy, gdy (po raz ostatni) dochodziło do przemocy w rodzinie najczęściej wskazywali na wsie – robili to nieco częściej mężczyźni niż kobiety (41% do 36%). Z kolei kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie nieco częściej niż mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie wskazywały na miasta o ludności 20-100 tys. mieszkańców (22% do 17%).
- Przemocy, niezależnie od jej formy, najczęściej towarzyszy alkohol (45% przypadków). W dalszej kolejności przemoc współwystępuje z brakiem pieniędzy (18%), problemami małżeńskimi (15%) i problemami w pracy (10%). Związek pomiędzy przemocą w gospodarstwie domowym,

a alkoholem wyraźnie częściej raportowany jest przez kobiety niż przez mężczyzn. Nieco częściej dotyczy on ponadto przemocy fizycznej, seksualnej i psychicznej niż ekonomicznej.

- Wśród ofiar, pytanych o okoliczności towarzyszące przemocy w rodzinie mniej więcej jedna piąta (od 17% do 30% - w zależności od formy przemocy) mówiła, że nie działa się nic szczególnego, co mogłoby mieć ewentualny wpływ na bardziej nerwową atmosferę w domu i w efekcie – na takie zachowanie sprawcy. O „bezinteresownej” przemocy „bez powodu”, „specjalnego pretekstu” nieco częściej – w przypadku przemocy psychicznej i fizycznej – mówili mężczyźni; w przypadku przemocy ekonomicznej i seksualnej – deklaracje kobiet i mężczyzn (przy uzyskiwanych liczebnościach) nie różniły się znacząco.
- 16% badanych było ofiarami przemocy w rodzinie, a teraz obawia się, że taka sytuacja może się powtórzyć w najbliższym czasie. Pewność, że przemoc, mimo, że miała miejsce, już się nie powtórzy ma 18% respondentów. Dwie trzecie badanych nie było ofiarami przemocy w rodzinie. Kobiety częściej niż mężczyźni padają ofiarą przemocy w rodzinie i częściej żyją w strachu przed przemocą, która ich zdaniem może się w najbliższym czasie powtórzyć (19% wobec 13%).
- Odsetek ogółu respondentów obawiających się powtórzenia się sytuacji przemocy w rodzinie uzależniony jest od rodzaju przemocy i wynosi od 1% w przypadku przemocy seksualnej, 4% w przypadku przemocy ekonomicznej, 5% w przypadku przemocy fizycznej do 14% w przypadku przemocy psychicznej.
- To, jak często ofiary przemocy obawiają się, że taka sytuacja może się powtórzyć, w dużej mierze uzależnione jest od rodzaju przemocy. Najczęściej w strachu żyją ofiary przemocy psychicznej (52%), a w dalszej kolejności ekonomicznej (44%), fizycznej (34%) i seksualnej (28%).
- Okazuje się, że jedynie mniejszość rodzin (26%), w których dochodziło do przemocy, korzystała w związku z tym z pomocy jakiejś instytucji lub organizacji. Korzystanie z pomocy częściej deklarują kobiety niż mężczyźni (32% wobec 17%). Najczęściej korzystano z pomocy Policji (14%) oraz poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego (9%).
- Odsetek osób deklarujących korzystanie przez rodzinę z pomocy w bardzo niewielkim stopniu uzależniony jest od rodzaju przemocy, do której dochodziło w gospodarstwie domowym. Do korzystania z niej przyznaje się 17% respondentów z rodzin dotkniętych przemocą ekonomiczną, po 20% z rodzin, w których dochodziło do przemocy fizycznej i seksualnej oraz 21% z rodzin dotkniętych przemocą psychiczną.

- Niezależnie od formy przemocy jej ofiary i ich rodziny korzystają w związku z tym z pomocy jakichś instytucji lub organizacji zdecydowanie częściej od sprawców przemocy, którzy bardzo rzadko zwracają się po pomoc oraz od osób będących zarazem ofiarami i sprawcami przemocy. Kobiety, zarówno ofiary, jak i sprawcy korzystają z pomocy częściej od mężczyzn.
- Większość (77%) osób, które osobiście lub których rodziny skorzystały z pomocy w związku z przypadkami przemocy w gospodarstwie domowym, ocenia, że była ona przynajmniej częściowo skuteczna. Kobiety nieco rzadziej od mężczyzn, a ofiary przemocy rzadziej od jej sprawców potwierdzają skuteczność otrzymanej pomocy. Najskuteczniejsza okazuje się pomoc udzielona w związku z przemocą seksualną, a najmniej skuteczna w przypadku przemocy ekonomicznej.
- Zdaniem badanych do bycia ofiarą przemocy w rodzinie zdecydowanie łatwiej jest przyznać się kobietom (63%), natomiast do bycia sprawcą przemocy tak samo trudno kobietom i mężczyznom (53%). Taką opinię podzielają zarówno kobiety, jak i mężczyźni.
- Prawie połowa respondentów (47%) jest zdania, że system prawny w naszym kraju w większym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie, jeśli są nimi kobiety. W większym stopniu mężczyzn chroni on w opinii co dziewiątego badanego (11%). Co czwarty badany (24%) zgadza się, że polskie prawo w równym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie niezależnie od ich płci.
- Zdecydowana większość (81%) badanych słyszała o wejściu w życie nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jednak jedynie 18% słyszało o wszystkich przedstawionych podczas wywiadu zmianach. 37% respondentów słyszało o niektórych zmianach, a 26% co prawda słyszało o nowelizacji, ale nie zna konkretów.
- Trzy czwarte (74%) badanej populacji uważa, że wprowadzenie nowelizacji do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprawi sytuację ofiar, jednak jedynie 21% spodziewa się znacznie jej poprawy, a pozostali uważają, że poprawi się ona w niewielkim stopniu. Według 16% badanych pomimo wprowadzenia nowelizacji sytuacja ofiar przemocy w rodzinie nie ulegnie zmianie. Trzech na stu (3%) oczekuje w związku z tym, że ulegnie ona pogorszeniu.
- Respondenci, którzy nie spodziewają się poprawy sytuacji ofiar przemocy w rodzinie w związku z wprowadzoną nowelizacją ustawy, argumentują, że polskie prawo jest nieskuteczne (58%), w instytucjach panuje zbyt duża biurokracja (49%), a ludzie boją się zwracać do nich z takimi sprawami (48%).

1. OPINIE NA TEMAT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

1.1. OPINIE NA TEMAT RÓŻNYCH FORM PRZEMOCY W RODZINIE – POSTAWY WOBEC STEREOTYPÓW

W ramach badania zjawiska przemocy w rodzinie zmierzono zostało rozpowszechnienie stereotypów dotyczących przemocy wobec kobiet i mężczyzn. Okazało się, że ogólnie rzecz biorąc stereotypy te podzielane są przez niewielką część badanej populacji.

Jeśli chodzi o stereotypy związane z przemocą w rodzinie wobec kobiet, czyli – w przedstawionych stwierdzeniach – przemocą męża wobec żony (partnera wobec partnerki), to najbardziej rozpowszechniona jest opinia, że nie istnieje coś takiego, jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu żony przez męża. Z poglądem tym zgadza się prawie co piąty (19%) badany, jednak zdecydowana większość (77%) nie zgadza się z nim.

W dalszej kolejności badani podzielają opinię, że w małżeństwie nie istnieje prywatna własność i mąż ma prawo robić z rzeczami żony co zechce (14% wobec 84% osób nie zgadzających się z tym). Co dziewiąty (11%) respondent przekonany jest, że jeśli mężowi, partnerowi zdarzy się uderzyć żonę, partnerkę to jeszcze nie jest przemoc. Nie zgadza się z tym 86% badanych. Wreszcie, w odniesieniu do przemocy psychicznej, 7% respondentów uważa, że, gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie żony, partnerki przez męża, partnera, wyzwiska pod jej adresem są czymś normalnym, jednak przeważająca większość (92%) nie zgadza się z tym.

Ogólnie przemoc w rodzinie stosowana przez kobiety (żonę, partnerkę) wobec mężczyzn (męża, partnera) akceptowana jest nieco częściej od przemocy mężczyzn wobec kobiet. W szczególności dotyczy to przemocy fizycznej. Co piąty (21%) pytany sądzi, że jeśli żonie, partnerce zdarzy się uderzyć męża, partnera to jeszcze nie jest przemoc (nie zgadza się z tym 75%).

Podobnie jak w przypadku różnych form przemocy w rodzinie wobec kobiet, o które pytano badanych, również w przypadku różnych form przemocy mężczyzn najbardziej akceptowaną formą przemocy jest przykład stereotypu dotyczącego przemocy seksualnej. 23% badanych

podziela opinię, że coś takiego jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu męża przez żonę nie istnieje. Przeciwnego zdania jest 70% respondentów.

Według 13% pytanych w małżeństwie prywatna własność nie istnieje, więc żona ma prawo robić z rzeczami męża co zechce, a 9% uważa, że gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie męża, partnera przez żonę, partnerkę, wyzwiska pod jego adresem są czymś normalnym. Opinii tych nie podziela odpowiednio 85% i 90% badanych.

ISTNIEJĄ RÓŻNE OPINIE NA TEMAT SYTUACJI, KTÓRE MOGĄ SIĘ ZDARZAĆ W RODZINACH. CZY ZGADZA SIĘ PAN(I), CZY NIE ZGADZA Z NASTĘPUJĄCYMI OPINIAMI:									
	ZGADZAM SIĘ			NIE ZGADZAM SIĘ			Trudno powiedzieć		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
W małżeństwie prywatna własność nie istnieje – mąż ma prawo robić z rzeczami żony co zechce.	14	11	16	84	88	81	2	1	3
Gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie męża/partnera, przez żonę/partnerkę, wyzwiska pod <u>jego</u> adresem są czymś normalnym.	9	7	11	90	92	87	1	1	2
Jeśli żonie, partnerce zdarzy się uderzyć męża, partnera to jeszcze nie jest przemoc.	21	16	27	75	81	68	4	3	5
Coś takiego jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu <u>żony przez męża</u> nie istnieje.	19	16	21	77	80	75	4	4	4
Gdy w domu dochodzi do kłótni, to obrażanie żony/partnerki, przez męża/partnera, wyzwiska pod <u>jej</u> adresem są czymś normalnym.	7	6	9	92	94	90	1	0	1
W małżeństwie prywatna własność nie istnieje – żona ma prawo robić z rzeczami męża co zechce.	13	10	17	85	88	81	2	2	2
Jeśli mężowi, partnerowi zdarzy się uderzyć żonę, partnerkę to jeszcze nie jest przemoc.	11	9	14	86	89	83	3	2	3
Coś takiego jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu <u>męża przez żonę</u> nie istnieje.	23	20	27	70	72	67	7	8	6

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – deklaracje kobiet
M – deklaracje mężczyzn
Dane w proc.

Ciekawych wniosków dostarcza oddzielna analiza odpowiedzi na pytania dotyczące poparcia dla stereotypów dotyczących przemocy wyrażanych przez kobiety i przez mężczyzn. Przede wszystkim widoczna jest większa akceptacja mężczyzn dla przemocy w rodzinie niezależnie od formy przemocy oraz tego, czy jej ofiarami padają kobiety czy mężczyźni. Należy przy tym zaznaczyć, że niezależnie od płci, zdecydowana większość respondentów nie zgadza się ze stereotypami dotyczącymi przemocy.

Stereotypy dotyczące przemocy wobec kobiet spotykają się z mniejszą akceptacją zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn, niż stereotypy związane z przemocą wobec mężczyzn. 16% kobiet i 21% mężczyzn stwierdza, że gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu żony przez męża nie istnieje. 9% kobiet i 14% mężczyzn jest zdania, że jeśli mężowi, partnerowi zdarzy się uderzyć żonę, partnerkę to jeszcze nie jest przemoc.

Stereotyp dotyczący przemocy ekonomicznej wobec kobiet, mówiący że mąż ma prawo zrobić co zechce z rzeczami żony, podziela 11% kobiet i 16% mężczyzn. Najmniej zarówno kobiet (6%), jak i mężczyzn (9%) zgadza się, że obrażanie i wyzwiska pod adresem męża, partnera są normalnym elementem kłótni domowych.

Stereotypy związane z przemocą wobec mężczyzn są bardziej rozpowszechnione od tych dotyczących przemocy wobec kobiet. 20% kobiet i 27% mężczyzn jest zdania, że nie istnieje coś takiego jak gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu męża przez żonę. 16% kobiet i 27% mężczyzn stwierdza, że uderzenie męża, partnera przez żonę, partnerkę to jeszcze nie jest przemoc.

W mniejszym stopniu akceptowane są stereotypy dotyczące przemocy ekonomicznej i psychicznej wobec mężczyzn. 10% kobiet i 17% mężczyzn uważa, że żona ma prawo zrobić z rzeczami męża co zechce, zaś 7% kobiet i 11% mężczyzn jest zdania, że wyzwiska pod adresem męża/ partnera są czymś normalnym podczas kłótni rodzinnych.

1.2. STEREOTYP OFIARY I STEREOTYP SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

Jeden z bloków pytań w badaniu dotyczył stereotypów związanych z płcią najczęstszych sprawców i ofiar przemocy. Ogólnie rzecz biorąc badani przekonani są, że sprawcami przemocy w rodzinie są przede wszystkim mężczyźni, a ofiarami w większości kobiety. Dotyczy to w szczególności przemocy fizycznej i seksualnej.

W przypadku przemocy fizycznej i seksualnej wśród respondentów wyraźnie przeważa pogląd, że jej sprawcami są częściej mężczyźni niż kobiety. Uważa tak 76% badanych w odniesieniu do przemocy fizycznej i 75% w odniesieniu do przemocy seksualnej, w porównaniu do 7% w każdym przypadku, którzy częstsze sprawstwo tych dwóch form przemocy przypisują kobietom. Dość rzadki jest również pogląd, że sprawcami przemocy fizycznej i seksualnej są równie często kobiety jak mężczyźni (odpowiednio 13% i 10%).

Co więcej, respondenci nie tylko są przekonani, że mężczyźni częściej od kobiet są sprawcami omawianych form przemocy, ale ponad połowa z nich (odpowiednio 59% w przypadku przemocy fizycznej i 61% w przypadku przemocy seksualnej) jest zdania, że dopuszczają się ich przede wszystkim mężczyźni.

Nieco inaczej postrzegane jest sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej. Co prawda także w tym przypadku najliczniej wskazywaną odpowiedzią jest, że tych form przemocy częściej dopuszczają się mężczyźni (odpowiednio 47% i 46%) i tylko niewielki odsetek badanych wskazuje na kobiety (12% i 13%), jednak mniej więcej co trzeci respondent uważa, że sprawcami przemocy psychicznej (35%) i ekonomicznej (31%) są równie często kobiety jak mężczyźni.

JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE, KIM NAJCZĘŚCIEJ SĄ SPRAWCY PRZEMOCY ... W RODZINIE?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
najczęściej kobiety	7	5	8	6	5	7	4	5	4	5	4	6
CZĘŚCIEJ KOBIECY	12	9	15	13	10	16	7	8	7	7	6	9
trochę częściej kobiety	5	4	7	7	5	9	3	3	3	2	2	3
równie często kobiety co mężczyźni	35	32	38	31	28	34	13	12	14	10	6	13
trochę częściej mężczyźni	16	17	14	17	18	16	17	15	19	14	13	15
CZĘŚCIEJ MĘŻCZYŹNI	47	54	39	46	52	39	76	77	74	75	80	70
najczęściej mężczyźni	31	37	25	29	34	23	59	62	55	61	67	55
<i>trudno powiedzieć</i>	6	5	8	10	10	11	4	3	5	8	8	8

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
 K – deklaracje kobiet
 M – deklaracje mężczyzn
 Dane w proc.

Mężczyźni i kobiety różnią się nieco w swoim postrzeganiu sprawstwa przemocy w rodzinie, jednak różnice te są w dużej mierze uzależnione od omawianej formy przemocy. W przypadku przemocy psychicznej i ekonomicznej mężczyźni częściej od kobiet przypisują ją głównie kobietom lub uważają, że jej sprawcami są tak samo często kobiety, jak mężczyźni. Jeśli chodzi o przemoc seksualną, mężczyźni ponad dwukrotnie częściej od kobiet są zdania, że jej sprawcami są tak samo często kobiety, jak i mężczyźni. Natomiast odnośnie przemocy fizycznej odpowiedzi przedstawicieli obu płci są zbliżone.

Sprawstwo przemocy psychicznej częściej mężczyznom przypisuje 54% kobiet i 39% mężczyzn, zaś częściej kobietom 9% kobiet i 15% mężczyzn. W przypadku przemocy ekonomicznej 52% kobiet i 39% mężczyzn uważa, że jej sprawcami częściej są mężczyźni, a 10% kobiet i 16% mężczyzn, że kobiety.

Osiem na dziesięć (80%) kobiet i siedmiu na dziesięciu (70%) mężczyzn jest zdania, że częstszymi sprawcami przemocy seksualnej są mężczyźni, natomiast 6% kobiet i 9% mężczyzn przypisuje ją raczej kobietom.

Przemoc fizyczna jest w opinii respondentów domeną mężczyzn. Tego zdania jest 77% mężczyzn i 74% kobiet. Kobiety częściej dopuszczają się przemocy fizycznej według 8% kobiet i 7% mężczyzn. Warto jednak zwrócić uwagę, że mężczyźni nieco rzadziej od kobiet uważają mężczyzn za głównych sprawców przemocy fizycznej (55% wobec 62%).

JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE, KIM NAJCZĘŚCIEJ SĄ SPRAWCY PRZEMOCY ... W RODZINIE?			
ŚREDNIE*			
	KOBIETY + MĘŻCZYŻNI	KOBIETY	MĘŻCZYŻNI
psychicznej	-0,63	-0,80	-0,47
ekonomicznej	-0,64	-0,79	-0,45
fizycznej	-1,29	-1,33	-1,24
seksualnej	-1,34	-1,48	-1,19

* Średnia przyjmuje wartości od -2 do 2. Wartość -2 oznacza, że sprawcami są głównie mężczyźni, wartość 0, że tak samo często kobiety i mężczyźni, natomiast wartość 2, że głównie kobiety.

Wnioski te potwierdza analiza średnich wyliczonych na podstawie odpowiedzi badanych dotyczących sprawstwa przemocy. Średnie te przyjmują wartości od -2 jeśli wskazywano by wyłącznie odpowiedź „najczęściej mężczyźni” do 2 jeśli wskazywano by wyłącznie odpowiedź „najczęściej kobiety”. Widać, że niezależnie od płci, respondenci sprawstwo przemocy częściej przypisują mężczyznom, z tym, że mężczyźni dużo mniej zdecydowanie w odniesieniu do przemocy psychicznej (średnie: -0,80 wśród kobiet i -0,47 wśród mężczyzn) i ekonomicznej (-0,79 i -0,45), nieco mniej zdecydowanie, jeśli chodzi o przemoc seksualną (-1,48 i -1,19) i prawie tak samo często, jak kobiety w odniesieniu do przemocy fizycznej (-1,33 i -1,24).

W opinii badanych fakt bycia mężczyzną wyraźnie zwiększa prawdopodobieństwo dopuszczenia się przemocy fizycznej i seksualnej, natomiast sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej jest znacznie słabiej związane z płcią.

Badani wyrażają przekonanie, że kobiety częściej od mężczyzn padają ofiarą przemocy w rodzinie, szczególnie jeśli chodzi o przemoc fizyczną i seksualną. 82% respondentów uważa, że ofiarami przemocy fizycznej są częściej kobiety niż mężczyźni, przeciwnego zdania jest zaledwie trzech na stu badanych (3%), a co dziewiąty (11%) sądzi, że przemoc fizyczna dotyczy w takim samym stopniu kobiet, jak i mężczyzn. W przypadku przemocy seksualnej 83% respondentów zgadza się, że jej ofiarami częściej są kobiety, 2%, że mężczyźni, zaś 8%, że

osoby należące od obu płci równie często. Zarówno w przypadku przemocy fizycznej (63%), jak i seksualnej (68%) ponad dwie trzecie badanych przekonanych jest, że dotyka ona głównie kobiety.

Według 65% badanych ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie są częściej kobiety. Tylko 5% uważa, że mężczyźni, natomiast co czwarty (24%), że obie płcie równie często. Jeśli chodzi o przemoc ekonomiczną to zdaniem ponad połowy (58%) respondentów jej ofiarami są częściej kobiety, według 7% częściej mężczyźni, a 26% uważa, że kobiety i mężczyźni równie często.

A KIM NAJCZĘŚCIEJ SĄ OFIARY PRZEMOCY ... W RODZINIE?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
najczęściej kobiety	44	51	36	37	41	32	63	68	58	68	73	63
CZĘŚCIEJ KOBIECY	65	69	59	58	64	52	82	85	78	83	87	79
trochę częściej kobiety	21	18	23	21	23	20	19	17	20	15	14	16
równie często kobiety co mężczyźni	24	22	27	26	24	28	11	8	13	8	5	11
trochę częściej mężczyźni	3	2	3	4	3	5	1	1	2	1	1	1
CZĘŚCIEJ MĘŻCZYŹNI	5	4	6	7	5	9	3	3	4	2	2	3
najczęściej mężczyźni	2	2	3	3	2	4	2	2	2	1	1	2
<i>trudno powiedzieć</i>	6	5	8	9	7	11	4	4	5	7	6	7

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
 K – deklaracje kobiet
 M – deklaracje mężczyzn
 Dane w proc.

W przypadku płci ofiar przemocy fizycznej odpowiedzi kobiet i mężczyzn są do siebie dość zbliżone. Przemoc fizyczna częściej dotyka kobiet zdaniem 85% kobiet i 78% mężczyzn, a częściej mężczyzn zdaniem 3% mężczyzn i 4% kobiet. Ofiarami przemocy seksualnej częściej są kobiety według 87% kobiet i 79% mężczyzn, zaś mężczyźni według 2% kobiet i 3%

mężczyzn. Mężczyźni rzadziej od kobiet są zdania, że te formy przemocy dotyczą głównie kobiet, a częściej, że dotyczą obu płci w tym samym stopniu.

Mężczyźni w nieco większym stopniu niż kobiety są skłonni uważać, że ofiarami przemocy psychicznej i ekonomicznej są mężczyźni lub reprezentanci obu płci w tym samym stopniu. 69% kobiet i 59% mężczyzn sądzi, że przemocy psychicznej ulegają częściej kobiety, a 4% kobiet i 6% mężczyzn, że częściej mężczyźni. W przypadku przemocy ekonomicznej 64% kobiet i 52% mężczyzn jest zdania, że jej ofiarami częściej są kobiety, zaś 5% kobiet i 9% mężczyzn, że mężczyźni.

A KIM NAJCZĘŚCIEJ SĄ OFIARY PRZEMOCY ... W RODZINIE?			
ŚREDNIE*			
	KOBIETY + MĘŻCZYŻNI	KOBIETY	MĘŻCZYŻNI
psychicznej	1,08	1,20	0,93
ekonomicznej	0,93	1,06	0,77
fizycznej	1,47	1,54	1,38
seksualnej	1,58	1,66	1,49

* Średnia przyjmuje wartości od -2 do 2. Wartość -2 oznacza, że ofiarami są głównie mężczyźni, wartość 0, że tak samo często kobiety i mężczyźni, natomiast wartość 2, że głównie kobiety.

Wnioski dotyczące postrzegania płci ofiar przemocy przez kobiety i mężczyzn znajdują potwierdzenie w analizie średnich wyliczonych na podstawie odpowiedzi respondentów na temat płci ofiar przemocy. Średnie te przyjmują wartości od -2 jeśli wskazywano by wyłącznie odpowiedź „najczęściej mężczyźni” do 2 jeśli wskazywano by wyłącznie odpowiedź „najczęściej kobiety”.

Za ofiary przemocy, niezależnie do własnej płci, badani częściej uważają kobiety niż mężczyzn. Wyższe wartości bezwzględne średnich w porównaniu ze średnimi dla sprawstwa poszczególnych form przemocy, wskazują, że kobiety uważane są za ofiary przemocy w rodzinie częściej niż mężczyźni za sprawców.

Kobiety najczęściej postrzegane są jako ofiary przemocy seksualnej (średnia 1,58) i fizycznej (1,47). W najmniejszym stopniu płęć warunkuje natomiast ryzyko przemocy ekonomicznej (0,93).

Mężczyźni mniej zdecydowanie wyrażają przekonanie, że ofiarami przemocy są głównie kobiety, w szczególności w odniesieniu do przemocy psychicznej (średnie: 0,93 i 1,20) oraz ekonomicznej (1,06 i 0,77).

1.3. PRZEMOC W RODZINIE A PŁEĆ OFIAR I SPRAWCÓW – POSTRZEGANIE ZMIAN

Kolejnym tematem poruszonym w wywiadach z respondentami było postrzeganie zmian w płci ofiar i sprawców przemocy w rodzinie w porównaniu z sytuacją sprzed 10-15 lat. Okazuje się, że najliczniejsza grupa respondentów dostrzega wzrost zarówno liczby sprawców, jak i ofiar przemocy w rodzinie niezależnie od ich płci, w szczególności dotyczy to przemocy psychicznej. Zdaniem badanych zwiększyła się zarówno liczba kobiet, jak i mężczyzn sprawców przemocy w rodzinie, natomiast w przypadku ofiar więcej osób dostrzega wzrost liczby ofiar kobiet niż ofiar mężczyzn.

Należy dodać, że dostrzegany wzrost liczby zarówno sprawców, jak i ofiar jest najczęściej niewielki (przewaga odpowiedzi „trochę wzrosła”).

Ponad połowa badanej populacji (55%) jest zdania, że obecnie więcej niż 10-15 lat temu jest kobiet sprawczyń przemocy psychicznej. Według 40% badanych więcej jest kobiet, które dopuszczają się przemocy ekonomicznej. 42% respondentów stwierdza, że większa liczba kobiet jest teraz sprawcami przemocy fizycznej. Najrzadziej dostrzegany jest wzrost liczby kobiet, które stosują przemoc seksualną – 27%.

W zależności od rodzaju przemocy, jedynie od 14% (przemoc ekonomiczna) do 17% (przemoc fizyczna) respondentów uważa, że liczba kobiet sprawców zmniejszyła się. Natomiast od 15% (przemoc psychiczna) do 36% (przemoc seksualna) badanych jest zdania, że nasilenie przemocy wśród kobiet nie zmieniło się.

JEŚLI CHODZI O PRZEMOC W RODZINIE ... , TO JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE W PORÓWNANIU Z TYM CO BYŁO 10-15 LAT TEMU LICZBA <u>Kobiet</u> BĘDĄCYCH <u>Sprawcami</u> TEJ PRZEMOCY?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
znacznie wzrosła	23	24	21	11	11	12	14	16	11	8	10	7
WZROSŁA	55	59	51	40	39	43	42	43	41	27	28	27
trochę wzrosła	32	35	30	29	28	31	28	27	30	19	18	20
nie zmieniła się	15	14	17	27	26	27	27	25	30	36	33	38
trochę się zmniejszyła	10	8	12	10	10	10	13	13	12	10	10	9
ZMNIEJSZYŁA SIĘ	15	13	16	14	15	13	17	17	16	15	15	14
znacznie się zmniejszyła	5	5	4	4	5	3	4	4	4	5	5	5
<i>trudno powiedzieć</i>	15	14	16	19	20	17	14	15	13	22	24	21

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Kobiety nieco częściej od mężczyzn uważają, że liczba kobiet, które są sprawczyniami przemocy psychicznej wzrosła (59% wobec 51%). Za to w przypadku przemocy ekonomicznej zwiększenie się liczby kobiet sprawczyń nieco częściej dostrzegają mężczyźni (43%) niż kobiety (39%). W odniesieniu do przemocy fizycznej i seksualnej odpowiedzi nie są istotnie zróżnicowane ze względu na płeć, choć można zauważyć, że kobiety nieco częściej od mężczyzn zauważają znaczny wzrost liczby sprawczyń przemocy.

Połowa (51%) respondentów stwierdza, że w porównaniu z sytuacją sprzed 10-15 lat wzrosła liczba mężczyzn sprawców przemocy psychicznej. To nieco mniej niż zauważa wzrost liczby sprawczyń tej formy przemocy. Zdaniem 15% badanych, przeciwnie, liczba sprawców przemocy psychicznej zmniejszyła się, natomiast 22% uważa, że nie zmieniła się ona.

43% badanych zauważa, że więcej niż 10-15 lat temu mężczyźni dopuszcza się obecnie przemocy ekonomicznej. Wzrost liczby sprawczyń dostrzegło nieco mniej, bo 40% respondentów. Co czwarty (26%) badanych jest zdania, że liczba sprawców mężczyzn nie zmieniła się, a według 15% zmniejszyła się ona.

Liczba mężczyzn sprawców przemocy fizycznej wzrosła zdaniem prawie co drugiego (48%) badanego. Również w tym przypadku jest to więcej niż dostrzegło wzrost liczby sprawców kobiet (40%). W opinii 24% badanych nic nie zmieniło się, jeśli chodzi o liczbę sprawców mężczyzn, a 18% uważa, że obecnie mężczyźni rzadziej niż 10-15 lat temu dopuszczają się przemocy fizycznej.

Wzrost liczby mężczyzn sprawców przemocy seksualnej dostrzegany jest wyraźnie częściej (43%) niż analogiczny wzrost wśród kobiet (27%). Co czwarty (25%) badany nie zauważył pod tym względem żadnych zmian, natomiast 14% uważa, że liczba mężczyzn, którzy stosują przemoc seksualną, zmniejszyła się.

JEŚLI CHODZI O PRZEMOC W RODZINIE ... , TO JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE W PORÓWNANIU Z TYM CO BYŁO 10-15 LAT TEMU LICZBA MĘŻCZYŹN BĘDĄCYCH SPRAWCAMI TEJ PRZEMOCY?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
znacznie wzrosła	23	26	19	14	15	12	21	23	17	20	23	15
WZROSŁA	<i>51</i>	<i>56</i>	<i>46</i>	<i>43</i>	<i>45</i>	<i>41</i>	<i>48</i>	<i>51</i>	<i>44</i>	<i>43</i>	<i>46</i>	<i>40</i>
trochę wzrosła	28	30	27	29	30	29	27	28	27	23	23	25
nie zmieniła się	22	19	26	26	22	29	24	21	27	25	22	28
trochę się zmniejszyła	12	10	12	11	11	12	14	14	14	10	9	11
ZMNIJSZYŁA SIĘ	<i>15</i>	<i>12</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>18</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	<i>13</i>	<i>16</i>
znacznie się zmniejszyła	3	2	3	4	4	3	4	3	4	4	4	5
<i>trudno powiedzieć</i>	12	13	13	16	18	15	10	11	11	18	19	16

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Kobiety wyraźnie częściej od mężczyzn uważają, że liczba mężczyzn będących sprawcami przemocy w rodzinie wzrosła w porównaniu z sytuacją sprzed 10-15 lat. Wzrost liczby mężczyzn dopuszczających się przemocy psychicznej zaobserwowało 56% kobiet i 46% mężczyzn, stosujących przemoc ekonomiczną 45% kobiet i 41% mężczyzn, uciekających się do przemocy fizycznej 51% kobiet i 44% mężczyzn, natomiast mężczyzn sprawców przemocy seksualnej 46% kobiet i 40% mężczyzn.

Zdaniem badanych w ostatnich latach nie tylko rośnie liczba kobiet, które są sprawczyniami przemocy, ale także liczba kobiet jej ofiar. Najbardziej w odniesieniu do przemocy psychicznej (50%) i fizycznej (48%), jednak tylko niewiele mniej osób zauważa zwiększenie się liczby kobiet dotkniętych przemocą seksualną (45%) i ekonomiczną (42%).

Od 25% respondentów w przypadku przemocy seksualnej do 29% w przypadku przemocy ekonomicznej stwierdza, że liczba kobiet, które są ofiarami przemocy nie zmieniła się, natomiast od 16% w przypadku przemocy seksualnej do 20% w przypadku przemocy ekonomicznej uważa, że ich liczba spadła.

JEŚLI CHODZI O PRZEMOC W RODZINIE ... , TO JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE W PORÓWNANIU Z TYM CO BYŁO 10-15 LAT TEMU LICZBA <u>Kobiet</u> BĘDĄCYCH <u>Ofiarami</u> TEJ PRZEMOCY?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
znacznie wzrosła	23	28	18	13	15	12	21	25	16	20	23	17
WZROSŁA	<i>50</i>	<i>54</i>	<i>46</i>	<i>42</i>	<i>45</i>	<i>41</i>	<i>48</i>	<i>53</i>	<i>44</i>	<i>45</i>	<i>47</i>	<i>43</i>
trochę wzrosła	27	26	28	29	30	29	27	28	28	25	24	26
nie zmieniła się	20	18	22	23	21	26	22	18	26	22	19	26
trochę się zmniejszyła	13	13	14	15	14	15	15	14	15	12	12	11
ZMNIJSZYŁA SIĘ	<i>17</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>15</i>
znacznie się zmniejszyła	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4
<i>trudno powiedzieć</i>	<i>13</i>	<i>11</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>14</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>16</i>

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Kobiety częściej od mężczyzn zauważają zwiększenie się liczby kobiet ofiar wszystkich form przemocy. W największym stopniu dotyczy to przemocy fizycznej (53% kobiet wobec 44% mężczyzn) oraz psychicznej (54% wobec 46%), w mniejszym przemocy seksualnej (47% i 43%) i ekonomicznej (45% i 41%).

Jeśli chodzi o zmiany w liczbie mężczyzn będących ofiarami przemocy w rodzinie, to są one dostrzegane znacznie rzadziej niż zmiany liczby kobiet. 39% badanych zauważa, że obecnie częściej niż 10-15 lat temu mężczyźni stają się ofiarami przemocy psychicznej. Według 35% częściej padają obecnie ofiarą przemocy fizycznej, zaś niewiele mniej, bo 34% badanych jest zdania, że częściej są ofiarami przemocy ekonomicznej. Nieco mniej niż jedna czwarta respondentów (23%) jest zdania, że mężczyźni częściej niż kiedyś ulegają przemocy seksualnej.

Odsetek osób, które dostrzegają, że liczba mężczyzn ofiar przemocy w rodzinie zmniejszyła się, nie różni się znacząco od odsetka osób, które zauważają zmniejszenie się liczby ofiar kobiet. Natomiast od 29% w przypadku przemocy psychicznej, do 40% w przypadku przemocy seksualnej stwierdza, że liczba mężczyzn ofiar nie zmieniła się.

JEŚLI CHODZI O PRZEMOC W RODZINIE ... , TO JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE W PORÓWNANIU Z TYM CO BYŁO 10-15 LAT TEMU LICZBA <u>MĘŻCZYŹN</u> BĘDĄCYCH <u>OFIARAMI</u> TEJ PRZEMOCY?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
znacznie wzrosła	10	11	9	7	8	7	8	9	7	5	6	4
WZROSŁA	39	40	37	34	34	35	35	36	34	23	23	23
trochę wzrosła	29	29	28	27	26	28	27	27	27	18	17	19
nie zmieniła się	29	28	29	32	31	33	33	30	35	40	37	42
trochę się zmniejszyła	12	12	13	11	11	11	12	13	11	10	10	10
ZMNIEJSZYŁA SIĘ	15	15	17	16	16	15	17	18	17	15	15	16
znacznie się zmniejszyła	3	3	4	5	5	4	5	5	6	5	5	6
trudno powiedzieć	17	17	17	18	19	17	15	16	14	22	25	19

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
 K – deklaracje kobiet
 M – deklaracje mężczyzn
 Dane w proc.

Odsetki kobiet i mężczyzn zauważających wzrost liczby mężczyzn ofiar poszczególnych form przemocy są bardzo zbliżone. Jedynie w przypadku przemocy psychicznej nieznacznie częściej wzrost liczby ofiar mężczyzn zauważają kobiety niż mężczyźni (40% wobec 37%).

Na podstawie odpowiedzi respondentów na pytania o zmianę liczby sprawców/ ofiar przemocy obliczone zostały średnie, które obrazują wielkość i kierunek tej zmiany. Przyjmując wartości od -2 do 2, gdzie -2 oznacza, że liczba sprawców/ ofiar znacznie spadła zdaniem wszystkich respondentów, natomiast 2, że znacznie wzrosła. Wartość 0 oznacza, że liczba sprawców/ ofiar według badanych nie zmieniła się.

JEŚLI CHODZI O PRZEMOC W RODZINIE ... , TO JAK SIĘ PANU(I) WYDAJE W PORÓWNANIU Z TYM CO BYŁO 10-15 LAT TEMU LICZBA ... PRZEMOCY? ŚREDNIE*												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
kobiet będących sprawcami	0,68	0,77	0,61	0,42	0,39	0,46	0,40	0,45	0,36	0,19	0,23	0,17
mężczyzn będących sprawcami	0,65	0,78	0,51	0,45	0,49	0,40	0,52	0,60	0,44	0,53	0,64	0,42
kobiet będących ofiarami	0,61	0,71	0,50	0,37	0,41	0,34	0,51	0,62	0,41	0,54	0,61	0,46
mężczyzn będących ofiarami	0,35	0,41	0,30	0,26	0,27	0,26	0,24	0,27	0,22	0,08	0,11	0,05

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

* Średnia przyjmuje wartości od -2 do 2. Wartość -2 oznacza, że liczba sprawców/ofiar zdaniem wszystkich respondentów znacznie spadła, wartość 0, że nie zmieniła się, natomiast wartość 2, że znacznie wzrosła.

Analiza obliczonych średnich potwierdza wcześniejsze wnioski. Okazuje się, że badani dostrzegają wzrost liczby sprawców i ofiar wszystkich form przemocy, zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn. Przy czym w najmniejszym stopniu wzrosła ich zdaniem liczba kobiet sprawczyń przemocy seksualnej oraz mężczyzn będących jej ofiarami.

We wszystkich przypadkach wzrost liczby sprawców/ ofiar jest w opinii respondentów stosunkowo niewielki – średnie przyjmują wartości większe od 0, ale poniżej 1.

2. ZNAJOMOŚĆ RODZIN DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC KOBIET I WOBEC MĘŻCZYZN

Sześciu na dziesięciu badanych przyznaje, że osobiście zna – w swoim otoczeniu, sąsiedztwie – takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do przemocy w rodzinie wobec kobiet. Dwukrotnie mniej jest osób (32%), które wiedzą o rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie, gdzie ofiarą byłby mężczyzna.

O znajomości rodzin z problemem przemocy w rodzinie wobec kobiet mówili ludzie z wykształceniem wyższym (67%, a co ciekawe, porównując wyniki ze względu na wykształcenie ludzi, najrzadziej z wykształceniem podstawowym – 54%), mieszkańcy dużych (100-500 tys. miast (65%) i mieszkańcy województwa lubelskiego (69%). Z kolei znajomość rodzin z problemem przemocy w rodzinie wobec mężczyzn najczęściej deklarowali ludzie z wykształceniem wyższym (36% - i podobnie – jak w przypadku ofiar-kobiet – spośród poszczególnych grup wykształcenia, najrzadziej: ludzie z wykształceniem podstawowym – 27%), mieszkańcy województwa mazowieckiego (36%) i osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej (37%).

Wysoki wynik znajomości rodzin z problemem przemocy w rodzinie deklarowanej wśród ludzi z wykształceniem wyższym mógłby sugerować większe natężenie zjawiska w rodzinach z wyższym cenzusem wykształcenia, wydaje się jednak, że może być to raczej jednak pochodną większej świadomości zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie, mniejszej skłonności „przymykania oka” na zachowania, które w innych środowiskach mogłyby być uważane za zachowania „normalne” i jednocześnie też mniejszej tolerancji (tu: zaklasyfikowania jako przemoc) dla tak zwanych „jednorazowych wybryków”.

ODSETEK OSÓB DEKLARUJĄCYCH ZNAJOMOŚĆ RODZIN/Y, W KTÓRYCH DOCHODZI DO PRZEMOCY W RODZINIE ...		
	...wobec kobiet	...wobec mężczyzn
Niezależnie do formy przemocy		
Ogółem badani	60	32
Kobiety	65	30
Mężczyźni	55	33
Przemocy psychicznej, emocjonalnej		
Ogółem badani	47	23
Kobiety	52	22
Mężczyźni	41	23
Przemocy ekonomicznej		
Ogółem badani	24	12
Kobiety	25	10
Mężczyźni	22	14
Przemocy fizycznej		
Ogółem badani	38	14
Kobiety	42	12
Mężczyźni	34	16
Przemocy seksualnej		
Ogółem badani	8	2
Kobiety	9	2
Mężczyźni	7	2

Dane w proc.

Najczęściej identyfikowaną formą przemocy w rodzinie jest – niezależnie od płci ofiar – przemoc psychiczna. Znajomość rodzin w których dochodzi do przemocy emocjonalnej wobec kobiet jest udziałem niemal połowy respondentów (47%); w przypadku przemocy emocjonalnej wobec mężczyzn poinformowanie o takich przypadkach w swoim otoczeniu jest już mniejsze, jednak dotyczy i tak dużej liczby – bo niemal jednej czwartej badanej populacji (23%).

W przypadku przemocy w rodzinie, gdzie ofiarą byłaby kobieta następnymi w kolejności identyfikowanymi przez badanych formami przemocy, to przemoc fizyczna (38%), następnie ekonomiczna (24%) i najbardziej intymna – przemoc seksualna (8%). Uzyskane wyniki

znajomości rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie wobec kobiet układają się w niemal „hierarchicznym porządku” – od – przynajmniej teoretycznie³ – „najłatwiej identyfikowanej” przemocy emocjonalnej (47%), przez przemoc fizyczną (38%), do przemocy ekonomicznej (24%) i wreszcie seksualnej (8%).

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku znajomości rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie wobec mężczyzn, niż wtedy gdy ofiarą była kobieta. Po pierwsze znajomość rodzin dotkniętych takim problemem jest (jak już wspominaliśmy) niemal dwukrotnie mniejsza, a po drugie – choć i tu najczęściej identyfikowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna (rodziny takie zna 23% badanych), to przemoc fizyczna jak i ekonomiczna rozpoznawane są z podobną częstotliwością (odpowiednio: 14% i 12% ogółu badanych). Znajomość rodzin z problemem przemocy seksualnej wobec mężczyzn jest – podobnie jak znajomość rodzin z problemem przemocy seksualnej wobec kobiet – najmniejsza, przy czym również i tu większej liczbie osób znane są rodziny dotknięte przemocą seksualną wobec kobiet niż wobec mężczyzn (8% do 2%).

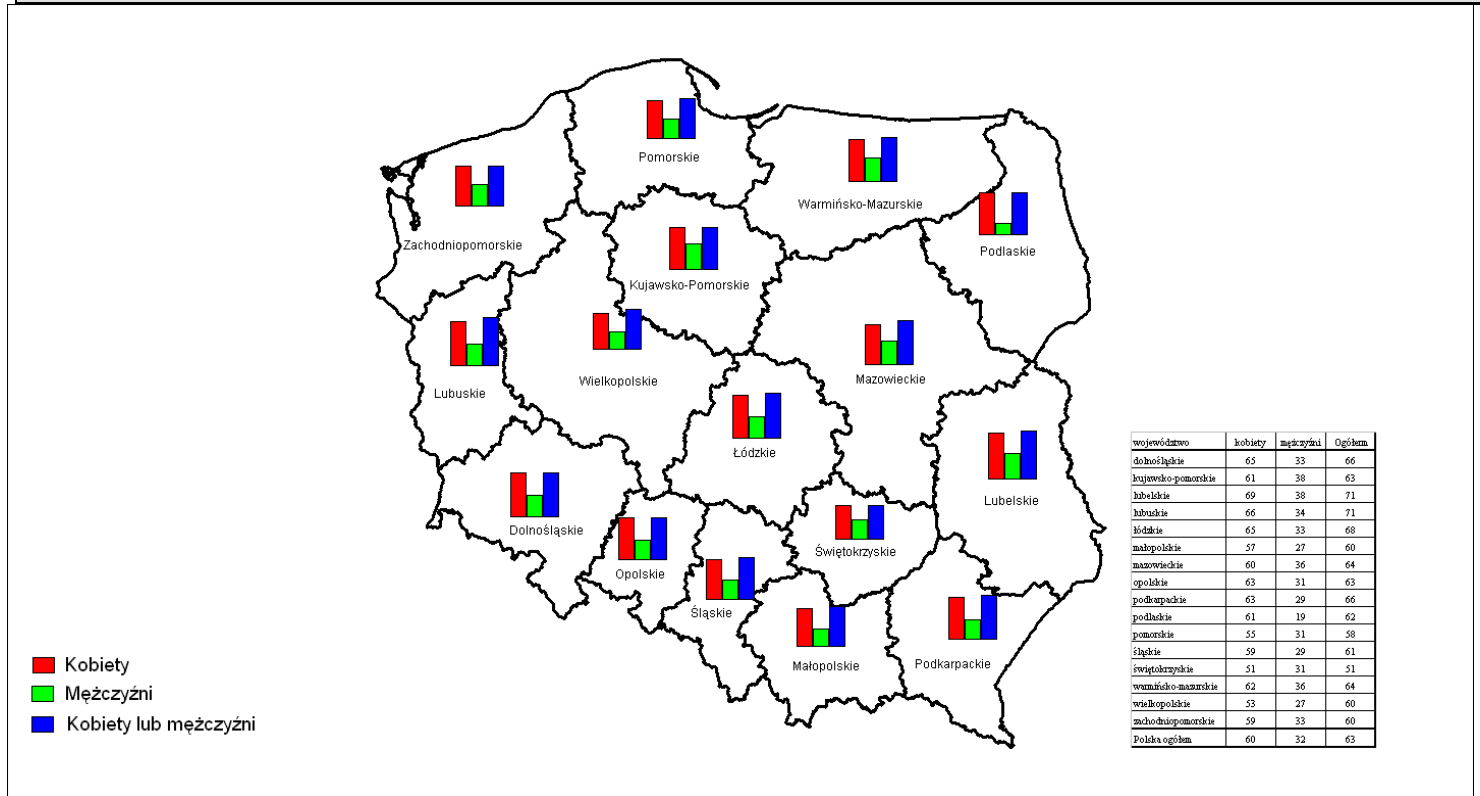
Warto zwrócić uwagę, że kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie wobec kobiet (różnice wynoszą od 11 punktów procentowych w przypadku przemocy psychicznej, 8 pkt proc. w przypadku przemocy fizycznej do 2-3 pkt proc. w przypadku przemocy ekonomicznej i seksualnej). Z kolei mężczyźni częściej niż kobiety – ale tylko nieco częściej – deklarowali znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie wobec mężczyzn (różnice wynoszą od 4 pkt proc. w przypadku przemocy fizycznej i ekonomicznej do 1 pkt proc. w przypadku przemocy emocjonalnej i różnicy stanowiącej – po zaokrągleniu – mniej niż jeden punkt procentowy).

Niemal dwie trzecie badanych (63%) zna (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie) rodziny, w których dochodzi do przemocy w rodzinie (w ogóle – niezależnie od formy przemocy): 60% - takie, w których ofiarą jest kobieta, a 32% - takie, w których ofiarą jest mężczyzna.

Wśród mieszkańców różnych województw, o znajomości rodzin z problemem przemocy w rodzinie najczęściej mówili mieszkańcy województwa lubelskiego i lubuskiego (po 71%), natomiast najrzadziej – świętokrzyskiego (51%).

³ powtarzające się kłótnie, awantury, wyzwiska słyszane przez sąsiadów mogą łatwo zasugerować występowanie problemu, jednak „zachowania słyszalne” dla osób postronnych nie wyczerpują wszystkich możliwych przejawów przemocy psychicznej stosowanej przez sprawców wobec swoich ofiar.

**ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY W RODZINIE (OGÓŁEM – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY):
WOBEC: KOBIET, MĘŻCZYŹN ORAZ OGÓŁEM (NIEZALEŻNIE OD PŁCI OFIARY))**



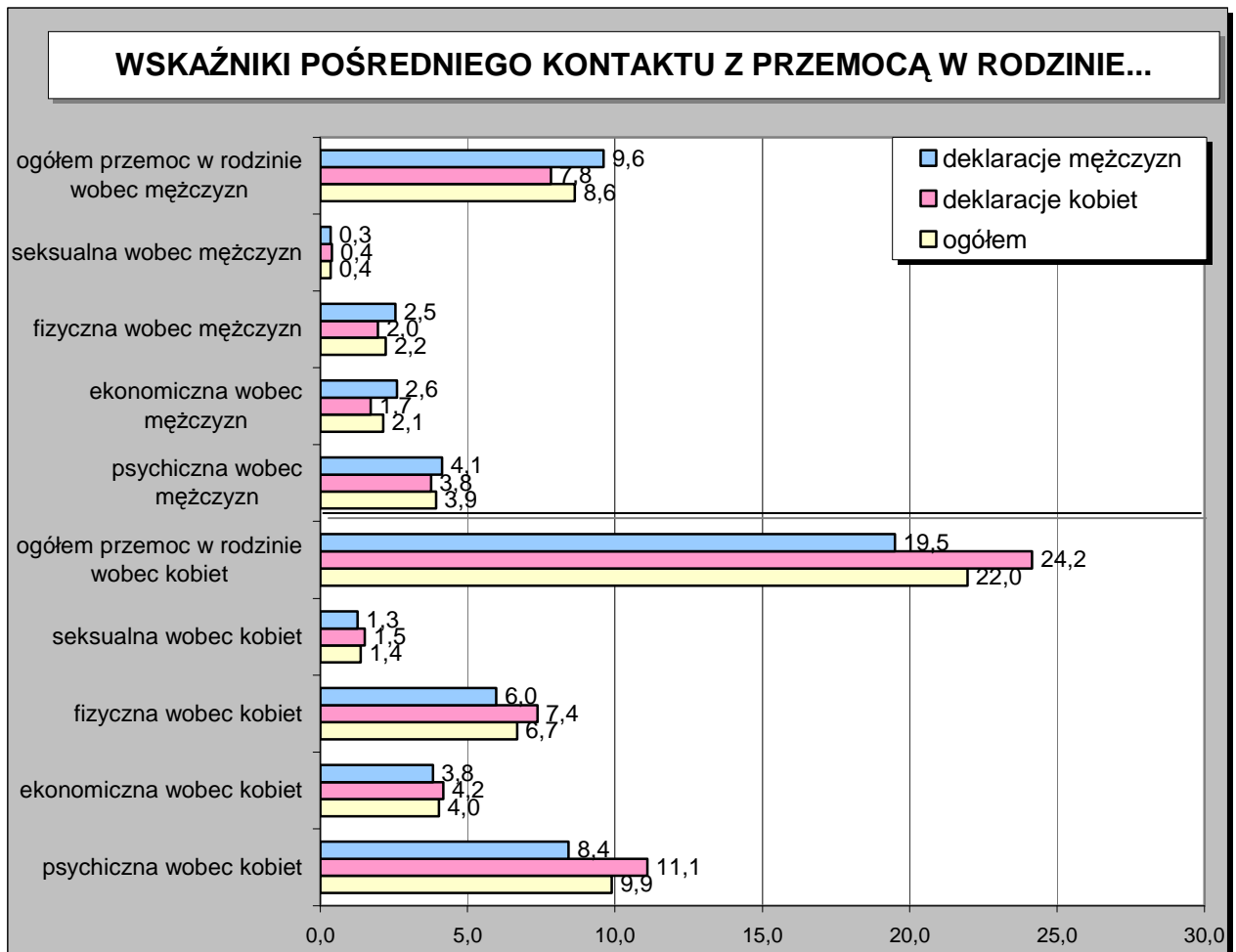
Dane w proc.

Wyniki na podstawie zbiorczych danych (ważonych) ogólnopolskich

O przemocy w rodzinie, gdzie ofiarą byłaby kobieta najczęściej mówili mieszkańcy województwa lubelskiego (69%), natomiast najrzadziej – świętokrzyskiego (51%). Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie wobec mężczyzn najczęściej dostrzegali mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego i lubelskiego (po 38%), natomiast najrzadziej – podlaskiego (19%).

Zróznicowanie w społecznym identyfikowaniu zjawiska przemocy w rodzinie ze względu na płeć ofiar, formę przemocy oraz płeć „świadków” (krewnych, sąsiadów, znajomych) najlepiej obrazują ujednolicone wyniki wskaźników kontaktu z przemocą w rodzinie. Zostały one przeliczone według następującego schematu, zgodnie z którym wyszczególnionym rodzajom odpowiedzi przypisano następujące wartości:

tak, jedną – dwie rodziny	10
tak kilka takich rodzin	20
tak dużo takich rodzin	30
nie	0



Powyższy wykres pozwala uzmysłowić sobie, jak duże są różnice w dostrzeganiu problemu przemocy w rodzinie w najbliższym otoczeniu przez mężczyzn i kobiety, zwłaszcza wtedy, gdy ofiarą tej przemocy jest kobieta.

W kolejnych, poniższych podrozdziałach przedstawiono szczegółowe wyniki uzyskane w pytaniach o znajomość rodzin, w których dochodzi do różnych form przemocy w rodzinie.

2.1. ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY PSYCHICZNEJ, EMOCJONALNEJ

„Jedną z form przemocy w rodzinie jest **PRZEMOC PSYCHICZNA, EMOCJONALNA**. Może ona przybierać różne formy – na przykład: zastraszanie, groźby, wyzwiska, pomiatanie drugą osobą, poniżanie, wyśmiewanie, wywoływanie poczucia winy, czy kontrolowanie / zabranianie kontaktów z innymi osobami z rodziny itd.”

47% badanych (52% kobiet i 41% mężczyzn) zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej wobec kobiet. Mniej osób – 23% respondentów (22% kobiet i 23% mężczyzn) – przyznaje, że znają rodziny dotknięte problemem przemocy psychicznej, gdzie ofiarą przemocy jest mężczyzna. Badani mówią najczęściej, że w przypadku przemocy psychicznej w rodzinie wobec kobiet znają jedną-dwie lub kilka takich rodzin, natomiast w przypadku mężczyzn znane są przeważnie jedna-dwie takie rodziny (na znajomość kilku takich rodzin wskazywało dwukrotnie mniej osób).

„JEDNĄ Z FORM PRZEMOCY W RODZINIE JEST **PRZEMOC PSYCHICZNA, EMOCJONALNA**.
MOŻE ONA PRZYBIERAĆ RÓŻNE FORMY – NA PRZYKŁAD:
ZASTRASZANIE, GROŹBY, WYZWISKA, POMIATANIE DRUGĄ OSOBĄ, PONIŻANIE, WYŚMIEWANIE,
WYWOŁYWANIE POCZUCIA WINY, CZY KONTROLOWANIE / ZABRANIANIE KONTAKTÓW Z INNYMI OSOBAMI Z RODZINY ITD.”

CZY PAN(I) OSOBIŚCIE ZNA – W SWOIM OTOCZENIU, SĄSIEDZTWIE – TAKIE RODZINY, O KTÓRYCH PAN(I) SŁYDZAŁ(A) LUB WIE, ŻE DOCHODZI W NICH DO RÓŻNYCH FORM PRZEMOCY PSYCHICZNEJ...

	...wobec kobiet			...wobec mężczyzn		
	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, jedną – dwie rodziny	23	24	21	15	15	15
tak kilka takich rodzin	21	24	18	7	6	7
tak dużo takich rodzin	3	4	2	1	1	1
nie	53	48	59	77	78	77

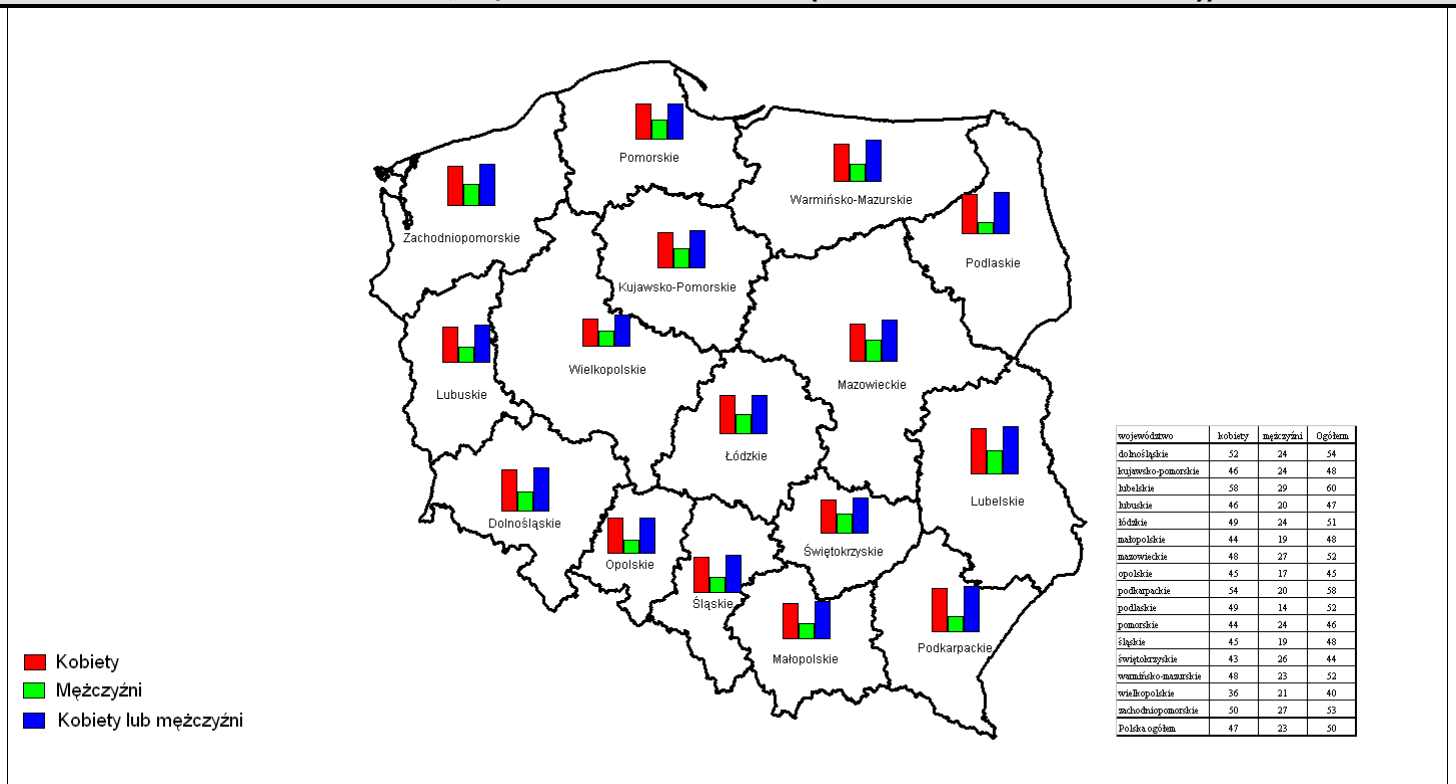
K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – deklaracje kobiet
M – deklaracje mężczyzn
Dane w proc.

Pojedyncze osoby mówiły, że w ich otoczeniu wiele jest rodzin dotkniętych problemem przemocy psychicznej (wtedy gdy pytanie dotyczyło ofiar-mężczyzn była to jedna na sto osób,

natomiast w przypadku ofiar-kobiet – trzy na sto, przy czym spostrzeżenia takie dwukrotnie częściej czyniły kobiety niż mężczyźni).

Połowa pytaných (50%) zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej w rodzinie: 47% - takie, w których ofiarą jest kobieta, a 23% - takie, w których ofiarą jest mężczyzna.

**ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY PSYCHICZNEJ:
WOBEC: KOBIET, MĘŻCZYŹN ORAZ OGÓŁEM (NIEZALEŻNIE OD PŁCI OFIARY))**



*Dane w proc.
Wyniki na podstawie zbiorczych danych (ważonych) ogólnopolskich*

Znajomość rodzin z problemem przemocy psychicznej największa jest wśród mieszkańców województwa lubelskiego (60%, przy czym zdarzenia takie rozpoznawane są tu powszechniej niż wśród ogółu badanych zarówno wtedy gdy mowa o przemocy wobec kobiet jak i mężczyzn). Jednocześnie też mieszkańcy województwa podkarpackiego, częściej niż ogół pytaných mówią o znajomości rodzin z problemem przemocy emocjonalnej wobec kobiet (54%); jednak analogiczna sytuacja nie przekłada się na większą znajomość rodzin z problemem przemocy emocjonalnej wobec mężczyzn.

W porównaniu z mieszkańcami innych województw, o znajomości rodzin dotkniętych problemem przemocy psychicznej w rodzinie (zarówno wtedy, gdy ofiarą jest kobieta, jak i wtedy gdy ofiarą jest mężczyzna) najrzadziej mówili mieszkańcy województwa wielkopolskiego (odpowiednio: 40%, 36 i 21%).

2.2. ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY EKONOMICZNEJ

„Inną formą przemocy w rodzinie jest PRZEMOC EKONOMICZNA. Może ona przybierać różne formy – może na przykład polegać na zabieraniu wszystkich pieniędzy, kontrolowaniu wszystkich wydatków, niszczeniu rzeczy osobistych lub stanowiących wspólną własność, czy pozostawieniu bez opieki osoby, która z powodu choroby, wieku, bądź niepełnosprawności nie może samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb itd.”

Jedna czwarta badanej populacji (24%) zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie rodzinę, w której dochodzi do przemocy ekonomicznej wobec kobiet, a dwukrotnie mniej osób (12%) taką, w której ofiarą przemocy ekonomicznej jest mężczyzna.

Badani przeważnie mówili, że znają jedną-dwie rodziny dotknięte problemem przemocy ekonomicznej; o znajomości większej liczby takich rodzin mówiło dwukrotnie mniej osób; przy czym tylko pojedyncze osoby (jedna na sto) wskazywały na powszechność problemu w swoim otoczeniu (dużo takich rodzin).

„INNĄ FORMĄ PRZEMOCY W RODZINIE JEST PRZEMOC EKONOMICZNA. MOŻE ONA PRZYBIERAĆ RÓŻNE FORMY – MOŻE NA PRZYKŁAD POLEGAĆ NA ZABIERANIU WSZYSTKICH PIENIĘDZY, KONTROLOWANIU WSZYSTKICH WYDATKÓW, NISZCZENIU RZECZY OSOBISTYCH LUB STANOWIĄCYCH WSPÓLNĄ WŁASNOŚĆ, CZY POZOSTAWIENIU BEZ OPIEKI OSOBY, KTÓRA Z POWODU CHOROBY, WIEKU, BĄDŹ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI NIE MOŻE SAMODZIELNIE ZASPOKOIĆ NIEZBĘDNYCH POTRZEB ITD.”

CZY PAN(I) OSOBIŚCIE ZNA – W SWOIM OTOCZENIU, SĄSIEDZTWIE – TAKIE RODZINY, O KTÓRYCH PAN(I) SŁYSZAŁ(A) LUB WIE, ŻE DOCHODZI W NICH DO RÓŻNYCH FORM PRZEMOCY EKONOMICZNEJ...

	...wobec kobiet			...wobec mężczyzn		
	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, jedną – dwie rodziny	16	17	14	7	6	8
tak kilka takich rodzin	7	7	7	4	3	5
tak dużo takich rodzin	1	1	1	1	1	1
nie	76	75	78	88	90	86

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

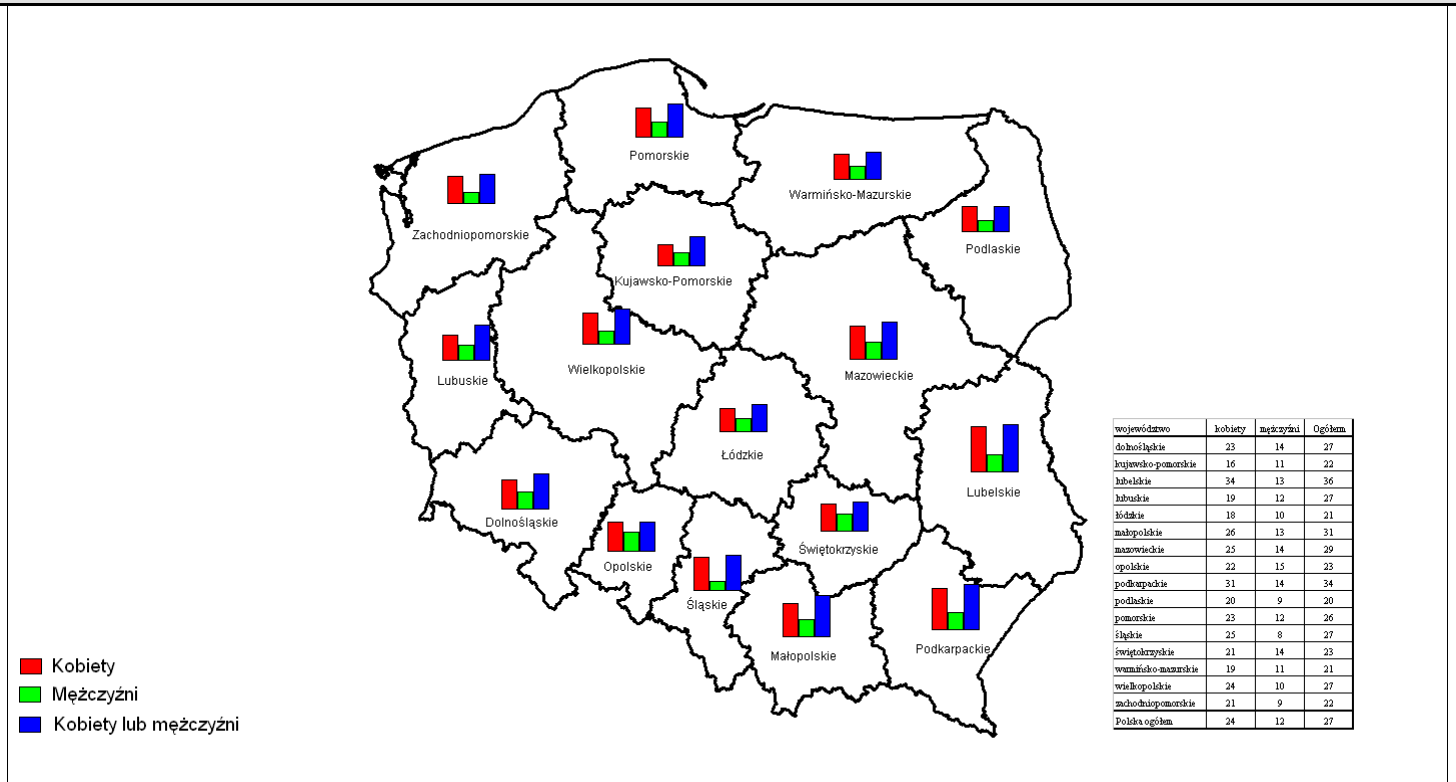
K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Przeszło jedna czwarta pytaných (27%) zna (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie) rodziny, w których dochodzi do przemocy ekonomicznej w rodzinie: 24% - takie, w których ofiarą jest kobieta, a 12% - takie, w których ofiarą jest mężczyzna.

**ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY EKONOMICZNEJ:
WOBEC: KOBIET, MĘŻCZYŹN ORAZ OGÓŁEM (NIEZALEŻNIE OD PŁCI OFIARY))**



*Dane w proc.
Wyniki na podstawie zbiorczych danych (ważonych) ogólnopolskich*

Wśród mieszkańców różnych województw, o znajomości rodzin z problemem przemocy ekonomicznej najczęściej mówili mieszkańcy województwa lubelskiego (36%) oraz podkarpackiego (34%), natomiast najrzadziej – łódzkiego i warmińsko-mazurskiego (po 21%). O przemocy ekonomicznej w rodzinie, gdzie ofiarą byłaby kobieta najczęściej mówili mieszkańcy województwa lubelskiego (34%), natomiast najrzadziej – kujawsko-pomorskiego (16%). W przypadku przemocy ekonomicznej w rodzinie wobec mężczyzn, województwo nie różnicowało w sposób znaczący uzyskiwanych deklaracji znajomości rodzin z takim problemem (od 8% - w przypadku woj. śląskiego do 15% - w przypadku woj. opolskiego).

2.3. ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY FIZYCZNEJ

„Inną formą przemocy w rodzinie jest **PRZEMOC FIZYCZNA**. Może ona przybierać różne formy – nie tylko bicie, kopanie – zachowania, które pozostawiają na ciele ofiary rany i siniaki, ale może to być także szarpanie, szarpanie za włosy, popychanie czy spoliczkowanie drugiej osoby – zachowania, które wcale nie muszą zostawiać śladów.”

Niemal dwie piąte pytaných (38%) zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie rodzinę, w której dochodzi do przemocy fizycznej wobec kobiet, a co siódmy (14%) taką, w której ofiarą przemocy fizycznej jest mężczyzna.

Badani przeważnie deklarowali, że znają jedną-dwie rodziny dotknięte problemem przemocy fizycznej. O znajomości większej liczby takich rodzin mówiło mniej więcej dwukrotnie mniej osób (11%-13% w przypadku ofiar-kobiet i 4% - w przypadku ofiar-mężczyzn); przy czym pojedyncze osoby (1%-2%) wskazywały na znajomość wielu rodzin, w których dochodziłoby do przemocy fizycznej wobec kobiet; natomiast znajomość wielu rodzin, w których dochodziłoby do przemocy fizycznej wobec mężczyzn – zgłaszała mniej niż co setny.

„INNA FORMA PRZEMOCY W RODZINIE JEST **PRZEMOC FIZYCZNA**.
MOŻE ONA PRZYBIERAĆ RÓŻNE FORMY – NIE TYLKO BICIE, KOPANIE – ZACHOWANIA,
KTÓRE POZOSTAWIAJĄ NA CIELE OFIARY RANY I SINIAKI, ALE MOŻE TO BYĆ TAKŻE SZARPANIE, SZARPANIE ZA WŁOSY,
POPYCHANIE CZY SPOLICZKOWANIE DRUGIEJ OSOBY – ZACHOWANIA, KTÓRE WCALE NIE MUSZĄ ZOSTAWIAĆ ŚLADÓW.”

CZY PAN(I) OSOBIŚCIE ZNA – W SWOIM OTOCZENIU, SĄSIEDZTWIE – TAKIE RODZINY, O KTÓRYCH PAN(I) SŁYSZAŁ(A) LUB WIE, ŻE DOCHODZI W NICH DO RÓŻNYCH FORM PRZEMOCY FIZYCZNEJ...

	...wobec kobiet			...wobec mężczyzn		
	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, jedną – dwie rodziny	25	27	22	10	8	12
tak kilka takich rodzin	12	13	11	4	4	4
tak dużo takich rodzin	1	2	1	0	0	0
nie	62	58	66	86	88	84

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

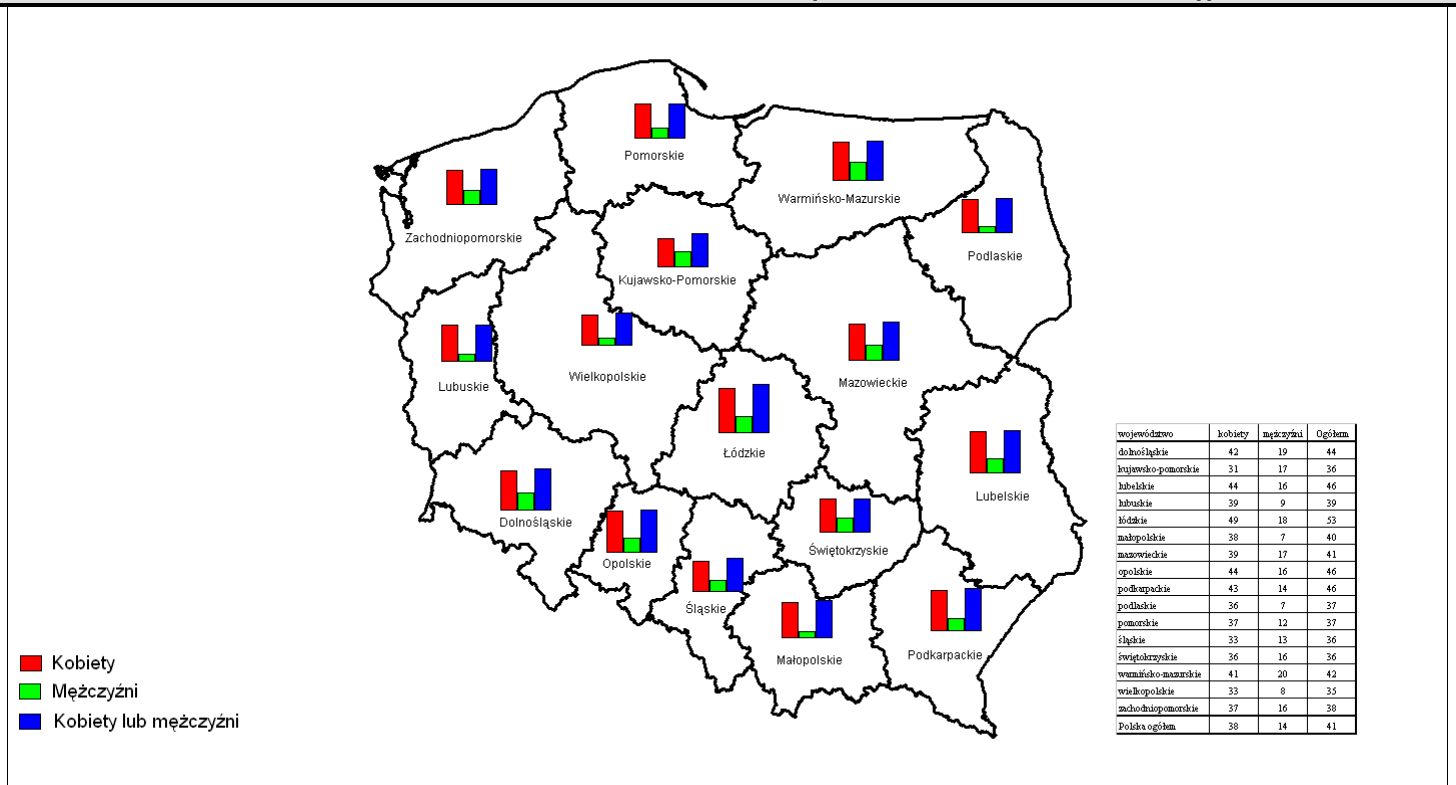
K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Dwie piąte pytaných (41%) zna (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie) rodziny, w których dochodzi do przemocy fizycznej w rodzinie: 38% - takie, w których ofiarą jest kobieta, a 14% - takie, w których ofiarą jest mężczyzna.

**ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY FIZYCZNEJ:
WOBEC: KOBIET, MĘŻCZYŹN ORAZ OGÓŁEM (NIEZALEŻNIE OD PŁCI OFIARY))**



*Dane w proc.
Wyniki na podstawie zbiorczych danych (ważonych) ogólnopolskich*

Znajomość rodzin, w których dochodziłoby do przemocy fizycznej najczęściej deklarują mieszkańcy województwa łódzkiego (53%); również w łódzkim najczęściej deklarowana jest znajomość rodzin z problemem przemocy fizycznej w rodzinie wobec kobiet (49%), ale już nie wobec mężczyzn (18%). Najrzadziej o znajomości rodzin z problemem przemocy fizycznej wobec kobiet mówili mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego (31%), natomiast w przypadku takiej przemocy wobec mężczyzn – najrzadziej znajomość rodzin z tym problemem deklarowali mieszkańcy województw małopolskiego i podlaskiego (po 7%). Znajomość rodzin z problemem przemocy fizycznej wobec mężczyzn najczęściej zgłaszali badani zamieszkali na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (20%) i dolnośląskiego (19%).

2.4. ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY SEKSUALNEJ

„Inną formą przemocy w rodzinie jest **PRZEMOC SEKSUALNA**. Może ona przybierać różne formy – nie tylko zmuszanie do niechcianych zachowań seksualnych (niezależnie od tego czy sytuacja dotyczy współmałżonków, czy też nie), ale także niechciane obłapywanie, obmacywanie, czy poniżające opowiadanie innym osobom o upodobaniach i zachowaniach seksualnych drugiej osoby itd.”

Prawie jedna dziesiąta badanych (8%) zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie rodzinę, w której dochodzi do przemocy seksualnej wobec kobiet, a czterokrotnie mniej osób (2%) taką, w której ofiarą przemocy seksualnej jest mężczyzna.

Badani przeważnie deklarowali znajomość jednej-dwóch rodzin dotkniętych problemem przemocy seksualnej; o znajomości większej liczby takich rodzin mówiło – w przypadku przemocy seksualnej w rodzinie wobec kobiet – mniej osób; natomiast w przypadku tej formy przemocy wobec mężczyzn – równie niewielki odsetek respondentów.

**„INNA FORMA PRZEMOCY W RODZINIE JEST PRZEMOC SEKSUALNA.
MOŻE ONA PRZYBIERAĆ RÓŻNE FORMY – NIE TYLKO ZMUSZANIE DO NIECHCIANYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH
(NIEZALEŻNIE OD TEGO CZY SYTUACJA DOTYCZY WSPÓŁMAŁŻONKÓW, CZY TEŻ NIE), |
ALE TAKŻE NIECHCIANE OBLĄPYWANIE, OBMACYWANIE, CZY PONIŻAJĄCE OPOWIADANIE INNYM OSOBOM
O UPODOBANIACH I ZACHOWANIACH SEKSUALNYCH DRUGIEJ OSOBY ITD.”**

**CZY PAN(I) OSOBIŚCIE ZNA – W SWOIM OTOCZENIU, SĄSIEDZTWIE – TAKIE RODZINY, O KTÓRYCH PAN(I)
SŁYSZAŁ(A) LUB WIE, ŻE DOCHODZI W NICH DO RÓŻNYCH FORM PRZEMOCY SEKSUALNEJ...**

	...wobec kobiet			...wobec mężczyzn		
	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, jedną – dwie rodziny	5	6	4	1	1	1
tak kilka takich rodzin	3	3	3	1	0	1
tak dużo takich rodzin	0	0	0	0	1	0
nie	92	91	93	98	98	98

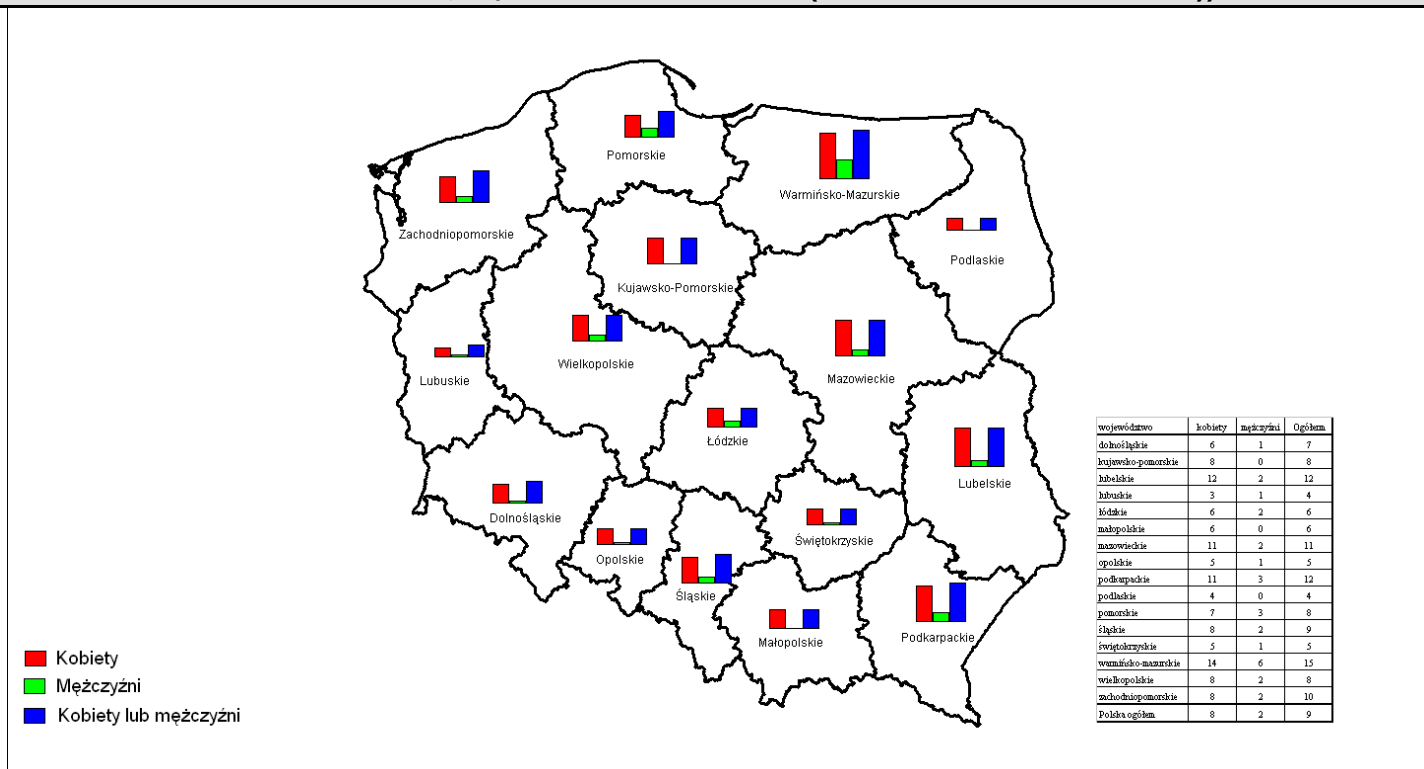
K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – deklaracje kobiet
M – deklaracje mężczyzn
Dane w proc.

Przemoc seksualna w rodzinie, to problem dotyczący sfery intymności człowieka, trudno więc oszacować, jak wygląda faktyczny poziom rozpowszechnienia zjawiska w nawet znanym sobie otoczeniu. O ile symptomów świadczących o niektórych przejawach przemocy fizycznej, psychicznej czy ekonomicznej nie sposób ukryć przed krewnymi, rodziną, czy sąsiadami, to w przypadku przemocy seksualnej sytuacja może wyglądać nieco inaczej. Ofiary tej formy

przemocy w mniejszym stopniu skłonne są też opowiadać o swojej sytuacji innym osobom. Tymczasem, choć i w przypadku pozostałych form przemocy w rodzinie mówienie o problemie jest trudne (wymaga przyznania się do istnienia problemu i dotyka poczucia godności), to jednak nie narusza intymnej sfery seksualności stanowiącej w wielu środowiskach temat tabu; nie narusza również przyjętych norm dotyczących życia seksualnego – co dzieje się w przypadku wystąpienia przemocy seksualnej w rodzinie (relatywnie *łatwiej* jest więc ofierze przyznać się do tego, że jest bita przez członka rodziny niż, że jest zmuszana do niechcianych zachowań seksualnych).

W sumie, prawie co dziesiąty pytany (9%) zna (w swoim otoczeniu, sąsiedztwie) rodziny, w których dochodzi do przemocy seksualnej w rodzinie: 8% - takie, w których ofiarą jest kobieta, a 2% - takie, w których ofiarą jest mężczyzna.

**ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY SEKSUALNEJ:
WOBEC: KOBIET, MĘŻCZYŹN ORAZ OGÓŁEM (NIEZALEŻNIE OD PŁCI OFIARY))**



*Dane w proc.
Wyniki na podstawie zbiorczych danych (ważonych) ogólnopolskich*

Wśród mieszkańców różnych województw, znajomość rodzin z problemem przemocy seksualnej w rodzinie najczęściej deklarowana była przez mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (15%) i to zarówno wtedy, gdy ofiarą była kobieta (14%) jak i wtedy, gdy ofiarą był mężczyzna (6%).

Znajomość rodzin z problemem przemocy seksualnej w rodzinie (niezależnie od płci ofiar) najrzadziej deklarowali mieszkańcy województwa lubuskiego i podlaskiego (po 4%). O rodzinach z problemem przemocy seksualnej wobec kobiet najrzadziej wiedzieli mieszkańcy województw lubuskiego (3%) i podlaskiego (4%), natomiast wobec mężczyzn – kujawsko-pomorskiego, małopolskiego i podlaskiego (mniej niż co setny badany).

3. DOŚWIADCZENIA Z PRZEMOCĄ W RODZINIE

Poprzednio omawiane były wyniki dotyczące znajomości rodzin z problemem przemocy w rodzinie wobec kobiet i wobec mężczyzn. Uzyskane dane mówią nam:

- nie tylko o rozpowszechnieniu zjawiska,
- ale także o sile więzi społecznych, rodzinnych, sąsiedzkich pozwalających na zajrzenie, co dzieje się „w czterech ścianach” ludzi żyjących obok nas,
- jak również umiejętności identyfikowania takich sytuacji przez osoby „z zewnątrz” – nienależące do gospodarstwa domowego,
- a ponadto o samej chęci dostrzeżenia problemu przez osobę z zewnątrz.

W tej części skupimy się na osobach, którym zdarzyło się w życiu doświadczyć przemocy w rodzinie: były ofiarami przemocy, jej sprawcami, świadkami (gdy ofiarą przemocy była inna osoba z rodziny). Tu opieramy się na deklaracjach, jakie zdecydowali się złożyć biorący udział w badaniu respondenci. Zdajemy sobie sprawę, że uzyskane wyniki mogą być niedoszacowane – zwłaszcza jeśli chodzi o sprawców (jak pokazują wyniki badania omówione w dalszej części raportu ludzie potwierdzają, że trudno jest – zwłaszcza mężczyznom – przyznać się do bycia ofiarą, ale przede wszystkim i to bez względu na płeć – do bycia sprawcą przemocy w rodzinie). Niemniej jednak mając świadomość niedoskonałości, możemy na tej podstawie oszacować minimum do którego możemy się odnosić mówiąc o wstydlwym problemie przemocy w rodzinie.

Analizując wyniki badania trzeba pamiętać, że zbierane deklaracje dotyczyły całego życia ludzi, nie tylko zdarzeń, które mają miejsce, ale także tych, które miały miejsce w przeszłości (choćby odległej). Nie zmienia, to jednak faktu, że jeśli ktoś, choć raz był ofiarą przemocy w rodzinie (kiedykolwiek w ciągu swego życia) to niezależnie od tego czy zagrożenie ustało, czy też nie, nie wymaże swych doświadczeń z pamięci, ani tego że ktoś z najbliższych stosował wobec niego przemoc – z bagażem tym żyć będzie przez resztę swojego życia (część z tych osób nawet po latach może wymagać terapii, część może przenosić wzorce zachowań, inni wieść mogą teoretycznie „normalne” życie; dla jeszcze innych zaś przemoc w rodzinie wciąż pozostawać będzie nierozwiązanym problemem teraźniejszości – niezależnie od tego

czy, jak często i jakie służby powołane do przeciwdziałania przemocy w rodzinie próbowały rozwiązać dramat rodziny).

W tym rozdziale przedstawione zostaną wyniki ogólne, zebrane na podstawie kilku różnych pytań. Te wyniki szczegółowe szerzej omówione zostaną w dalszej części raportu, kolejnych jego rozdziałach.

Przy przygotowywaniu wskaźnika kontaktu z przemocą w rodzinie posłużono się pytaniami dotyczącymi:

- znajomości rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie (kontakt pośredni – „pośredni świadkowie przemocy w rodzinie”)
- bycia ofiarą przemocy w rodzinie (zdarzyło się doświadczyć zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego)
- świadomości stosowania przemocy wobec innego członka gospodarstwa domowego („bezpośredni świadkowie przemocy w rodzinie”)
- sprawstwa przemocy w rodzinie (stosowanie zachowań wobec innych członków gospodarstwa domowego)

Uzyskane tym sposobem wyniki analizowane były:

- dla ogółu badanej populacji (kobiety i mężczyźni – dane ważone)
- wśród badanej populacji kobiet
- wśród badanej populacji mężczyzn

- dla przypadków przemocy psychicznej, emocjonalnej w rodzinie
- dla przypadków przemocy ekonomicznej w rodzinie
- dla przypadków przemocy fizycznej w rodzinie
- dla przypadków przemocy seksualnej w rodzinie
- niezależnie od tego, którą formę przemocy w rodzinie wskazano

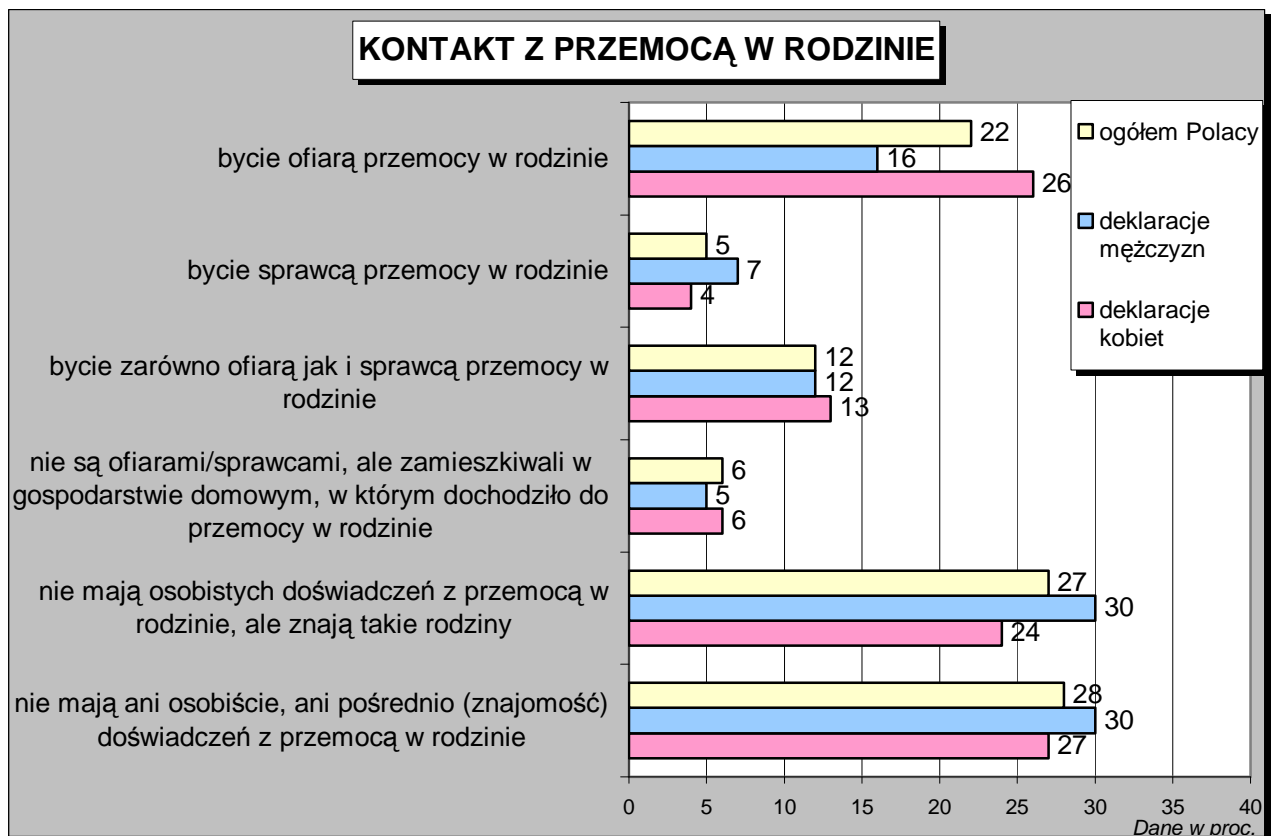
3.1. KONTAKT Z PRZEMOCĄ RODZINIE – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY

Większość badanej populacji ma doświadczenia z przemocą w rodzinie – o ile nie osobiste, z własnego życia, to pośrednie – znają rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie. Tylko niespełna jedna czwarta badanych (28%, przy czym w grupie tej jest 30% mężczyzn i 27% kobiet) nie ma osobiście ani pośrednio (znajomość rodzin) doświadczeń z przemocą w rodzinie.

45% ogółu respondentów, w tym 40% ogółu mężczyzn i 49% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy w rodzinie. Ponad jedna piąta (22%) osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka gospodarstwa domowego; w grupie tej – przynajmniej na poziomie deklaratywnym – więcej jest kobiet (26%) niż mężczyzn (16%).

Dodatkowo 12% ogółu (mniej więcej tyle samo kobiet i tyle samo mężczyzn), to osoby, które nie tylko doświadczyły przemocy, ale przyznały się, że podobnych zachowań dopuszczały się względem innego członka gospodarstwa domowego (*w grupie tej mogą się zawierać zarówno sytuacje eskalacji agresji, formy „samoobrony” względem zachowania sprawcy, jak również przenoszenie wzorców zachowań*). Do bycia wyłącznie sprawcą przemocy w rodzinie przyznało się 5% ogółu badanych - 7% mężczyzn i 4% kobiet. Ciekawą jest więc zależność, że osób które są zarówno sprawcami jak i ofiarami przemocy w rodzinie jest więcej niż tych, którzy skłonni są przyznawać się wyłącznie do sprawstwa (największa dysproporcja – mniej więcej trzykrotna – jest w grupie kobiet: 13% do 4%; znacznie mniejsza – mniej więcej dwukrotna – w grupie mężczyzn: 12% do 7%).

Dodatkowo 6% ogółu badanej populacji (wśród kobiet odsetek ten wynosił 6%, a wśród mężczyzn – 5%) stanowiły osoby, które choć same nie były ani ofiarami, ani sprawcami przemocy w rodzinie, to doświadczały przemocy w inny sposób – miały świadomość, że ofiarą przemocy w rodzinie jest/była inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym.



Na 45% ogółu badanych, którzy kiedykolwiek zamieszkiwali w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą w rodzinie:

- 18% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy była kobieta⁴
- 14% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie był mężczyzna
- 13% - zamieszkiwało w gospodarstwie domowym/gospodarstwach domowych, w którym/których ofiarą przemocy była kobieta i był mężczyzna

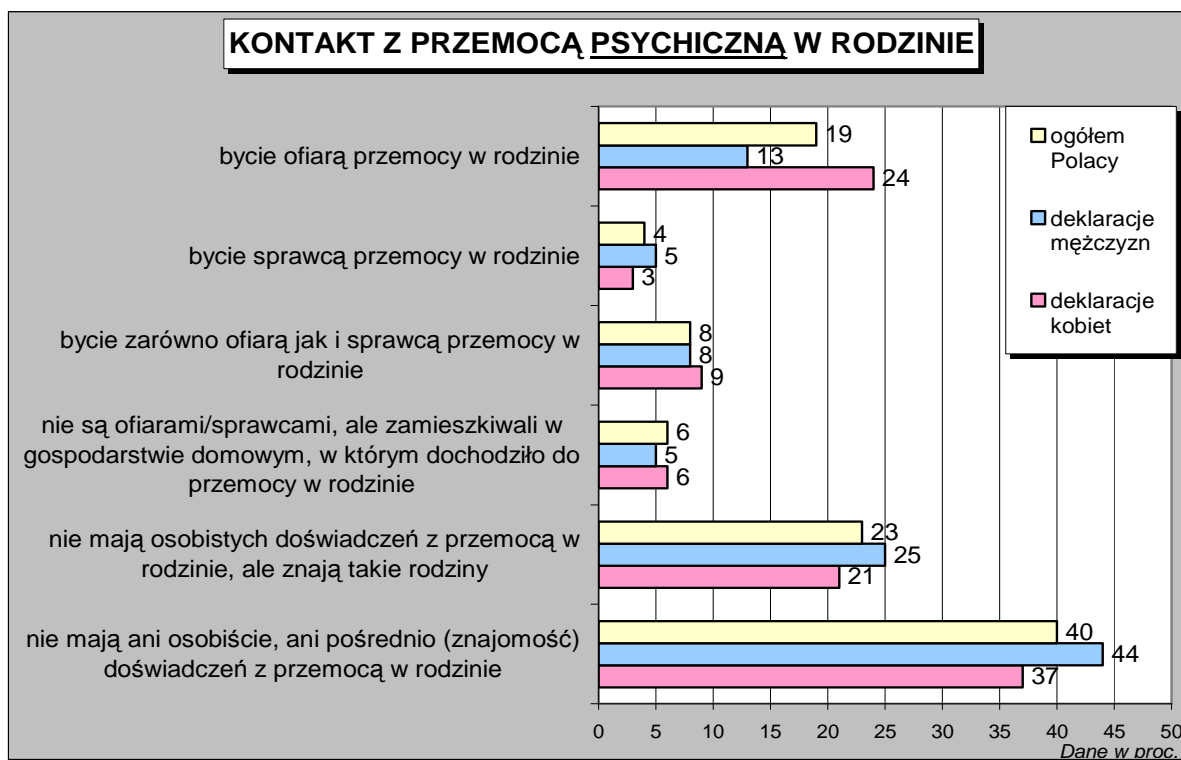
⁴ Ofiarą mógł być respondent lub inna osoba w gospodarstwie domowym i/lub respondent i inna osoba w gospodarstwie domowym

3.2. KONTAKT Z PRZEMOCĄ PSYCHICZNĄ W RODZINIE

37% ogółu respondentów, w tym 31% ogółu mężczyzn i 42% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy psychicznej w rodzinie. Jedna piąta (19%) osobiście doświadczyła przemocy emocjonalnej ze strony członka gospodarstwa domowego (w grupie kobiet odsetek ten wynosi 24%, natomiast w grupie mężczyzn o podobnych doświadczeniach mówiło 13%).

Dodatkowo 8% ogółu (mniej więcej tyle samo kobiet i tyle samo mężczyzn: 8%-9%), to osoby, które nie tylko doświadczyły przemocy psychicznej, ale przyznały się, że podobnych zachowań dopuszczały się względem innego członka gospodarstwa domowego. Do bycia wyłącznie sprawcą przemocy emocjonalnej w rodzinie przyznało się 4% ogółu badanych - 5% mężczyzn i 3% kobiet. Liczba kobiet jak mężczyzn, którzy byli jednocześnie i sprawcami, i ofiarami przemocy emocjonalnej w rodzinie była większa (9% i 8%) niż tych, którzy przyznali, że byli wyłącznie sprawcami (3% i 5%).

6% ogółu badanych (5% mężczyzn i 6% kobiet) osobiście nie doświadczyło, ani nie stosowało przemocy, ale było świadkami stosowania przemocy psychicznej wobec innej osoby/osób w gospodarstwie domowym.



Na 37% ogółu badanych, którzy kiedykolwiek zamieszkiwali w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą psychiczną w rodzinie:

- 17% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy była kobieta⁵
- 12% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie był mężczyzna
- 8% - zamieszkiwało w gospodarstwie domowym/gospodarstwach domowych, w którym/których ofiarą przemocy była kobieta i był mężczyzna

Ponad jedna piąta badanych (23% ogółu; 25% - mężczyzn i 21% - kobiet), to osoby, które choć nie zamieszkiwały w gospodarstwie domowym, w którym by dochodziło do przemocy emocjonalnej, ale znają takie rodziny, w których miały miejsce podobne zdarzenia. W mniejszości są osoby (40% ogółu badanych, w tym 37% ogółu kobiet i 44% ogółu mężczyzn), które nie miały żadnych doświadczeń z przemocą psychiczną w rodzinie – ani osobistych, ani też pośrednich (tzn. nie mieszkały w takim gospodarstwie domowym, ani też nie znają żadnego gospodarstwa domowego z problemem przemocy psychicznej w rodzinie).

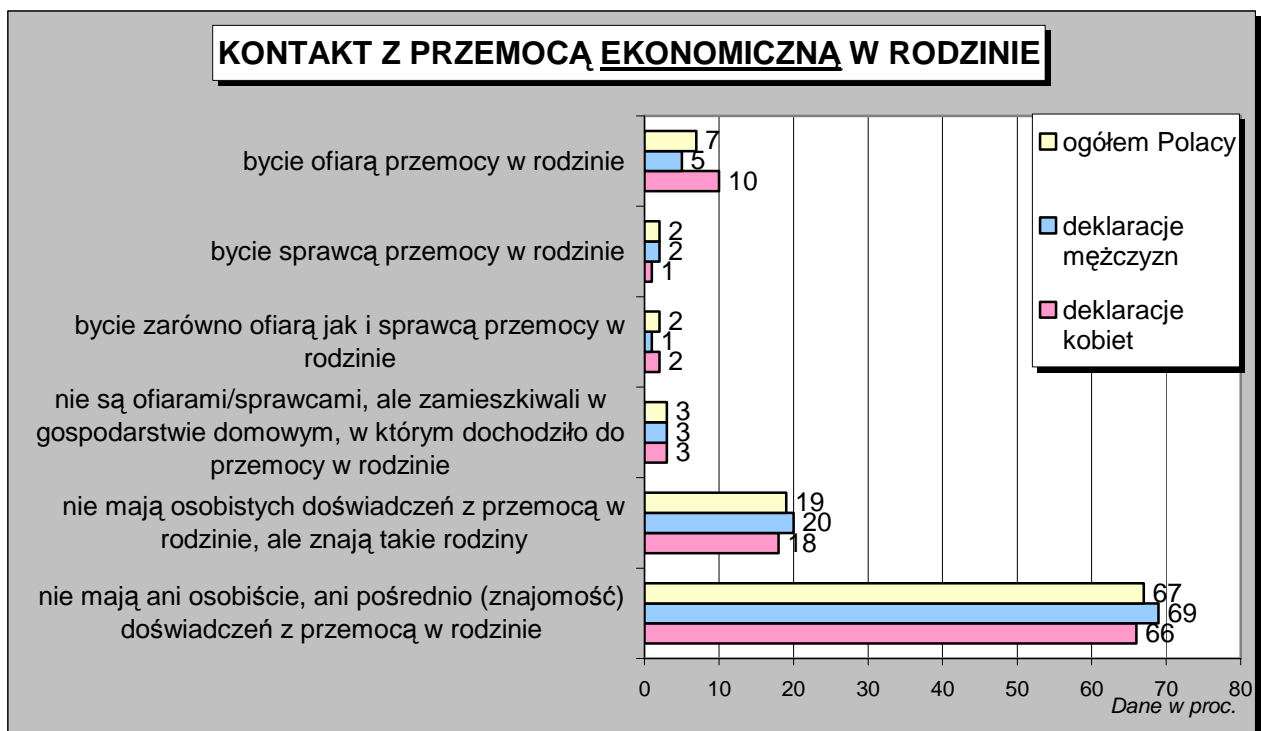
⁵ Ofiarą mógł być respondent lub inna osoba w gospodarstwie domowym i/lub respondent i inna osoba w gospodarstwie domowym

3.3. KONTAKT Z PRZEMOCĄ EKONOMICZNĄ W RODZINIE

14% ogółu respondentów, w tym 11% ogółu mężczyzn i 16% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy ekonomicznej w rodzinie. Wśród ogółu badanych 7% osobiście doświadczyło przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego (w grupie kobiet odsetek ten wynosi 10%, natomiast w grupie mężczyzn o podobnych doświadczeniach mówiło 5%).

Dodatkowo 2% ogółu (mniej więcej tyle samo kobiet: 2% i mężczyzn: 1%), to osoby, które nie tylko doświadczyły przemocy ekonomicznej, ale przyznały się, że podobnych zachowań dopuszczały się względem innego członka gospodarstwa domowego. Do bycia wyłącznie sprawcą przemocy ekonomicznej w rodzinie przyznało się 2% ogółu badanych - 2% mężczyzn i 1% kobiet.

3% ogółu badanych (tyle samo w grupie mężczyzn i kobiet) osobiście nie doświadczyło, ani nie stosowało przemocy, ale było świadkami stosowania przemocy ekonomicznej wobec innej osoby/osób w gospodarstwie domowym.



Na 14% ogółu badanych, którzy kiedykolwiek zamieszkiwali w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą psychiczną w rodzinie:

- 17% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy była kobieta⁶
- 12% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie był mężczyzna
- 8% - zamieszkiwało w gospodarstwie domowym/gospodarstwach domowych, w którym/których ofiarą przemocy była kobieta i był mężczyzna

Okolo jedna piąta badanych (19% ogółu; 20% - mężczyzn i 18% - kobiet), to osoby, które choć nie zamieszkiwały w gospodarstwie domowym, w którym by dochodziło do przemocy ekonomicznej, ale znają takie rodziny, w których dochodziło do podobnych zdarzeń. Jednak większość respondentów (67%, w tym 66% ogółu kobiet i 69% ogółu mężczyzn), to osoby, które nie miały żadnych doświadczeń z przemocą ekonomiczną – ani osobistych, ani też pośrednich.

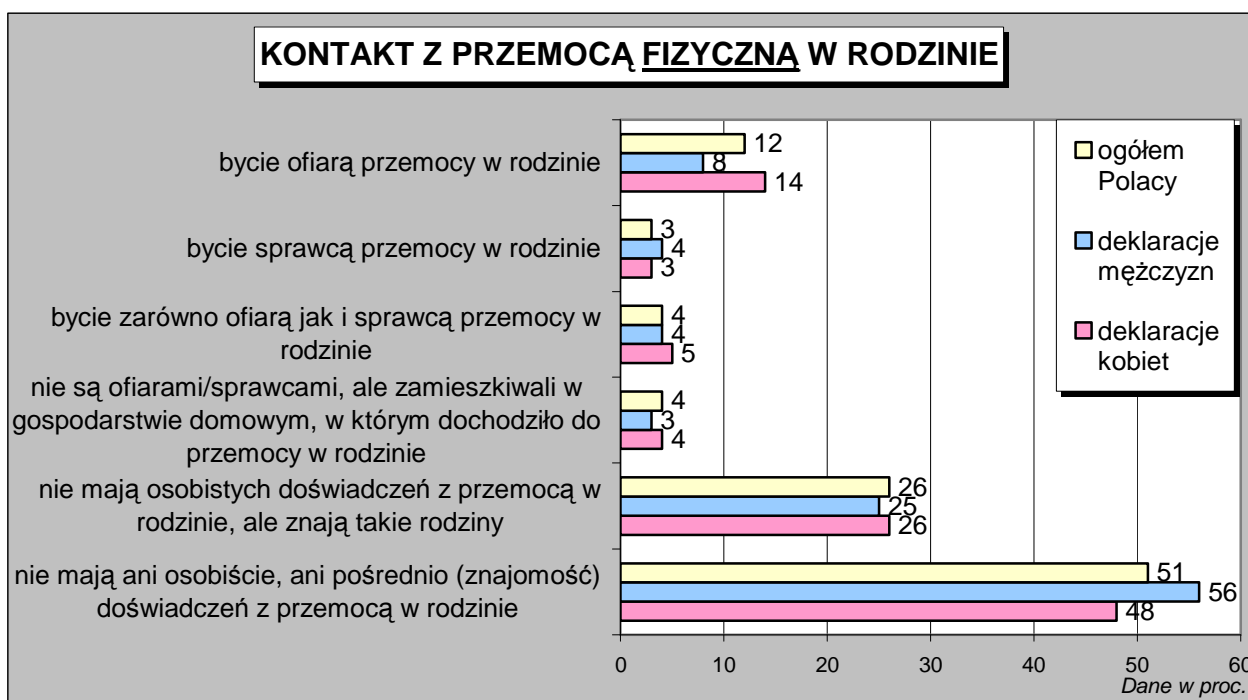
⁶ Ofiarą mógł być respondent lub inna osoba w gospodarstwie domowym i/lub respondent i inna osoba w gospodarstwie domowym

3.4. KONTAKT Z PRZEMOCĄ FIZYCZNĄ W RODZINIE

Niemal jedna czwarta (23%) badanej populacji, w tym 19% ogółu mężczyzn i 26% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy fizycznej w rodzinie. Wśród ogółu badanych 12% osobiście doświadczyło przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego (w grupie kobiet odsetek ten wynosi 14%, natomiast w grupie mężczyzn o podobnych doświadczeniach mówiło 8%).

Dodatkowo 4% ogółu (mniej więcej tyle samo kobiet: 5% i mężczyzn: 4%), to osoby, które nie tylko doświadczyły przemocy fizycznej, ale przyznały się, że podobnych zachowań dopuszczały się względem innego członka gospodarstwa domowego. Do bycia wyłącznie sprawcą przemocy fizycznej w rodzinie przyznało się 3% ogółu badanych - 4% mężczyzn i 3% kobiet. W przypadku przemocy fizycznej odsetek mężczyzn, którzy są zarówno sprawcami jak i ofiarami jest więc taki, jak tych, którzy byli wyłącznie sprawcami tej formy przemocy (po 4%), natomiast w grupie kobiet wyłącznie sprawców jest mniej (3%) niż kobiet będących zarówno sprawcami jak i ofiarami przemocy fizycznej (5%).

4% ogółu badanych (3% w grupie mężczyzn i 4% - w grupie kobiet) osobiście nie doświadczyło, ani nie stosowało przemocy, ale było świadkami stosowania przemocy fizycznej wobec innej osoby/osób w gospodarstwie domowym.



Na 23% ogółu badanych, którzy kiedykolwiek zamieszkiwali w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą fizyczną w rodzinie:

- 10% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy była kobieta⁷
- 8% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie był mężczyzna
- 5% - zamieszkiwało w gospodarstwie domowym/gospodarstwach domowych, w którym/których ofiarą przemocy była kobieta i był mężczyzna

Jedna czwarta badanych (26% ogółu; 25% - mężczyzn i 26% - kobiet), to osoby, które choć nie zamieszkiwały w gospodarstwie domowym, w którym by dochodziło do przemocy fizycznej, to znają takie rodziny, w których miały miejsce podobne zdarzenia.

Połowa badanej populacji (51% ogółu badanych, w tym 48% ogółu kobiet i 56% ogółu mężczyzn) nie miała żadnych doświadczeń z przemocą fizyczną w rodzinie – ani osobistych, ani też pośrednich (tzn. nie mieszkali w takim gospodarstwie domowym, ani też nie znają żadnego gospodarstwa domowego z problemem przemocy fizycznej w rodzinie).

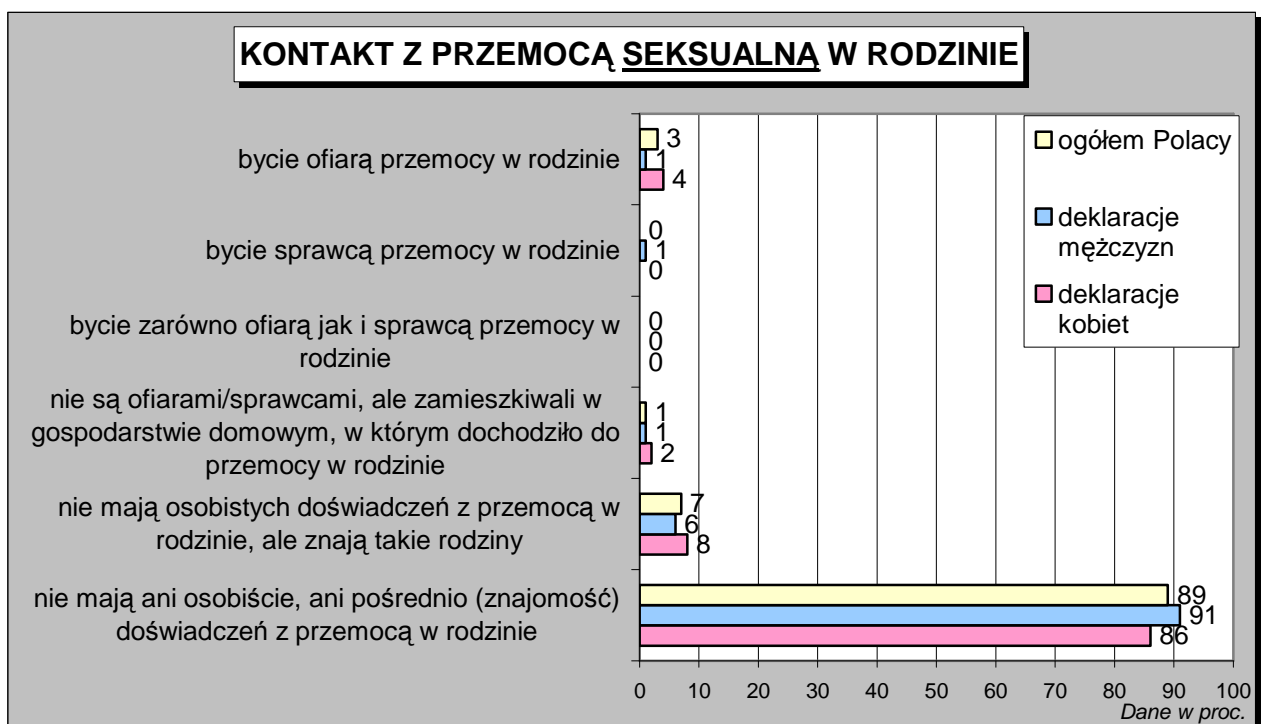
⁷ Ofiarą mógł być respondent lub inna osoba w gospodarstwie domowym i/lub respondent i inna osoba w gospodarstwie domowym

3.5. KONTAKT Z PRZEMOCĄ SEKSUALNĄ W RODZINIE

4% badanych, w tym dwukrotnie więcej kobiet (6%) niż mężczyzn (3%), to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy seksualnej w rodzinie. Wśród ogółu badanych 3% przyznało, że osobiście doświadczyli przemocy seksualnej ze strony innego członka gospodarstwa domowego (w grupie kobiet odsetek ten wynosił 4%, natomiast w grupie mężczyzn o podobnych doświadczeniach mówił co setny).

Do bycia zarówno ofiarą jak i sprawcą przemocy seksualnej w rodzinie przyznawał się mniej niż co setny badany. Do bycia wyłącznie sprawcą przemocy seksualnej w rodzinie przyznała się mniej niż co setna badana osoba (co setny mężczyzna i mniej niż co setna kobieta).

Jeden na stu badanych (1% w grupie mężczyzn i 2% - w grupie kobiet) osobiście nie doświadczył, ani nie stosował przemocy, ale wiedział o przemocy seksualnej wobec innej osoby/osób w gospodarstwie domowym.



Na 4% ogółu badanych, którzy kiedykolwiek zamieszkiwali w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą seksualną w rodzinie:

- 3% zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy była kobieta⁸
- 1% zamieszkiwał w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie był mężczyzna
- mniej niż co setny zamieszkiwał w gospodarstwie domowym/gospodarstwach domowych, w którym/których ofiarami przemocy seksualnej byłoby kobieta i mężczyzna.

7% ogółu badanych (w tym 6% - mężczyzn i 8% - kobiet), to osoby, które choć nie zamieszkiwały w gospodarstwie domowym, w którym by dochodziło do przemocy seksualnej, to znają takie rodziny, w których miały miejsce podobne zdarzenia.

Dziewięciu na dziesięciu respondentów przyznaje (89% ogółu badanych, w tym 86% ogółu kobiet i 91% ogółu mężczyzn), że nie miało żadnych doświadczeń z przemocą seksualną w rodzinie – ani osobistych, ani też pośrednich (tzn. nie mieszkali w takim gospodarstwie domowym, ani też nie znają żadnego gospodarstwa domowego z problemem przemocy seksualnej w rodzinie).

⁸ Ofiarą mógł być respondent lub inna osoba w gospodarstwie domowym i/lub respondent i inna osoba w gospodarstwie domowym

4. OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE

W poprzednim rozdziale omawiane były wyniki dotyczące rodzaju kontaktu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie:

- kontaktów bezpośrednich (*zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym dotkniętym tym problemem ze względu na formę „aktywności” – bycie wyłącznie ofiarą, wyłącznie sprawcą, bycie zarówno ofiarą jak i sprawcą przemocy w rodzinie oraz świadomość stosowania przemocy w rodzinie wobec innej osoby w gospodarstwie domowym – przy braku występowania podobnych zachowań ze strony lub wobec respondenta*),
- kontaktów pośrednich (*niezamieszkiwanie w gospodarstwie domowym dotkniętym problemem przemocy w rodzinie, ale znajomość takich rodzin*)
- oraz braku takich kontaktów (*ani nie mieszkali nigdy w takiej rodzinie, ani też nie znają rodzin z takim problemem*).

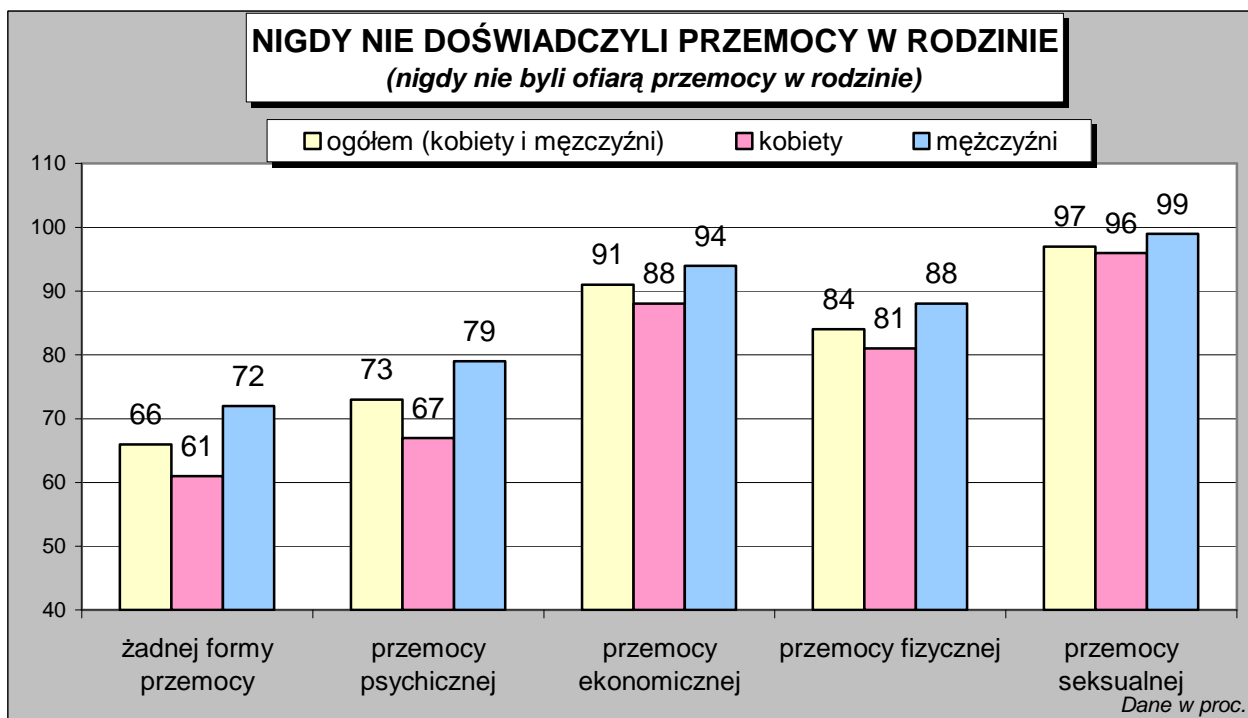
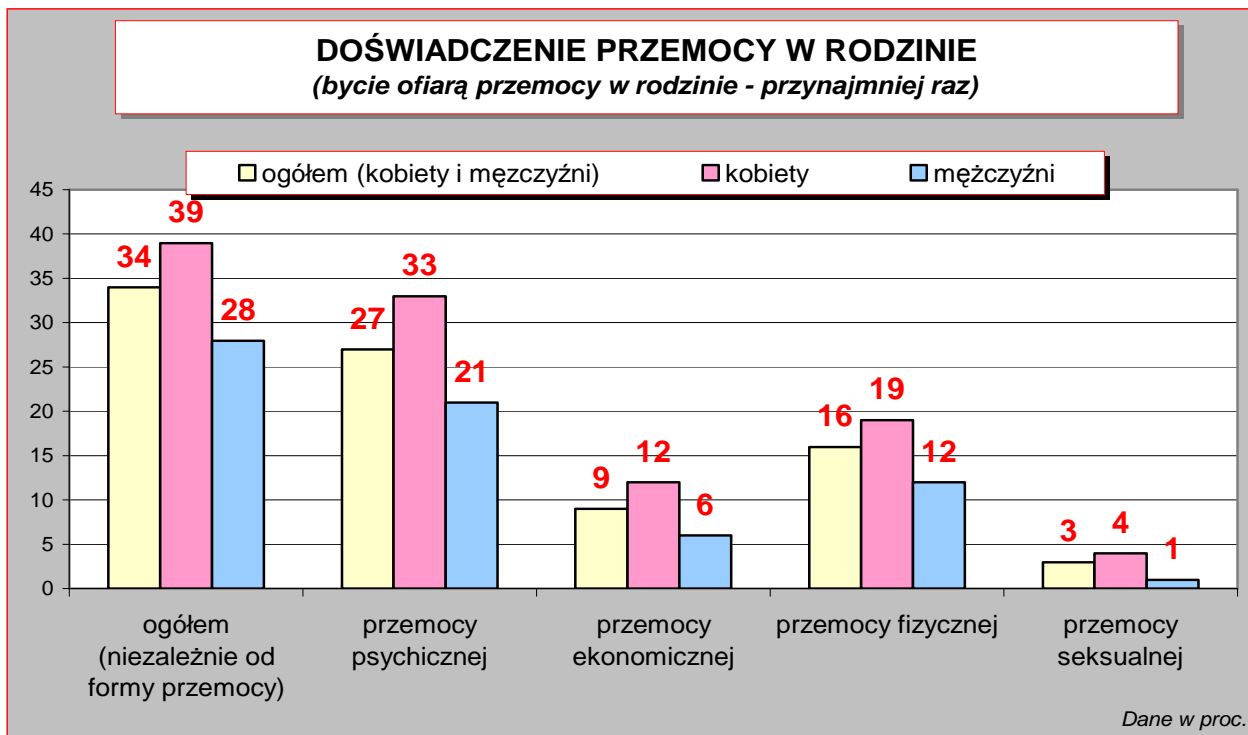
W tej części skupimy się na ofiarach przemocy w rodzinie – osobach, które zadeklarowały, że doświadczyły podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego (niezależnie od tego, czy same dokonywały aktów przemocy wobec innych, czy też nie).

4.1. OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY

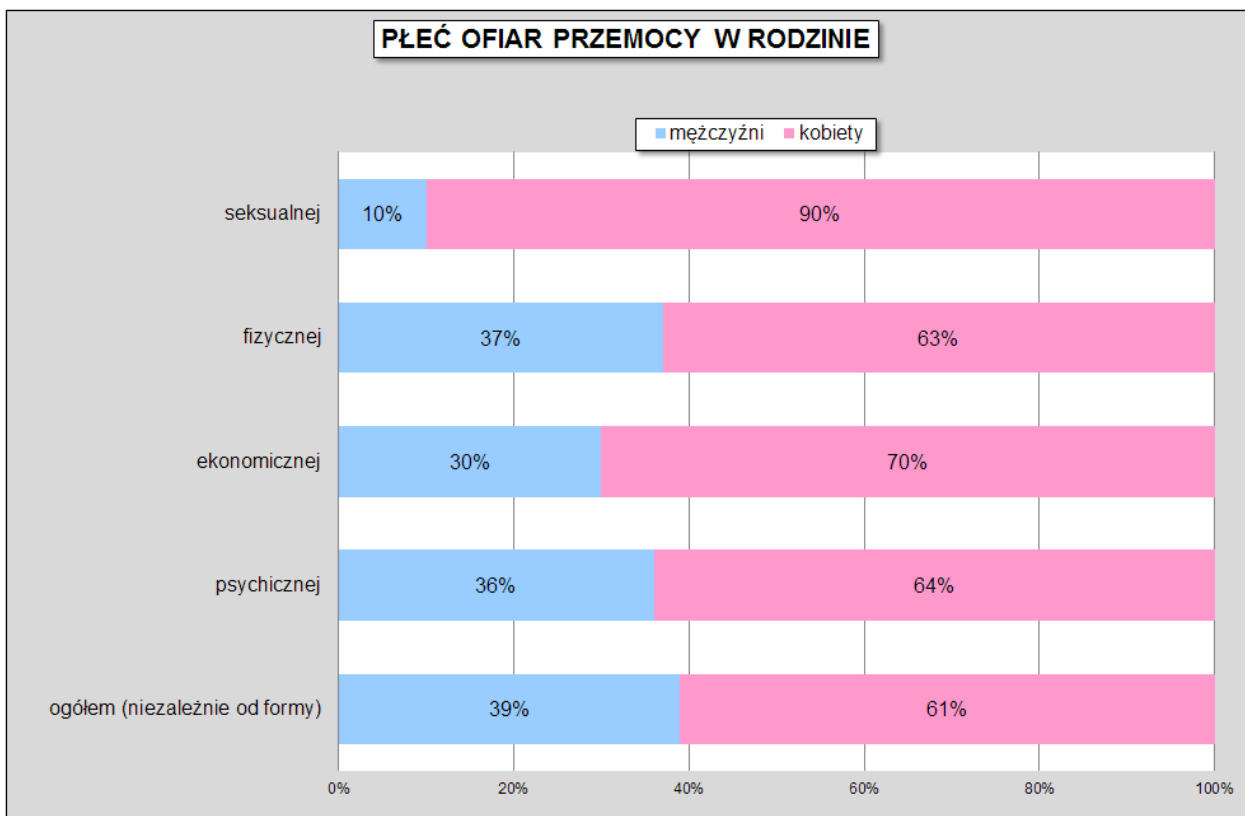
Niemal dwóm piątym badanych kobiet (39%) i przeszło jednej czwartej badanych mężczyzn (28%) zdarzyło się choć raz stać się ofiarą przemocy w rodzinie. Liczba mężczyzn, którzy przyznali się do stosowania wobec nich przemocy w rodzinie była o jedenaście punktów procentowych niższa od liczby kobiet.

Największą liczbę ofiar stanowią ofiary przemocy psychicznej (ofiara przemocy psychicznej było 33% kobiet i 21% mężczyzn). Nieco mniej osób doświadczało przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego – doświadczenia takie ma za sobą 19% kobiet i 12%

mężczyzn. Jeszcze rzadziej (12% kobiet i 6% mężczyzn) badani skłonni byli przyznawać, że stosowano wobec nich przemoc ekonomiczną. Najmniej osób wyznało, że doświadczyli przemocy seksualnej.



Wśród ogółu ofiar przemocy w rodzinie 39% stanowią mężczyźni, a 61% - kobiety. Kobiety stanowią największy odsetek ogółu ofiar w przypadku przemocy seksualnej w rodzinie (90%). Mężczyźni stanowią największy odsetek ogółu ofiar w przypadku przemocy fizycznej (37%), niemniej jednak nawet w tym przypadku zdecydowanie większy jest udział kobiet będących ofiarami tej formy przemocy.



Wynik „ogółem (niezależnie od formy)” nie stanowi średniej arytmetycznej z wyników procentowych uzyskanych dla poszczególnych form przemocy przez każdą z płci – jedna osoba mogła być ofiarą kilku różnych form przemocy (w przypadku wyniku „ogółem” osoba taka była liczona tylko jeden raz), a sytuacje takie częściej zdarzały się kobietom niż mężczyznom.

4.1.1. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-KOBIET

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety między 30 a 39 rokiem życia (46%), będące po rozwodzie lub w separacji (80%), bądź też żyjące w konkubinacie (55%).

O przemocy w rodzinie wobec swojej osoby najrzadziej mówiły najmłodsze respondentki (33% poniżej 30. roku życia) , panny (36%) i mężatki (35%).

Wykształcenie i wielkość miejsca zamieszkania nie różnicowały w sposób istotny deklaracji badanych kobiet na temat choćby jednorazowego doświadczenia zachowań spełniających kryteria przemocy psychicznej, ekonomicznej, fizycznej czy seksualnej.

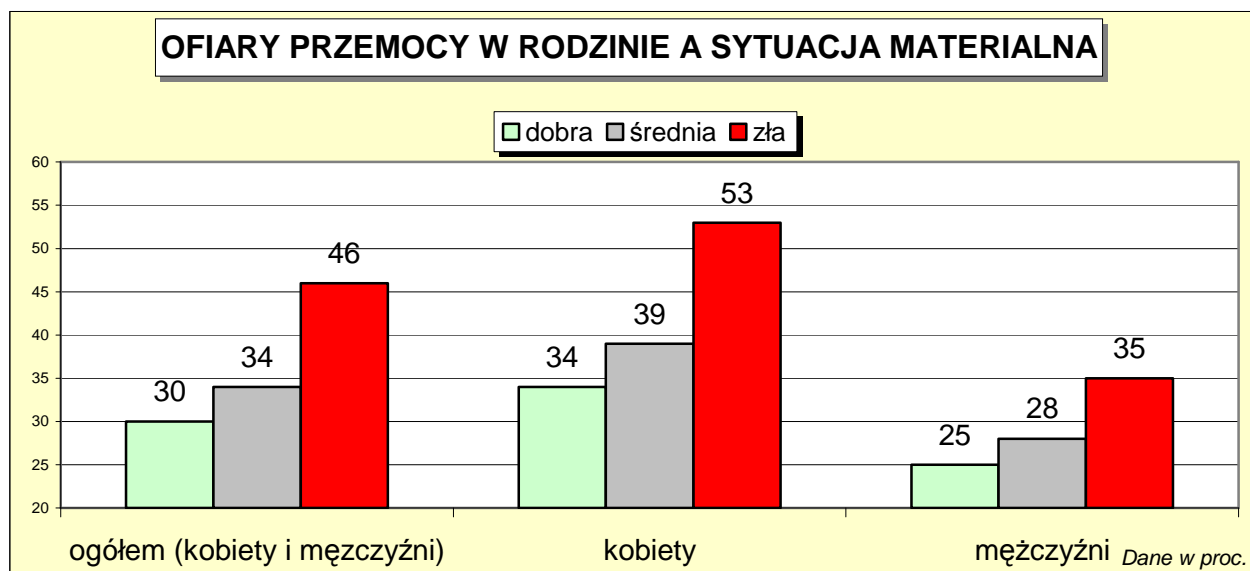
4.1.2. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-MĘŻCZYŹN

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówili najczęściej mężczyźni mieszkający w ponad 500-tys. aglomeracjach (34%), będący po rozwodach lub w separacji (48%), bądź żyjący w konkubinacie (49%).

Z kolei najrzadziej o stosowaniu wobec nich przemocy w rodzinie mówili mężczyźni mieszkający w średniej wielkości miastach (22% w miastach o ludności 20-100 tys.), żonaci (25%).

4.1.3. OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE A SYTUACJA MATERIALNA

Przemoc w rodzinie jest bardzo silnie powiązana z sytuacją materialną – zależność ta potwierdza się zarówno wśród mężczyzn jak i wśród kobiet. Osoby oceniające swoją sytuację materialną jako złą zdecydowanie częściej niż inne przyznawały, że zdarzyło się im doświadczyć przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Nie oznacza to, że przemoc nie dotyczy dobrze sytuowanych – pojawia się (przynajmniej na poziomie deklaracyjnym) jednak rzadziej niż wśród tych, którym wiedzie się źle.



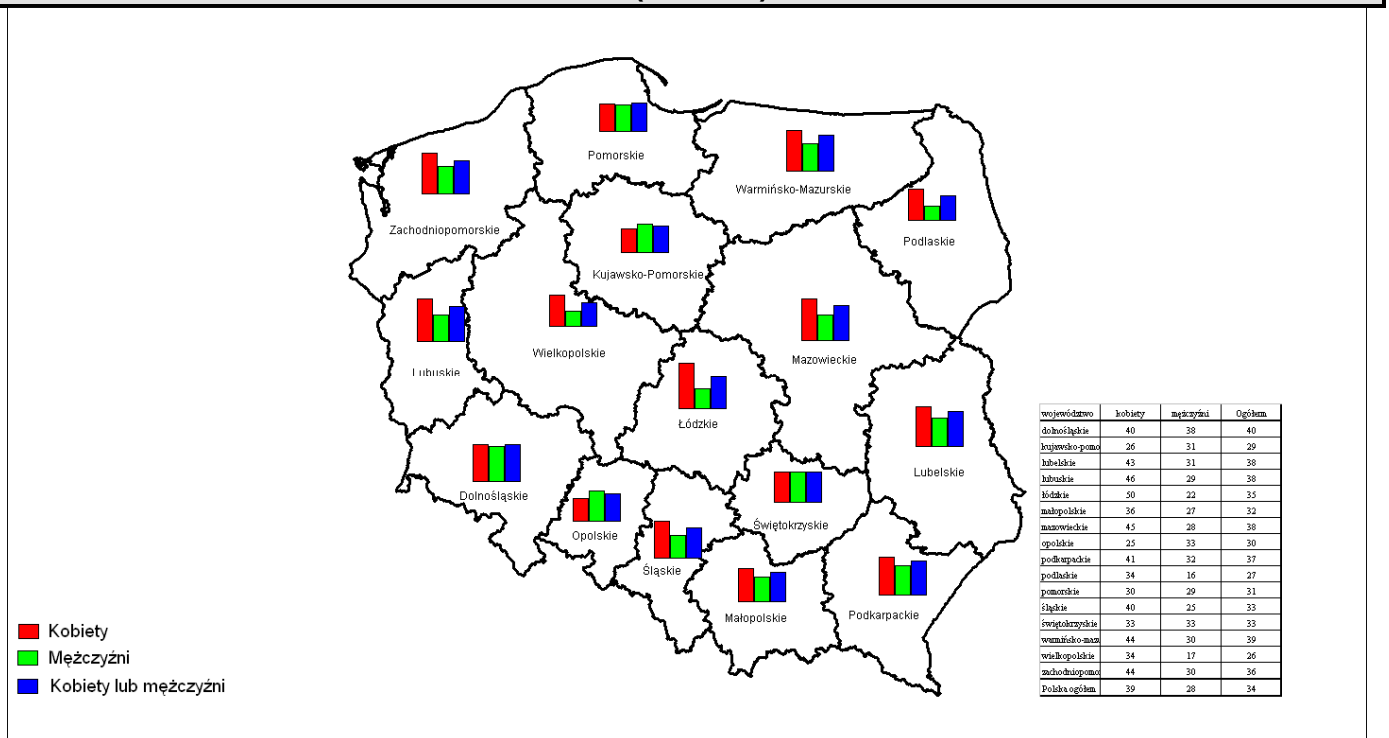
Przeszło połowa kobiet (53%) i przeszło jedna trzecia mężczyzn (35%), którzy sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego oceniają jako złą przyznawali się do bycia ofiarą przemocy w rodzinie. Wśród kobiet i mężczyzn znajdujących się w dobrej sytuacji materialnej o doświadczeniu przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiło znacznie mniej osób – w przypadku kobiet była to grupa o 19 punktów procentowych mniejsza (34%), a w przypadku mężczyzn – o 10 pkt proc. mniejsza (25%).

4.1.4. OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE A WOJEWÓDZTWO

Wśród badanych kobiet do bycia ofiarą przemocy w rodzinie stosunkowo najczęściej przyznawały się kobiety zamieszkujące na terenie województwa łódzkiego (50%), natomiast wśród mężczyzn najczęściej – mieszkańcy województwa dolnośląskiego (38%).

O stosowaniu wobec nich przemocy w rodzinie stosunkowo najrzadziej mówiły mieszkanki województwa opolskiego (25%) i kujawsko-pomorskiego (26%), natomiast wśród mężczyzn – mieszkańcy województwa podlaskiego (16%) i wielkopolskiego (17%).

DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY W RODZINIE (NIEZALEŻNIE OD FORMY) A ZAMIESZKIWANE (OBECNIE) WOJEWÓDZTWO



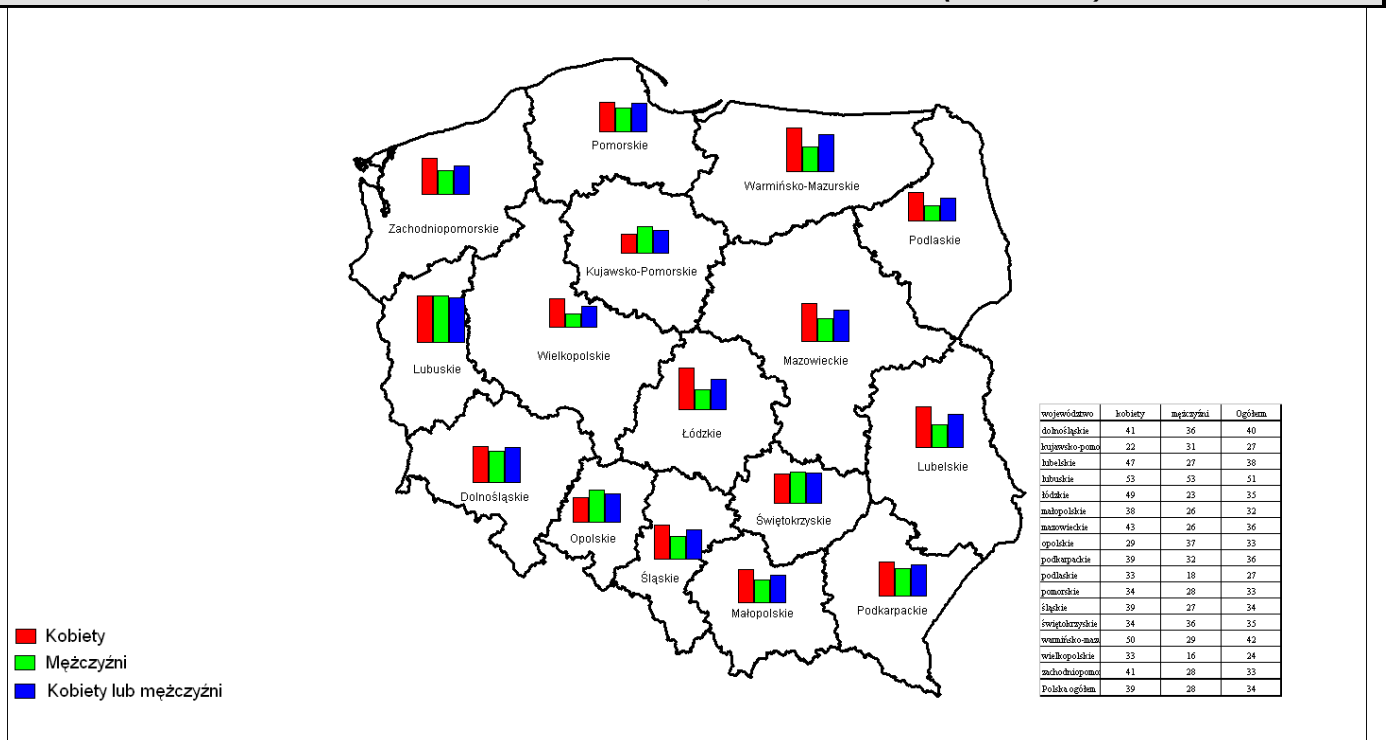
Dane w proc.

Generalnie, kobiet będących ofiarami przemocy w rodzinie jest więcej niż mężczyzn; ale nieco inaczej sytuacja wygląda w województwach: kujawsko-pomorskim i opolskim, gdzie mężczyzn będących ofiarami przemocy w rodzinie jest więcej niż ofiar-kobiet (odpowiednio: 31% do 26% i 33% do 25%); jak również w województwach pomorskim i świętokrzyskim, gdzie liczba ofiar przemocy w rodzinie wśród kobiet i wśród mężczyzn jest mniej więcej taka sama (30% do 29% i 33% do 33%).

Omawiane powyżej informacje dotyczyły obecnego miejsca zamieszkania ofiar przemocy w rodzinie. Jednak do przemocy w rodzinie dochodzić mogło w innej sytuacji życiowej ofiary – ofiara mogła mieszkać w innym gospodarstwie domowym, tworzyć inne gospodarstwo domowe. Dlatego zapytaliśmy wszystkie ofiary o to, gdzie zamieszkiwały wtedy, gdy doszło (po raz ostatni – jeśli zdarzenie miało miejsce więcej niż raz) do przemocy.

Kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej wskazywały na województwo lubuskie (53%), warmińsko-mazurskie (50%) oraz łódzkie (49%), natomiast najrzadziej – na województwo kujawsko-pomorskie (22%). Z kolei mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej wskazywali na województwo lubuskie (53%), opolskie (37%), a także dolnośląskie i świętokrzyskie (po 36%).

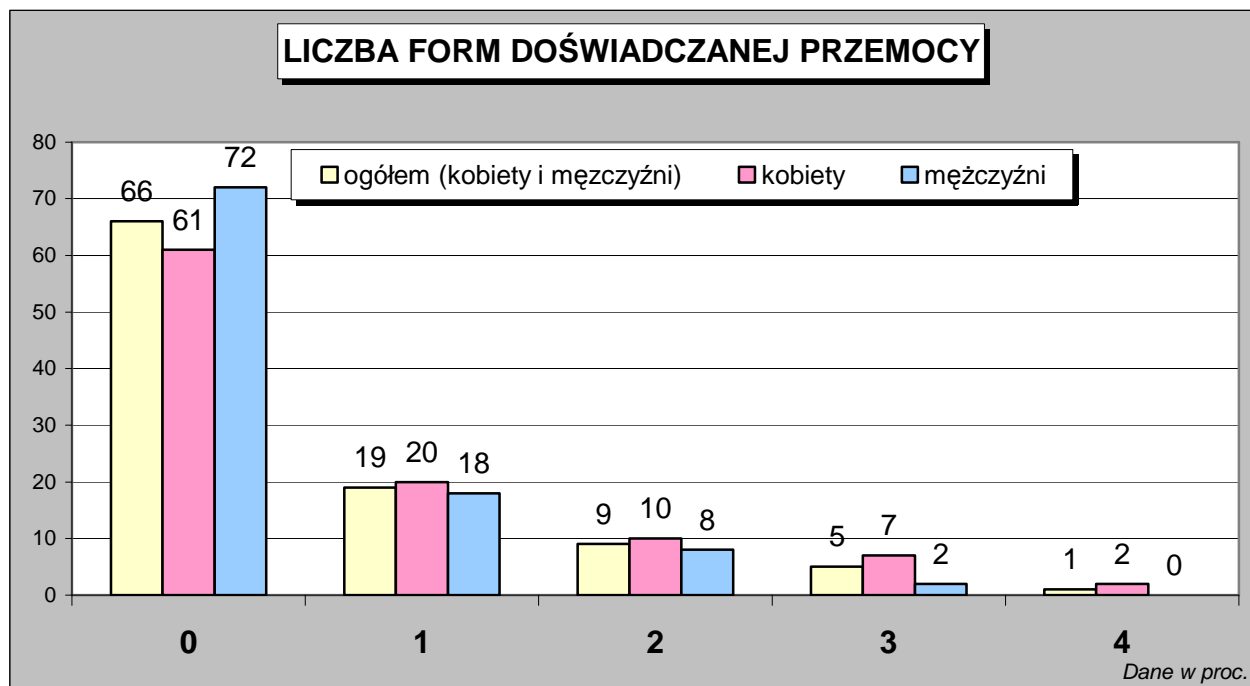
DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY W RODZINIE (NIEZALEŻNIE OD FORMY) A ZAMIESZKIWANE WOJEWÓDZTWO W CHWILI, GDY DOSZŁO DO (OSTATNIEJ) PRZEMOCY



Dane w proc.

4.1.5. KONTAKT Z POSZCZEGÓLNYMI FORMAMI PRZEMOCY – LICZBA FORM DOŚWIADCZANEJ PRZEMOCY

Wobec ofiar przemocy w rodzinie najczęściej dopuszczano się jednej formy przemocy (sytuacja taka jest udziałem 20% kobiet i 18% mężczyzn). Jednak w przypadku 19% kobiet i 10% mężczyzn stosowano dwie lub więcej form przemocy.

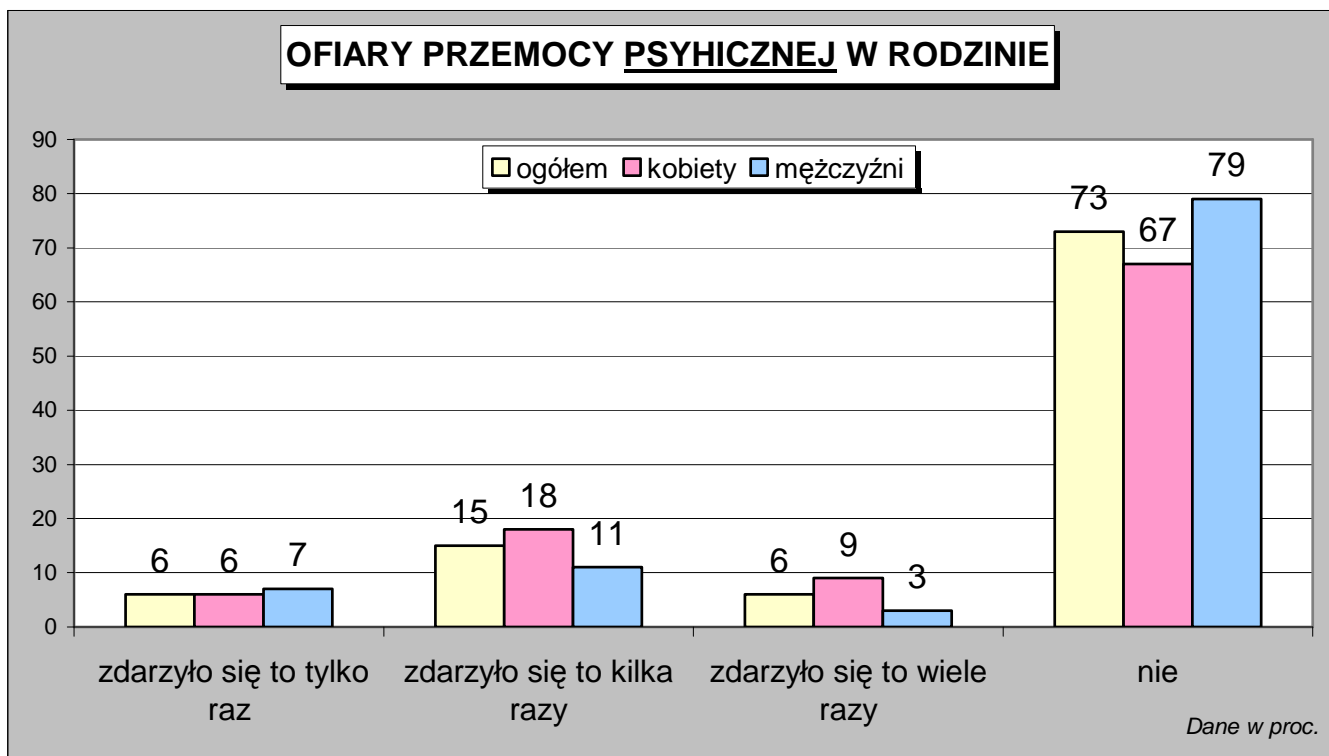


Różnice w sytuacji ofiar kobiet i mężczyzn widoczne są, jeśli przyjrzeć się, ile osób spośród nich poddawanych było trzem lub czterem formom przemocy – w sytuacji takiej było aż 9% kobiet i 2% mężczyzn.

4.2. OFIARY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE

Ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie było 27% ogółu badanych: 33% badanych kobiet i 21% badanych mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Rzadko były to pojedyncze zdarzenia (o tym, że zdarzyło się to tylko raz mówiło 6%-7% osób), najczęściej były to sytuacje powtarzające się (o tym, że zdarzenie miało miejsce więcej niż raz mówiło 27% kobiet i 14% mężczyzn).

W sumie, wśród ogółu ofiar przemocy psychicznej w rodzinie 64% stanowią kobiety, a 36% - mężczyźni – wynika z badania.



Pytanie o PRZEMOC PSYCHICZNA, EMOCJONALNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – na przykład: zastraszanie, groźby, wyzwiska, pomiatanie drugą osobą, poniżanie, wyśmiewanie, wywoływanie poczucia winy, czy kontrolowanie / zabranianie kontaktów z innymi osobami z rodziny itd. P10. Różnym ludziom przytrafiają się w życiu różne sytuacje. A czy Panu osobiście, w ciągu całego swojego życia zdarzyło się kiedykolwiek doświadczyć ze strony innego członka gospodarstwa domowego podobnego zachowania?

4.2.1. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-KOBIET PRZEMOCY PSYCHICZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy emocjonalnej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety między 30 a 39 rokiem życia (39%), będące po rozwodzie lub w separacji (77%), bądź też żyjące w konkubinacie (55%), częściej mieszkające w miastach (35%) niż na wsiach (29%).

Z kolei najmłodsze respondentki (27% poniżej 30. roku życia) oraz kobiety zamężne (29%) najrzadziej mówiły o stosowaniu wobec nich przemocy psychicznej w rodzinie. Wykształcenie nie różnicowało w sposób istotny deklaracji badanych kobiet na temat choćby jednorazowego doświadczenia zachowań spełniających kryteria przemocy psychicznej.

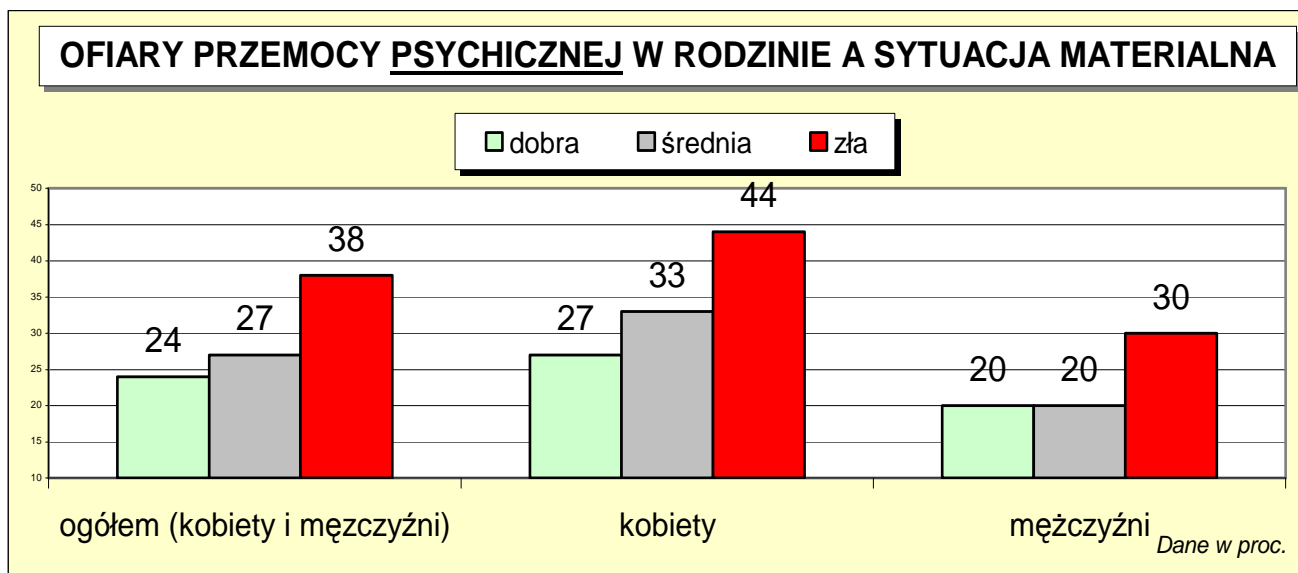
4.2.2. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY PSYCHICZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy psychicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówili najczęściej mężczyźni żyjący w konkubinacie (45%) oraz będący po rozwodach lub w separacji (34%). Z kolei najrzadziej o stosowaniu wobec nich przemocy w rodzinie mówili mężczyźni żonaci (19%).

4.2.3. OFIARY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE A SYTUACJA MATERIALNA

Deklaracje dotyczące doświadczania przemocy psychicznej w rodzinie są silnie powiązane z sytuacją materialną ofiar. Zwłaszcza w przypadku kobiet – zależność jest tu liniowa: do bycia ofiarą takiej formy przemocy przyznało się aż 44% kobiet oceniających sytuację materialną swojej rodziny jako złą, natomiast wśród zadowolonych z warunków bytowych rodziny odsetek ten wynosił już „tylko” 27% (wśród kobiet w średniej sytuacji materialnej deklaracje takie składało 33%).

W przypadku mężczyzn, podobnie liniowej zależności nie widać – do bycia ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie przyznało się 20% mężczyzn znajdujących się w dobrej i tyle samo – w średniej sytuacji materialnej, na tle tych grup wyraźnie wyróżniali się mężczyźni źle sytuowani (do bycia ofiarą przemocy w rodzinie przyznało się 30% z nich – a więc odsetek o 10 pkt proc. większy).

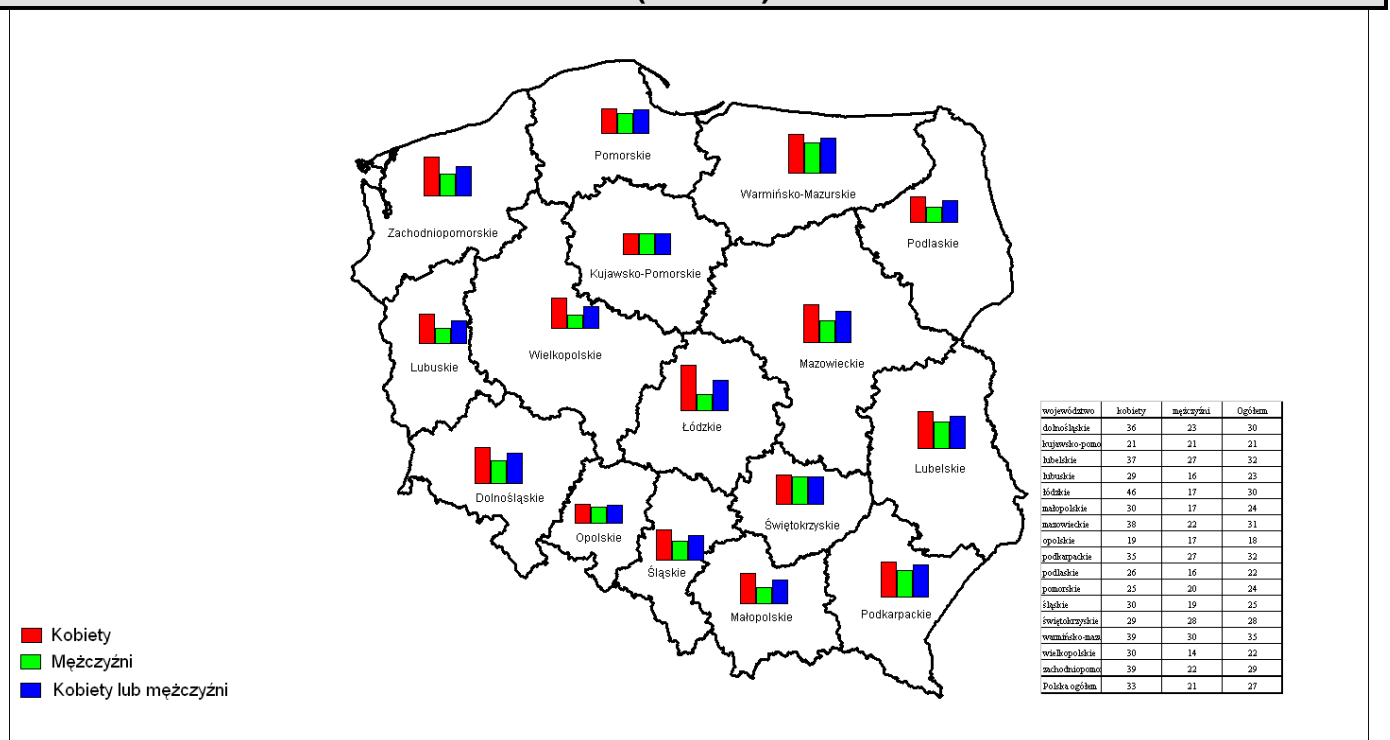


4.2.4. OFIARY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE A WOJEWÓDZTWO

Do bycia ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie stosunkowo najczęściej przyznawały się kobiety zamieszkujące na terenie województwa łódzkiego (46%). Natomiast mieszkanki województwa opolskiego (19%) oraz kujawsko-pomorskiego najrzadziej (21%) mówiły o stosowaniu wobec nich przemocy psychicznej w rodzinie.

Najrzadziej o stosowaniu wobec nich przemocy psychicznej w rodzinie mówili mężczyźni mieszkający na terenie województwa wielkopolskiego (14%); dwukrotnie częściej niż w tym województwie deklaracje takie składali mężczyźni zamieszkujący na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (30%).

DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE A ZAMIESZKIWANE (OBECNIE) WOJEWÓDZTWO

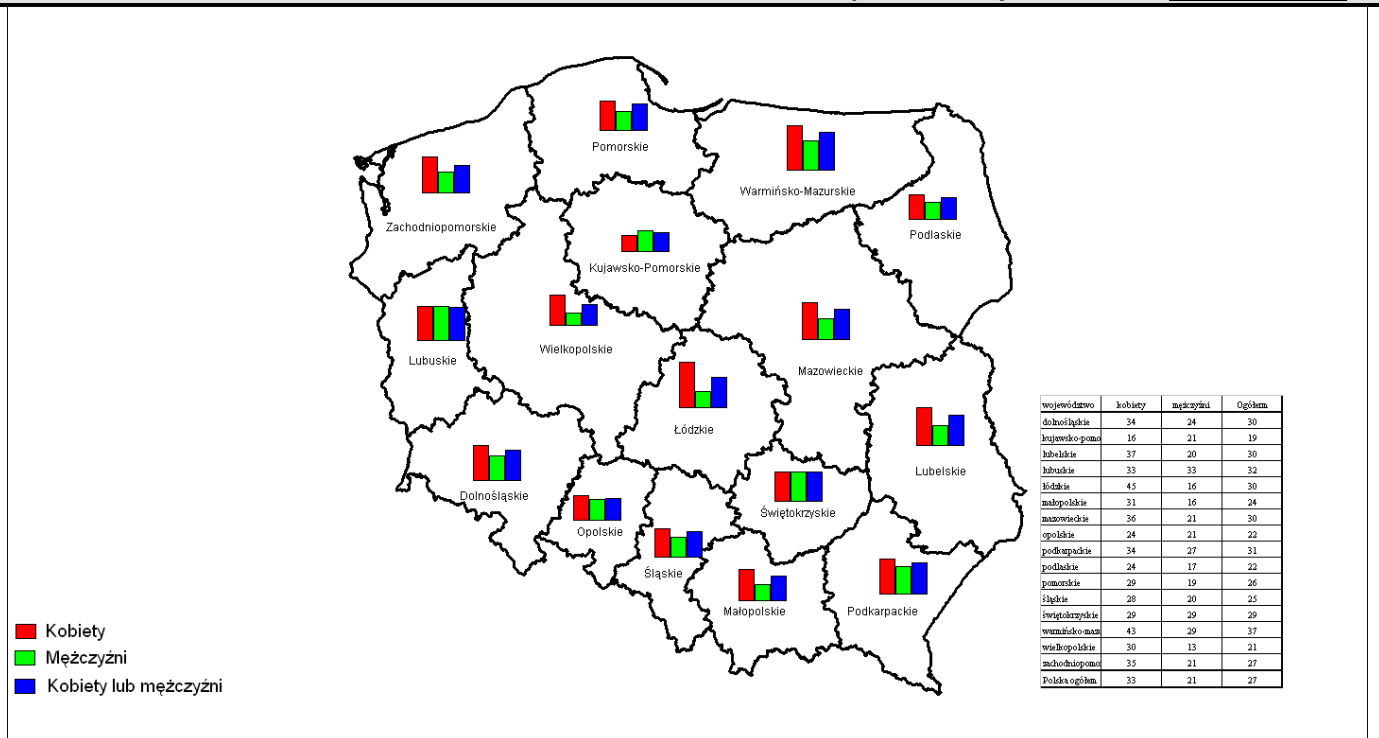


Dane w proc.

Kobiety będące ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie najczęściej wskazywały na zamieszkiwanie – w chwili, gdy dochodziło do przemocy psychicznej (po raz ostatni – jeśli zdarzenie miało miejsce więcej niż raz) – na terenie województwa łódzkiego (45%) lub warmińsko-mazurskiego (43%), natomiast najrzadziej – na zamieszkiwanie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (16%).

Z kolei mężczyźni najczęściej wskazywali na zamieszkiwanie (w chwili gdy po raz ostatni doświadczali przemocy psychicznej ze strony członka gospodarstwa domowego) na obszarze województwa lubuskiego (33%), natomiast najrzadziej – na obszarze województwa wielkopolskiego (13%).

**DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE
A ZAMIESZKIWANE WOJEWÓDZTWO W CHWILI, GDY DOSZŁO DO (OSTATNIEJ) PRZEMOCY PSYCHICZNEJ**

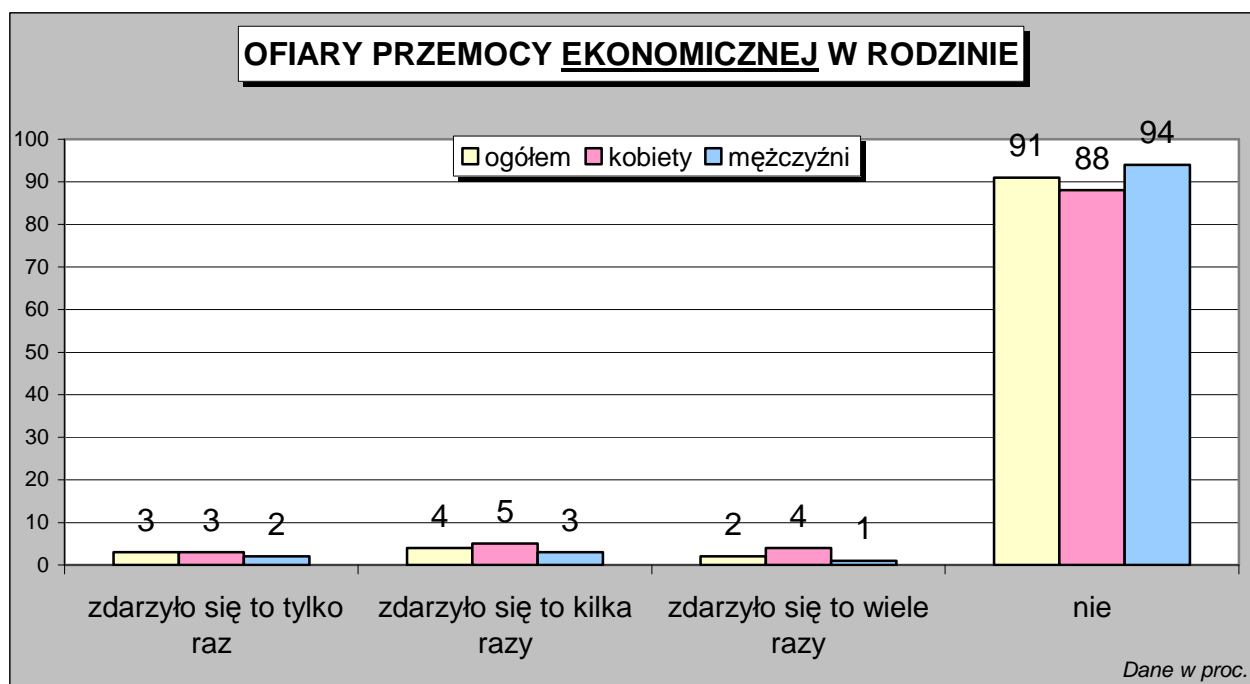


Dane w proc.

4.3. OFIARY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE

Ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie było 9% ogółu badanych: 12% kobiet i 6% mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego.

W sumie, wśród ogółu ofiar przemocy ekonomicznej w rodzinie 70% stanowią kobiety, a 30% - mężczyźni – wynika z badania.



Pytanie o PRZEMOC EKONOMICZNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – może na przykład polegać na zabieraniu wszystkich pieniędzy, kontrolowaniu wszystkich wydatków, niszczeniu rzeczy osobistych lub stanowiących wspólną własność, czy pozostawieniu bez opieki osoby, która z powodu choroby, wieku, bądź niepełnosprawności nie może samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb itd.

E2. Różnym ludziom przytrafiają się w życiu różne sytuacje. A czy Panu osobiście, w ciągu całego swojego życia zdarzyło się kiedykolwiek doświadczyć ze strony innego członka gospodarstwa domowego podobnego zachowania?

Z deklaracji badanych nie wyłania się charakterystyczna częstotliwość występowania przemocy ekonomicznej – co prawda o pojedynczym zdarzeniu mówi mniej osób (6% w przypadku kobiet i 7% w przypadku mężczyzn) niż o wielokrotności zdarzeń (o tym, że zdarzenie takie miało miejsce więcej niż raz mówiło 9% kobiet i 4% mężczyzn), to jednak analizując uzyskane wyniki ze względu na odsetek wskazań na każdy z 3 przedziałów

częstotliwości nie widać istotnych różnic (3%-5%-4% - w przypadku kobiet i 2%-3%-1% - w przypadku mężczyzn).

4.3.1. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-KOBIET PRZEMOCY EKONOMICZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety z wykształceniem podstawowym (15%), będące po rozwodzie lub w separacji (43%), częściej mieszkające w miastach (13%), zwłaszcza średniej wielkości (15% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców), niż na wsiach (10%).

Z kolei kobiety ze średnim wykształceniem oraz mężatki (po 10%) najrzadziej mówiły o stosowaniu wobec nich przemocy ekonomicznej w rodzinie.

Wiek nie różnicował w sposób istotny deklaracji badanych kobiet na temat choćby jednorazowego doświadczenia zachowań spełniających kryteria przemocy ekonomicznej.

4.3.2. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY EKONOMICZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówili najczęściej mężczyźni z wykształceniem zasadniczym zawodowym (8%) i mieszkający w najmniejszych miastach (9% w miastach do 20 tys. ludności).

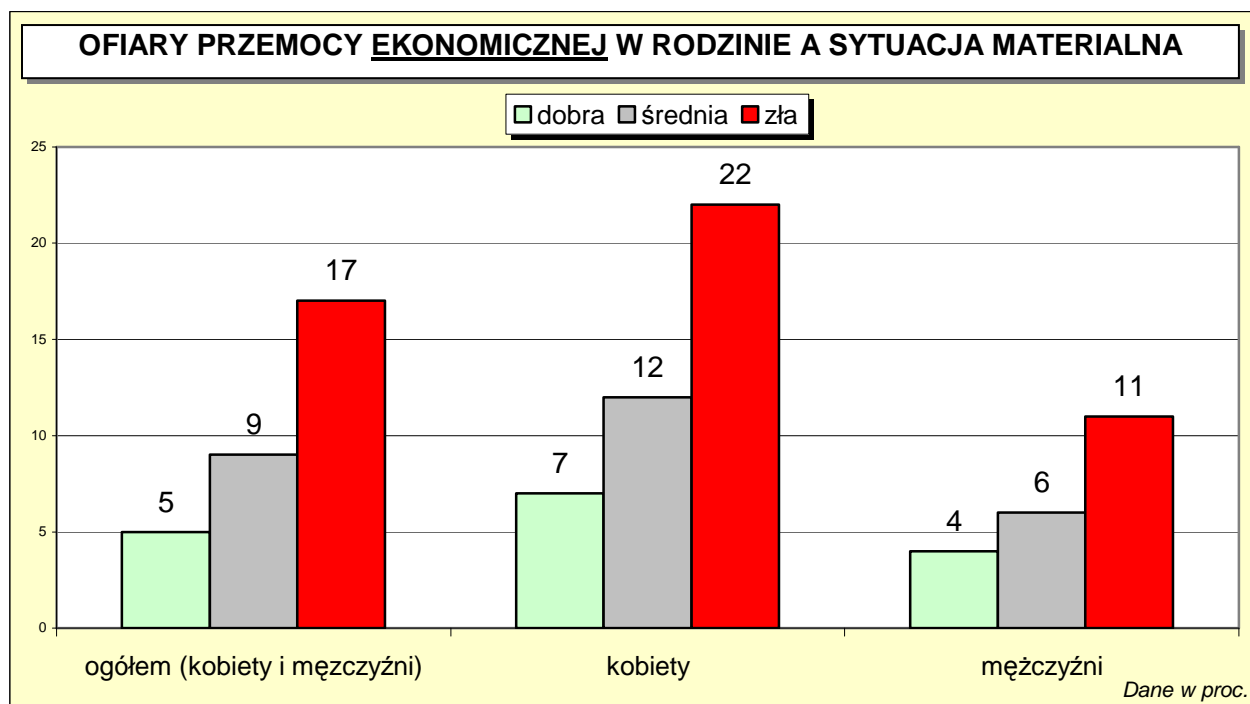
Z kolei najrzadziej o stosowaniu wobec nich przemocy w rodzinie mówili mężczyźni z wykształceniem podstawowym (2%).

4.3.3. OFIARY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE A SYTUACJA MATERIALNA

Deklaracje dotyczące samooceny sytuacji materialnej a bycia ofiarą przemocy ekonomicznej są ze sobą bardzo silnie powiązane – im gorsza sytuacja materialna badanych, tym więcej ofiar przemocy ekonomicznej.

Wśród kobiet znajdujących się w złej sytuacji materialnej do bycia ofiarą przemocy ekonomicznej przyznało się 22%, natomiast wśród kobiet znajdujących się w dobrej sytuacji materialnej – już „tylko” 7%.

Analogicznie w przypadku mężczyzn – liczba ofiar przemocy ekonomicznej wśród mężczyzn w złej sytuacji materialnej jest znacznie większa (11%) niż wśród tych, którym wiedzie się dobrze (4%).

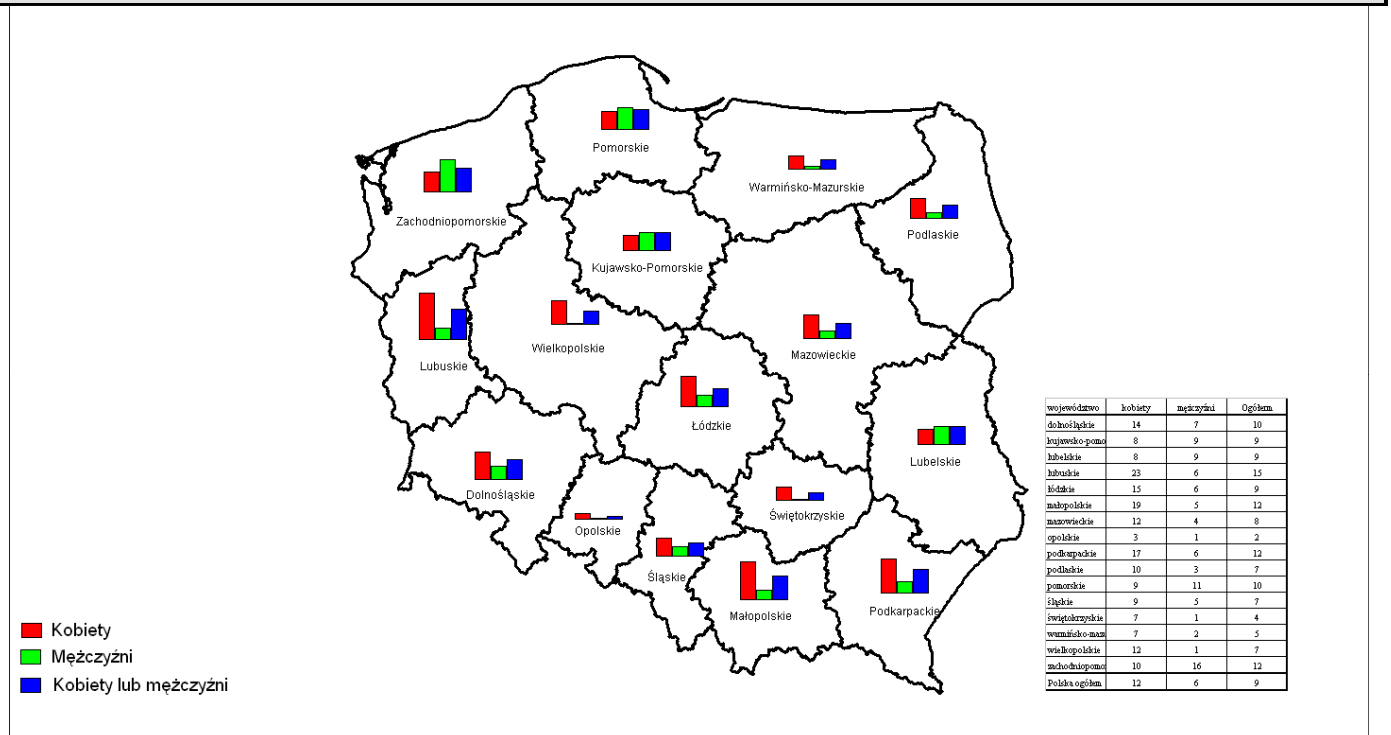


4.3.4. OFIARY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE A WOJEWÓDZTWO

Na tle mieszanek innych województw częściej składanymi deklaracjami doświadczania przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego wyróżniły się mieszkanki województwa lubuskiego (23%) i małopolskiego (19%). Z kolei o przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówili najczęściej mężczyźni zamieszkujący na terenie województwa zachodniopomorskiego (16%) i pomorskiego (11%).

Najrzadziej o doświadczeniu przemocy ekonomicznej w rodzinie mówili mieszkanki województwa opolskiego (3%), wśród mężczyzn – mieszkańcy województwa opolskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego (po 1%).

DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE A ZAMIESZKIWANE (OBECNIE) WOJEWÓDZTWO

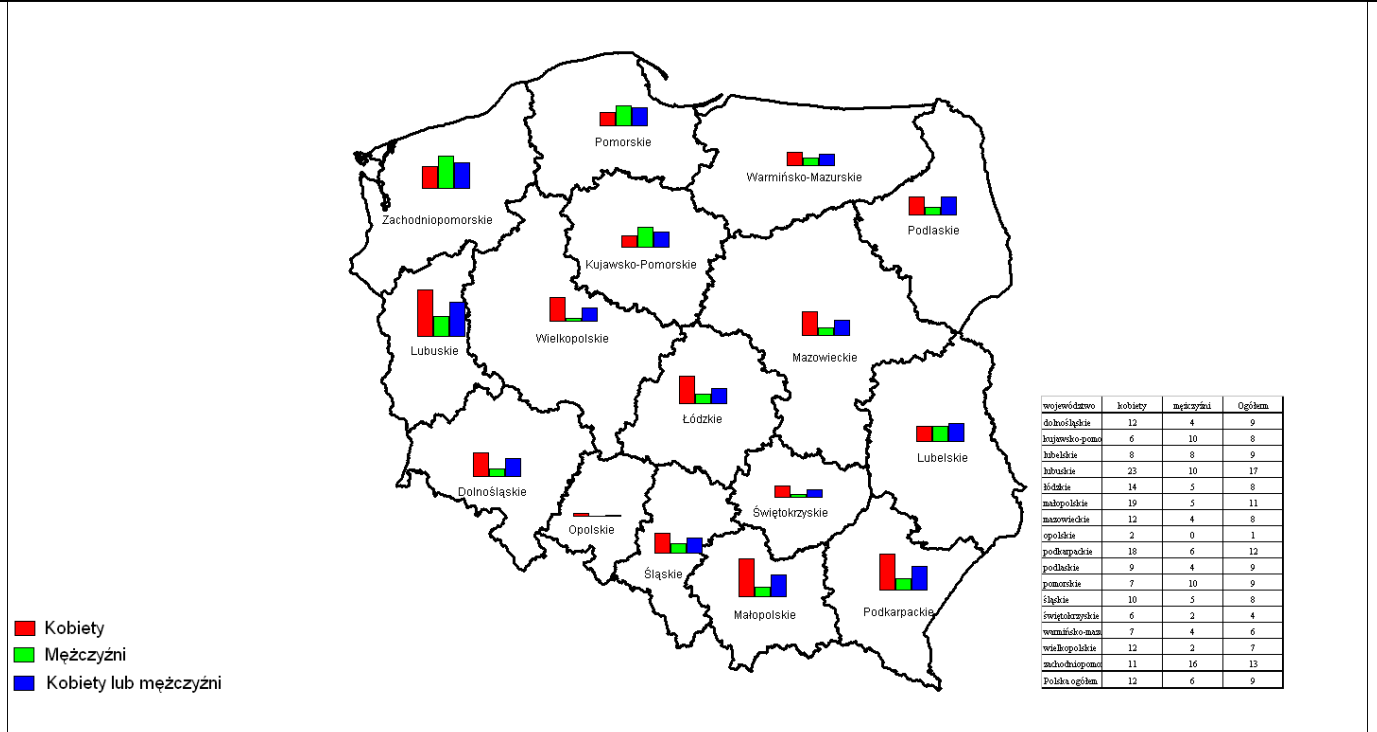


Dane w proc.

Kobiety będące ofiarami przemocy ekonomicznej w rodzinie najczęściej wskazywały na zamieszkiwanie – w chwili, gdy dochodziło do przemocy ekonomicznej (po raz ostatni – jeśli zdarzenie miało miejsce więcej niż raz) – na terenie województwa lubuskiego (23%), natomiast najrzadziej – na terenie województwa opolskiego (2%).

Mężczyźni natomiast najczęściej wskazywali na województwo zachodniopomorskie (16%), a najrzadziej – na opolskie (mniej niż co setny).

**DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE
A ZAMIESZKIWANE WOJEWÓDZTWO W CHWILI, GDY DOSZŁO DO (OSTATNIEJ) PRZEMOCY EKONOMICZNEJ**

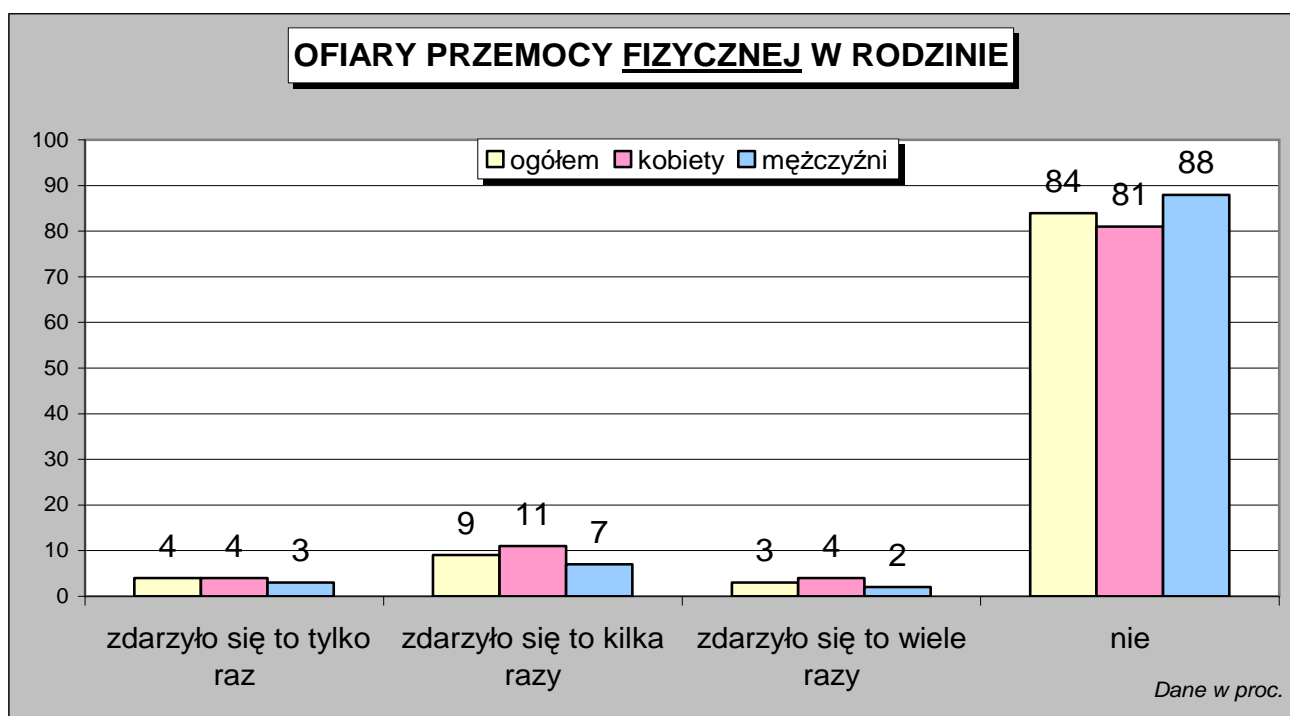


Dane w proc.

4.4. OFIARY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE

Ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie było 16% ogółu badanych: przynajmniej raz w życiu podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego doświadczyła niemal co piąta kobieta (19%) i przeszło co dziesiąty mężczyzna (12%).

W sumie, wśród ogółu ofiar przemocy fizycznej w rodzinie 63% stanowią kobiety, a 37% - mężczyźni – wynika z badania.



Pytanie o PRZEMOC FIZYCZNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – nie tylko bicie, kopanie – zachowania, które pozostawiają na ciele ofiary rany i siniaki, ale może to być także szarpanie, szarpanie za włosy, popychanie czy spoliczkowanie drugiej osoby – zachowania, które wcale nie muszą zostawiać śladów.

F2. Różnym ludziom przytrafiają się w życiu różne sytuacje. A czy Panu osobiście, w ciągu całego swojego życia zdarzyło się kiedykolwiek doświadczyć ze strony innego członka gospodarstwa domowego podobnego zachowania?

O tym, że przemoc fizyczna ze strony innego członka gospodarstwa domowego pojawiła się tylko raz mówiło 4% kobiet i 3% mężczyzn. Zbliżone odsetki osób badanych wskazywały na wielokrotność podobnych sytuacji (4% kobiet i 2% mężczyzn). Stosunkowo najwięcej osób skłonnych było przyznawać, że zachowań takich doświadczyli kilka razy (11% kobiet i 7% mężczyzn).

W sumie, 15% kobiet i 9% mężczyzn więcej niż raz było ofiarą przemocy fizycznej w rodzinie.

4.4.1. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-KOBIET PRZEMOCY FIZYCZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety będące po rozwodzie lub w separacji (57%). Z kolei mężatki (16%) najrzadziej mówiły o stosowaniu wobec nich przemocy fizycznej w rodzinie. Ani wiek, ani wykształcenie, ani też wielkość miejscowości nie różnicowały w sposób istotny deklaracji badanych kobiet na temat choćby jednorazowego doświadczenia zachowań spełniających kryteria przemocy fizycznej.

4.4.2. CHARAKTERYSTYKA OFIAR-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY FIZYCZNEJ

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego częściej mówili mężczyźni młodsi wiekiem (po 17% wśród trzydziestolatków oraz mężczyzn poniżej 30. roku życia) niż starsi (po 8% wśród pięćdziesięciolatków oraz mężczyzn w wieku 60 i więcej lat). Istotnie statystycznie częstsze deklaracje dotyczące bycia ofiarą przemocy fizycznej pojawiały się ponadto także wśród mężczyzn będących kawalerami (17%).

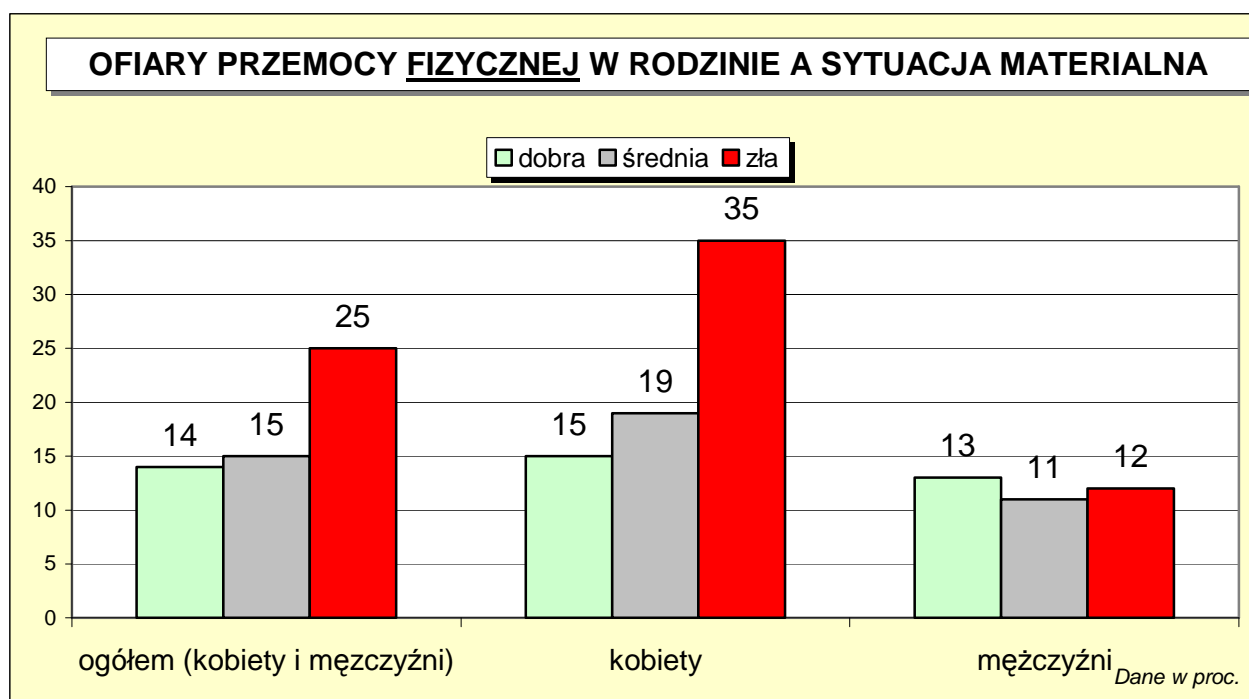
Z kolei najrzadziej o stosowaniu wobec nich przemocy fizycznej w rodzinie mówili – poza mężczyznami starszymi wiekiem – także mężczyźni mieszkający w średniej wielkości miastach (9% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców) oraz mężczyźni żonaci (9%).

Trudno autorytatywnie stwierdzić czy przemoc fizyczna, o której mówili młodzi mężczyźni (w wieku 18-39 lat), to pochodna doświadczeń z dzieciństwa (z jednej strony mężczyźni niechętnie – mniej chętnie niż kobiety – skłonni są przyznawać się do bycia ofiarą przemocy, ale z drugiej – „poszturchiwania”, czy „klapsy” z dzieciństwa mogą być łatwiej przypominane i ujawniane w tej grupie niż wśród respondentów najstarszych wiekiem), czy też skutek przemian kulturowo-obyczajowych (ukierunkowanych na znoszenie ról typowo kobiecych i typowo męskich, co skutkować ma teoretyczną likwidacją-zamianą dominacji jednej płci,

a w każdym razie emancypacją kobiet na różnych obszarach życia – obyczajowego, społecznego, politycznego itp., a w konsekwencji – i rodzinnego), na które pokolenie najmłodsze może być najbardziej podatne.

4.4.3. OFIARY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE A SYTUACJA MATERIALNA

Zależność między sytuacją materialną rodziny a doświadczeniem przemocy fizycznej jest silnie powiązana, ale tylko w przypadku kobiet. Wśród mężczyzn nie ma żadnego związku między tym czy rodzinie wiedzie się finansowo dobrze, czy źle (*co mogłoby przemawiać za potwierdzeniem tezy dotyczącej częstszych deklaracji dt. bycia ofiarą przemocy fizycznej pojawiających się wśród młodych mężczyzn raczej na podstawie doświadczeń z dzieciństwa niż na podstawie nowych wzorców kulturowo-obyczajowych – przejmowanie nowych wzorów zachowań charakterystyczne jest dla określonych środowisk, co z kolei przekłada się na status majątkowy – tutaj jednak takiej zależności nie widać*).



Bardzo silna jest z kolei zależność między sytuacją materialną, w jakiej żyją kobiety, a tym czy doświadczyły kiedykolwiek przemocy fizycznej, czy też nie. Kobiety będące w dobrej sytuacji materialnej stosunkowo rzadko mówiły o doświadczeniu przemocy fizycznej ze strony

innego członka gospodarstwa domowego (15%), nieporównywalnie częściej przemoc dotyczyła kobiet żyjących w gospodarstwach domowych znajdujących się w złej sytuacji bytowej.

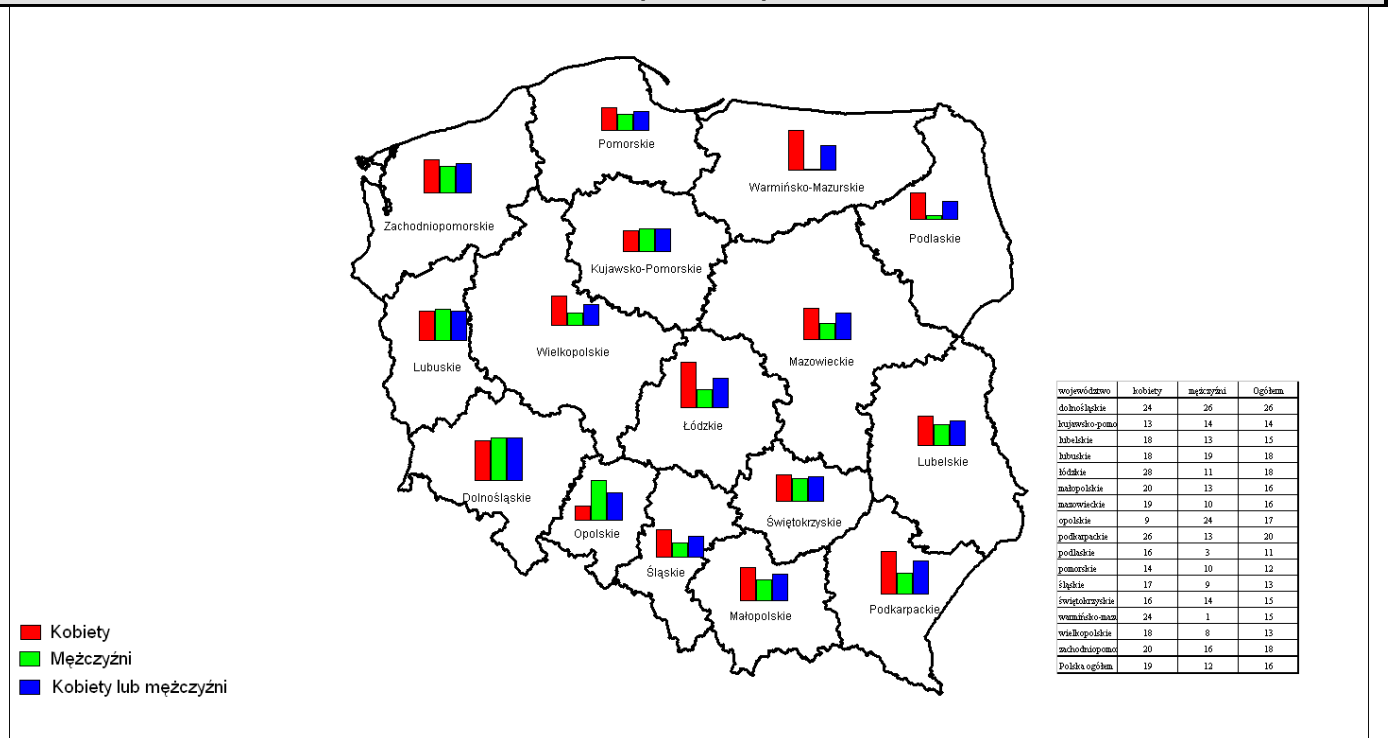
4.4.4. OFIARY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE A WOJEWÓDZTWO

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety zamieszkujące na terenie województwa łódzkiego (28%).

O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego częściej mówili mieszkańcy województw dolnośląskiego (26%), opolskiego (24%).

Z kolei najrzadziej o stosowaniu przemocy fizycznej w rodzinie mówili mężczyźni mieszkający na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (1%).

DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE A ZAMIESZKIWANE (OBECNIE) WOJEWÓDZTWO

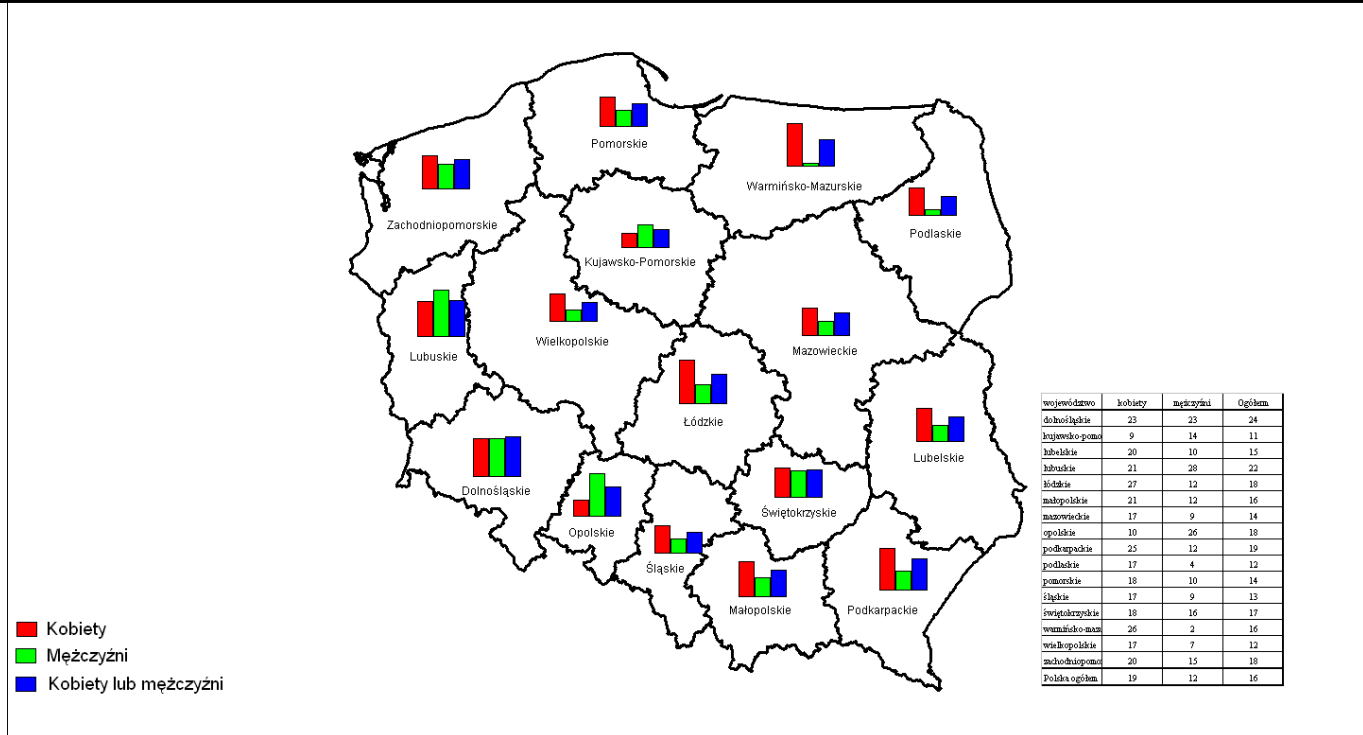


Dane w proc.

W chwili, gdy dochodziło do przemocy fizycznej w rodzinie (*po raz ostatni – jeśli zdarzenie miało miejsce więcej niż raz*) kobiety najczęściej wskazywały na zamieszkiwanie na obszarze województwa łódzkiego (27%), warmińsko-mazurskiego (26%) i podkarpackiego, natomiast najrzadziej zdarzało się to na obszarze województw kujawsko-pomorskiego (9%) i opolskiego (10%).

W przypadku mężczyzn miejscem zamieszkania w chwili (ostatniego) zdarzenia przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego najczęściej było województwo lubuskie (28%) opolskie (26%) i dolnośląskie (23%). Najrzadziej sytuacje takie zdarzały się na obszarze województw warmińsko-mazurskiego (2%) i podlaskiego (4%).

**DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE
A ZAMIESZKIWANE WOJEWÓDZTWO W CHWILI, GDY DOSZŁO DO (OSTATNIEJ) PRZEMOCY FIZYCZNEJ**

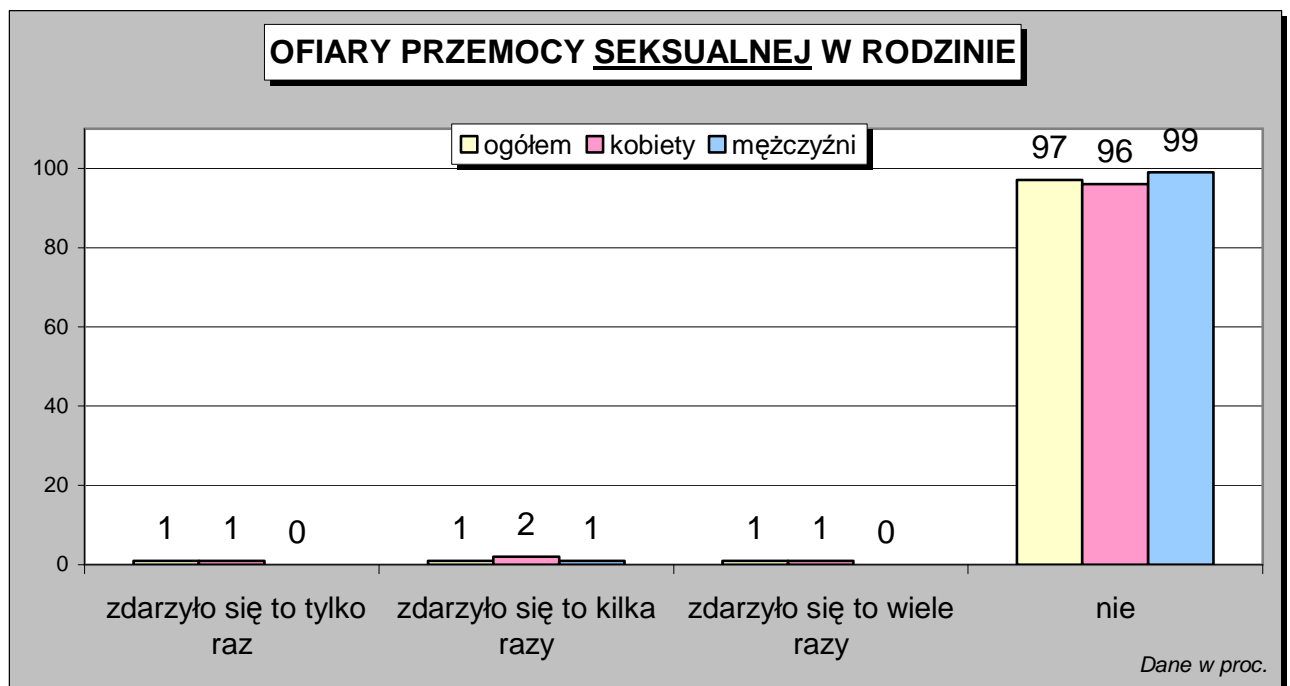


Dane w proc.

4.5. OFIARY PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

Do doświadczenia przemocy seksualnej ze strony innego członka gospodarstwa domowego przyznało się 3% badanych – i były to raczej kobiety (4%) niż mężczyźni (1%). Przy tak nielicznych wskazaniach – wynikających zapewne nie tylko z incydentalności zjawiska, ale w dużej mierze też (*w większym zapewne stopniu – jak można się domyślać – niż miało to miejsce w przypadku pozostałych form przemocy*) z drażliwości i intymności kwestii, o którą tu pytano trudno mówić o zależnościach związanych z częstotliwością występowania podobnych zachowań ze strony sprawców.

W sumie, wśród ogółu respondentów, którzy przyznali, że zdarzyło się im doświadczyć przemocy seksualnej w rodzinie 90% stanowiły kobiety, a 10% - mężczyźni – wynika z badania.



Pytanie o PRZEMOC SEKSUALNĄ w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – nie tylko zmuszanie do niechcianych zachowań seksualnych (niezależnie od tego czy sytuacja dotyczy współmałżonków, czy też nie), ale także niechciane obłąpywanie, obmacywanie, czy poniżające opowiadanie innym osobom o upodobaniach i zachowaniach seksualnych drugiej osoby itd.

X2. Różnym ludziom przytrafiają się w życiu różne sytuacje. A czy Panu osobiście, w ciągu całego swojego życia zdarzyło się kiedykolwiek doświadczyć ze strony innego członka gospodarstwa domowego podobnego zachowania?

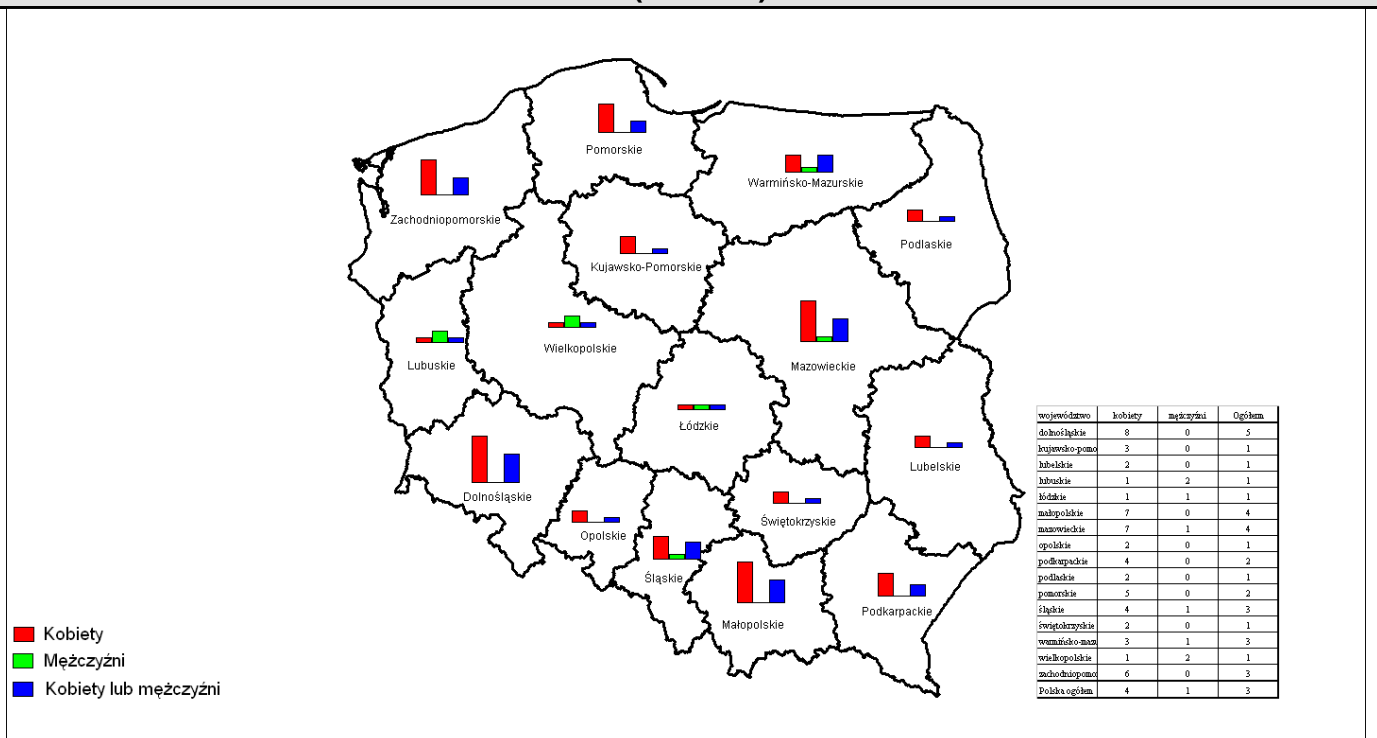
Ze względu na bardzo niewielką liczbę osób, które przyznały się do bycia ofiarą przemocy seksualnej w rodzinie, zwłaszcza w grupie mężczyzn, nie będziemy osobno analizować profili ofiar przemocy. Można tylko ogólnie powiedzieć, że do bycia ofiarą tej formy przemocy stosunkowo najczęściej przyznawały się mieszkanki województwa mazowieckiego (7%), natomiast najrzadziej – mieszkanki województwa wielkopolskiego (1%), ponadto też kobiety zamężne (3%). Również kobiety, które oceniły sytuację finansową swojej rodziny jako złą częściej (8%) niż znajdujące się w średniej sytuacji materialnej (3%) przyznawały się do bycia ofiarą przemocy seksualnej.

Istotnych statystycznie różnicowań nie odnotowujemy w badanej grupie mężczyzn (zbyt małe liczebności).

Generalnie, uzyskane wyniki sugerują bardzo silny związek między występowaniem przemocy w rodzinie (przede wszystkim wobec kobiet) a sytuacją materialną rodziny. W rodzinach znajdujących się w złej sytuacji materialnej do aktów przemocy dochodzi zdecydowanie częściej niż w pozostałych. W dalszej części raportu omawiać będziemy okoliczności, w jakich dochodziło do przemocy w rodzinie. Jak się okaże sytuacja materialna i problemy finansowe są o ile nie jedną z częstszych przyczyn, to przynajmniej częstym pretekstem pojawiania się przemocy w rodzinie.

Bardzo niewielu respondentów przyznało się do tego, że w przeszłości zdarzyło się im doświadczyć przemocy seksualnej ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Wśród kobiet deklaracje takie najczęściej gotowe były złożyć mieszkanki województwa dolnośląskiego (8%) oraz małopolskiego i mazowieckiego (po 7%). Najrzadziej do doświadczeń takich przyznawały się kobiety zamieszkujące na terenie województwa lubuskiego, łódzkiego i wielkopolskiego (po 1%). Wśród mężczyzn trudno mówić o występowaniu jakichkolwiek różnicowań ze względu na zamieszkiwane aktualnie województwo (było to co najwyżej 2% w skali pojedynczego województwa).

DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE A ZAMIESZKIWANE (OBECNIE) WOJEWÓDZTWO

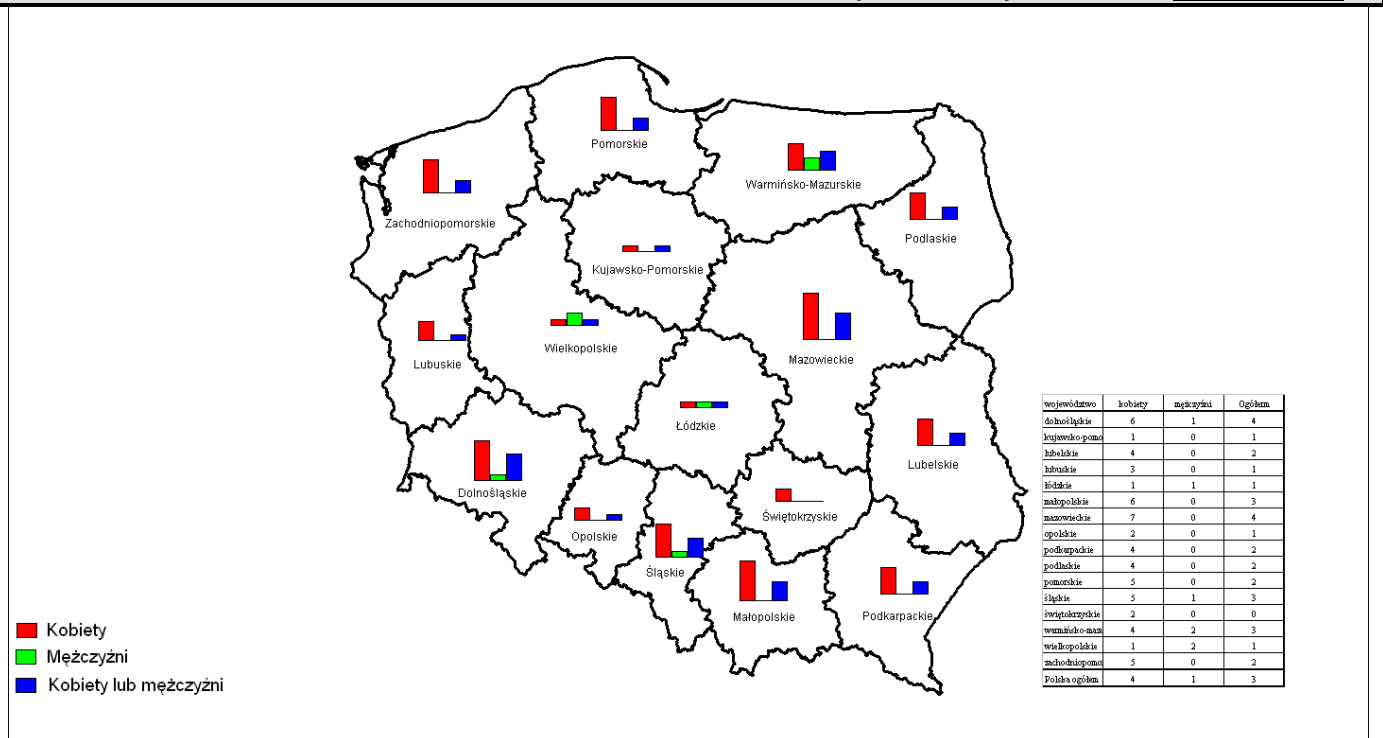


Dane w proc.

Porównując aktualne województwo zamieszkania ofiar przemocy seksualnej w rodzinie do województwa zamieszkania w chwili gdy dochodziło (po raz ostatni) do przemocy seksualnej w rodzinie potwierdza się częstsze występowanie zjawiska – w przypadku ofiar-kobiet na obszarze województwa mazowieckiego (7%), natomiast najrzadsze – na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, łódzkiego i wielkopolskiego (po 1%).

Podobnie jak w przypadku aktualnego województwa zamieszkania ofiar-mężczyzn, również i teraz – gdy omawiane jest zamieszkiwane województwo w chwili, gdy dochodziło do przemocy seksualnej w rodzinie – trudno jest mówić o występowaniu jakichkolwiek różnicowań (było to co najwyżej 2% w skali pojedynczego województwa).

**DEKLARACJE DOTYCZĄCE BYCIA OFIARĄ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE
A ZAMIESZKIWANE WOJEWÓDZTWO W CHWILI, GDY DOSZŁO DO (OSTATNIEJ) PRZEMOCY SEKSUALNEJ**



Dane w proc.

5. PRZEMOC WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Wszystkich badanych – niezależnie od tego, czy w przeszłości mieli jakikolwiek kontakt z przemocą w rodzinie (znali rodziny dotknięte tym problemem, bądź osobiście doświadczyli podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego) zapytaliśmy o ich wiedzę lub przypuszczenia (*„Z tego co Pan(i) wie lub przypuszcza – czy zdarzyło się kiedykolwiek, że inny członek lub inni członkowie gospodarstwa domowego, w którym Pan(i) mieszka lub mieszkał byli traktowani w ten sposób?”*) odnośnie traktowania w ten sposób innych, wspólnie zamieszkujących osób, z wyszczególnieniem płci ofiary – pytanie to zadawane było w każdym kolejnym bloku pytań dotyczących poszczególnych form przemocy w rodzinie. Celem tego pytania było sprawdzenie w jakim stopniu przemoc koncentruje się na jednej „upatrzonej” przez sprawcę ofierze, a na ile przenoszona jest na innych członków gospodarstwa domowego – zwłaszcza w kontekście ich płci. Ciekawym jest porównanie deklaracji uzyskanych wśród mężczyzn i wśród kobiet, bo – o ile deklaracje dotyczące bycia sprawcą i bycia ofiarą – mogą się różnić, to wydaje się, że wyniki dotyczące obserwacji zachowań w ramach zamieszkiwanego gospodarstwa domowego, a uzyskiwane wśród przedstawicieli obu płci na temat przemocy w rodzinie nie powinny się od siebie zasadniczo różnić (tzn. w sposób uzasadniony strukturą gospodarstwa domowego).

5.1. PRZEMOC W RODZINIE WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY

Jedna czwarta ogółu badanej populacji (niezależnie od osobistych doświadczeń) zamieszkiwała w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) była inna osoba. Badani proszeni o określenie płci ofiary nieznacznie częściej mówili, że była to osoba płci żeńskiej (dziewczynka, kobieta - 18%), ale o tym, że była to osoba płci męskiej (chłopiec, mężczyzna) mówiło tylko trochę mniej osób (14%). Co ciekawe istnieją bardzo duże różnice w deklaracjach kobiet i mężczyzn na temat zamieszkiwania w gospodarstwie domowym z inną osobą, która byłaby poddawana przemocy w rodzinie: sytuację taką potwierdziło 28% kobiet i już tylko 19% mężczyzn. Ale jeśli już dochodzi do udzielenia odpowiedzi pozytywnej, to wskazania dotyczące płci ofiar (proporcje między wskazywanymi płciami ofiar) są mniej więcej zbliżone – nieco częściej wskazywane są osoby płci żeńskiej niż męskiej (w przypadku kobiet było to 20% do 16%, a w przypadku mężczyzn – 15% do 11%).

Z TEGO CO PAN(I) WIE LUB PRZYPUSZCZA – CZY ZDARZYŁO SIĘ KIEDYKOLWIEK, ŻE INNY CZŁONEK LUB INNI CZŁONKOWIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA LUB MIESZKAŁ BYLI TRAKTOWANI W TEN SPOSÓB? – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY –						
	K+M		K		M	
nie	76		72		81	
tak, inna/inne osoba/osoby – płci męskiej w tym gospodarstwie domowym	14	24 ^{*)}	16	28 ^{*)}	11	19 ^{*)}
tak, inna/inne osoba/osoby – płci żeńskiej w tym gospodarstwie domowym	18		20		15	
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	0		0		0	
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0		0		0	

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

*Wyniki nie sumują się do 100% - ofiarą w gospodarstwie domowym mogła być zarówno inna kobieta jak i inny mężczyzna
) wynik nie stanowi automatycznego zsumowania obu odpowiedzi pozytywnych – mówi jaki procent osób udzielił odpowiedzi pozytywnych (niezależnie od ich liczby)

Nie widać tu zależności, która mówiłaby że kobiety częściej wskazują na ofiary-kobiety, a mężczyźni – na ofiary-mężczyzn (różnica wskazań na każdą z płci wynosi po 5 pkt proc.).

Porównanie deklaracji kobiet i mężczyzn odnośnie zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w którym dochodziłoby do przemocy w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa może sugerować, że:

- ❑ W gospodarstwach domowych zamieszkiwanych przez mężczyzn rzadziej dochodzi do przemocy w rodzinie (*co jednak wydaje się być mało prawdopodobne – różnice w strukturze gospodarstw domowych nie stanowią tu wystarczającego uzasadnienia do aż tak dużych dysproporcji*)
- ❑ Mężczyźni w mniejszym stopniu skłonni są identyfikować wszystkie zachowania stanowiące o przemoc w rodzinie
- ❑ i w mniejszym stopniu skłonni są przyznawać się, że w ich otoczeniu miały miejsce podobne zdarzenia.

Deklaracje dotyczące przemocy w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego zestawiliśmy z deklaracjami dotyczącymi osobistego doświadczenia przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego. 17% kobiet i 13% mężczyzn zadeklarowało, że ofiarą przemocy w rodzinie byli tylko oni. Niemal równie często zdarzało się, że ofiarami przemocy byli zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym. Dodatkowo po 7% w każdej z grup wskazało na przemoc wobec wyłącznie innej osoby w gospodarstwie.

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE			
	K+M	K	M
ofiara przemocy w rodzinie był „tylko” respondent	15	17	13
ofiara przemocy w rodzinie była „tylko” inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym	7	7	7
ofiarami przemocy w rodzinie był zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym	17	20	13
ani respondent, ani inna osoba w gospodarstwie domowym nie była ofiarą przemocy w rodzinie	57	53	63
Nie pamiętam / odmowa	4	3	4

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – na podstawie deklaracji kobiet
M – na podstawie deklaracji mężczyzn
Dane w proc.*

Ciekawym jest, że dostrzeganie przemocy wobec wyłącznie innego członka gospodarstwa domowego ma miejsce równie często wśród kobiet jak i wśród mężczyzn – największa różnica

dotyczy rozproszenia przemocy: na zarówno respondenta jak i na inną osobę w gospodarstwie domowym (a ponadto też przyznawania się do osobistego doświadczenia przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego).

5.2. PRZEMOC PSYCHICZNA W RODZINIE WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Niemal jedna piąta badanych zamieszkiwała w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego; nieco częściej ofiarami tymi były osoby płci żeńskiej (13%) niż męskiej (8%).

O występowaniu przemocy psychicznej w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego częściej mówiły kobiety (21%) niż mężczyźni (14%). Zarówno kobiety jak i mężczyźni wskazując na płeć tych ofiar częściej mówili o osobach płci żeńskiej niż męskiej (w przypadku kobiet było to 16% do 10%, natomiast wśród mężczyzn – 11% do 7%). Warto zwrócić uwagę na większą różnicę we wskazaniach na ofiary-kobiety (16% do 11% - różnica wynosiła więc w tym przypadku 5 pkt proc.) niż na ofiary-mężczyzn (10% do 7% - różnica wynosiła więc już tylko 3 pkt proc.).

Z TEGO CO PAN(I) WIE LUB PRZYPUSZCZA – CZY ZDARZYŁO SIĘ KIEDYKOLWIEK, ŻE INNY CZŁONEK LUB INNI CZŁONKOWIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA LUB MIESZKAŁ BYLI TRAKTOWANI W TEN SPOSÓB? – PRZEMOC PSYCHICZNA –						
	K+M		K		M	
nie	80		77		84	
tak, inna/inne osoba/osoby – płci męskiej w tym gospodarstwie domowym	8	18 ^{*)}	10	21 ^{*)}	7	14 ^{*)}
tak, inna/inne osoba/osoby – płci żeńskiej w tym gospodarstwie domowym	13		16		11	
nie wiem, nie pamiętam	2		2		2	
odmowa odpowiedzi	0		0		0	

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Wyniki nie sumują się do 100% - ofiarą w gospodarstwie domowym mogła być zarówno inna kobieta jak i inny mężczyzna

**) wynik nie stanowi automatycznego zsumowania obu odpowiedzi pozytywnych – mówi jaki procent osób udzielił odpowiedzi pozytywnych (niezależnie od ich liczby)*

Deklaracje dotyczące przemocy psychicznej w rodzinie wobec innych członków gospodarstwa domowego zestawiliśmy z deklaracjami dotyczącymi doświadczania tej przemocy. Rozproszenie przemocy psychicznej w rodzinie na różnych członków gospodarstwa domowego nie pojawia się wcale dużo częściej niż przemoc skoncentrowana na jednej „tylko” ofierze – nawet jeśli kategorie „tylko inna osoba/osoby” w gospodarstwie i „respondent i inna osoba/osoby w gospodarstwie” zsumować (*choć kategoria „tylko inna osoba/osoby” dopuszcza, że ofiarą mogła być jedna jak i więcej niż jedna osoba*), to uzyskane odsetki nie są wcale dużo większe niż w przypadku zadeklarowanej przemocy wyłącznie wobec własnej osoby (17% do 15% w przypadku ogółu, 21% do 17% - w przypadku kobiet i 14% do 12% - w przypadku mężczyzn). Może to z jednej strony oznaczać, że nie ma dominującego modelu („jedna ofiara”, „więcej niż jedna ofiara”) lub też z drugiej – że ludzka pamięć jest wybiórcza (koncentrując się na własnej krzywdzie może umniejszać lub nie zauważać szkody innych), należy też pamiętać, że choć to co dzieje się w gospodarstwie domowym nie powinno być dla jej członków tajemnicą, to jednak niektóre fakty mogą być skrzętnie ukrywane przed innymi domownikami (zwłaszcza w relacjach międzypokoleniowych), inne zaś – wymazywane z pamięci (jako zbyt odległe lub zbyt bolesne).

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE			
	K+M	K	M
ofiara przemocy w rodzinie był „tylko” respondent	15	17	12
ofiara przemocy w rodzinie była „tylko” inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym	6	7	6
ofiarami przemocy w rodzinie był zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym	11	14	8
ani respondent, ani inna osoba w gospodarstwie domowym nie była ofiarą przemocy w rodzinie	66	60	72
nie wiem/nie pamiętam/odmowa	2	2	2

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – na podstawie deklaracji kobiet
M – na podstawie deklaracji mężczyzn
Dane w proc.*

Wśród osób, które potwierdzały przemoc psychiczną wobec innego członka gospodarstwa domowego, częściej mieliśmy do czynienia również z osobistym doświadczeniem tej formy

przemocy niż zauważaniem jej wyłącznie w stosunku do innych – rozbieżność ta większa była w przypadku kobiet (14% do 7%) niż mężczyzn (8% do 6%).

5.3. PRZEMOC EKONOMICZNA W RODZINIE WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Odsetek kobiet i odsetek mężczyzn, którzy zaprzeczyli, by w ich gospodarstwie domowym dochodziło do przemocy ekonomicznej w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego był bardzo zbliżony (odpowiednio 91% i 92%).

W sumie, o przemocy ekonomicznej wobec innej osoby wspólnie zamieszkującej gospodarstwo domowe mówiło 8% kobiet i 6% mężczyzn. Różnica w płci ofiar wskazywanych przez kobiety i mężczyzn również była bardzo niewielka – o przemocy ekonomicznej wobec innej osoby płci męskiej mówiło 4% kobiet i 3% mężczyzn, natomiast o przemocy ekonomicznej wobec innej osoby płci żeńskiej mówiło 5% kobiet i 4% mężczyzn.

Z TEGO CO PAN(I) WIE LUB PRZYPUSZCZA – CZY ZDARZYŁO SIĘ KIEDYKOLWIEK, ŻE INNY CZŁONEK LUB INNI CZŁONKOWIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA LUB MIESZKAŁ BYLI TRAKTOWANI W TEN SPOSÓB? – PRZEMOC EKONOMICZNA –						
	K+M		K		M	
nie	92		91		92	
tak, inna/inne osoba/osoby – płci męskiej w tym gospodarstwie domowym	4	6 ^{*)}	4	8 ^{*)}	3	6 ^{*)}
tak, inna/inne osoba/osoby – płci żeńskiej w tym gospodarstwie domowym	4		5		4	
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	2		1		2	
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0		0		0	

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Wyniki nie sumują się do 100% - ofiarą w gospodarstwie domowym mogła być zarówno inna kobieta jak i inny mężczyzna

**) wynik nie stanowi automatycznego zsumowania obu odpowiedzi pozytywnych – mówi jaki procent osób udzielił odpowiedzi pozytywnych (niezależnie od ich liczby)*

Wśród kobiet o przemocy ekonomicznej w rodzinie zarówno wobec siebie jak i innego członka gospodarstwa domowego mówiło więcej osób (5%) niż o traktowaniu w ten sposób przez sprawcę wyłącznie innej osoby/osób (3%). Nieco inaczej sytuacja ta wygląda wśród mężczyzn – minimalnie częściej mówiono o przemocy wobec innego członka gospodarstwa domowego (3%) niż o przemocy ekonomicznej, w której ofiarą byłby oprócz innej osoby również respondent (2%).

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE			
	K+M	K	M
ofiara przemocy w rodzinie był „tylko” respondent	5	7	3
ofiara przemocy w rodzinie była „tylko” inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym	3	3	3
ofiarami przemocy w rodzinie był zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym	3	5	2
ani respondent, ani inna osoba w gospodarstwie domowym nie była ofiarą przemocy w rodzinie	87	84	89
nie wiem/nie pamiętam/odmowa	2	1	3

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – na podstawie deklaracji kobiet
M – na podstawie deklaracji mężczyzn
Dane w proc.*

Przemoc ekonomiczną w rodzinie wobec wyłącznie innego członka gospodarstwa domowego – zarówno kobiety jak mężczyźni zgłaszali równie często (po 3%). Różnica dotyczyła przemocy zarówno wobec innej osoby w gospodarstwie domowym jak i wobec respondenta (5% w przypadku kobiet i 2% - w przypadku mężczyzn). *Dodatkowo 7% kobiet i 3% mężczyzn mówiło o sobie, jako wyłącznej ofierze przemocy ekonomicznej w rodzinie.*

5.4. PRZEMOC FIZYCZNA W RODZINIE WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

12% badanych potwierdza, że w ich gospodarstwie domowym (którym mieszkają lub mieszkali w przeszłości) dochodziło do przemocy fizycznej w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego. Wśród ofiar częściej wskazywano na osoby płci żeńskiej: (dziewczynki, kobiety - 9%) niż męskiej (chłopcy, mężczyźni – 6%).

Z TEGO CO PAN(I) WIE LUB PRZYPUSZCZA – CZY ZDARZYŁO SIĘ KIEDYKOLWIEK, ŻE INNY CZŁONEK LUB INNI CZŁONKOWIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA LUB MIESZKAŁ BYLI TRAKTOWANI W TEN SPOSÓB? – PRZEMOC FIZYCZNA–						
	K+M		K		M	
nie	87		85		89	
tak, inna/inne osoba/osoby – płci męskiej w tym gospodarstwie domowym	6	12 ^{*)}	7	14 ^{*)}	5	10 ^{*)}
tak, inna/inne osoba/osoby – płci żeńskiej w tym gospodarstwie domowym	9		10		7	
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1		1		1	
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0		0		0	

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – deklaracje kobiet
M – deklaracje mężczyzn
Dane w proc.*

Wyniki nie sumują się do 100% - ofiarą w gospodarstwie domowym mogła być zarówno inna kobieta jak i inny mężczyzna

**) wynik nie stanowi automatycznego zsumowania obu odpowiedzi pozytywnych – mówi jaki procent osób udzielił odpowiedzi pozytywnych (niezależnie od ich liczby)*

Kobiety częściej niż mężczyźni (14% do 10%) przyznawały się do zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy fizycznej w rodzinie wobec innych osób, jednak zarówno kobiety jak i mężczyźni pytani o płeć tych ofiar częściej wskazywali na osoby płci żeńskiej (10% i 7%) niż męskiej (7% i 5%).

Wśród osób, które potwierdziły wystąpienie przemocy fizycznej w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego, niemal dwa razy częściej – w przypadku kobiet – potwierdzano współwystępowanie tej przemocy również wobec respondentki niż „tylko” wobec innej osoby (odpowiednio 9% do 4%); w przypadku mężczyzn różnica jest już nieznaczna (5% do 4%).

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE			
	K+M	K	M
ofiara przemocy w rodzinie był „tylko” respondent	8	10	7
ofiara przemocy w rodzinie była „tylko” inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym	4	4	4
ofiarami przemocy w rodzinie był zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym	8	9	5
ani respondent, ani inna osoba w gospodarstwie domowym nie była ofiarą przemocy w rodzinie	79	76	83
nie wiem/nie pamiętam	1	1	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – na podstawie deklaracji kobiet
M – na podstawie deklaracji mężczyzn
Dane w proc.*

W sumie sam fakt przemocy fizycznej wyłącznie wobec innego członka gospodarstwa domowego kształtuje się zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn na zbliżonym poziomie (5% i 4%); różnica dotyczy deklarowanej przemocy zarówno wobec innego członka gospodarstwa domowego jak i wobec respondenta (9% w przypadku kobiet i już „tylko” 5% w przypadku mężczyzn).

5.5. PRZEMOC SEKSUALNA W RODZINIE WOBEC INNYCH CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Zarówno wtedy, gdy pytaliśmy o osobiste doświadczenie przemocy seksualnej w rodzinie, jak i teraz, gdy zapytaliśmy o przemoc seksualną w rodzinie wobec innego członka gospodarstwa domowego, bardzo niewiele osób odpowiedziało pozytywnie. Wśród tych, którzy wyjawili, że w ich gospodarstwie domowym, w którym zamieszkiwali dochodziło do przemocy seksualnej wobec innej osoby częściej wskazywano na płeć żeńską ofiar niż męską. Zależności te dotyczą zarówno deklaracji kobiet jak i mężczyzn, jednak trzeba podkreślić, że w obu przypadkach mamy do czynienia z bardzo niewielkimi odsetkami.

Z TEGO CO PAN(I) WIE LUB PRZYPUSZCZA – CZY ZDARZYŁO SIĘ KIEDYKOLWIEK, ŻE INNY CZŁONEK LUB INNI CZŁONKOWIE GOSPODARSTWA DOMOWEGO, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA LUB MIESZKAŁ BYLI TRAKTOWANI W TEN SPOSÓB? – PRZEMOC SEKSUALNA–						
	K+M		K		M	
nie	97		96		98	
tak, inna/inne osoba/osoby – płci męskiej w tym gospodarstwie domowym	0,5	2 ^{*)}	1	2 ^{*)}	0	1 ^{*)}
tak, inna/inne osoba/osoby – płci żeńskiej w tym gospodarstwie domowym	1,5		2		1	
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1		2		1	
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0		0		0	

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

Wyniki nie sumują się do 100% - ofiarą w gospodarstwie domowym mogła być zarówno inna kobieta jak i inny mężczyzna

**) wynik nie stanowi automatycznego zsumowania obu odpowiedzi pozytywnych – mówi jaki procent osób udzielił odpowiedzi pozytywnych (niezależnie od ich liczby)*

Ofiarami przemocy seksualnej w rodzinie są znacznie częściej kobiety niż mężczyźni – o tym, że ani inna osoba w gospodarstwie domowym, ani respondent nie był ofiarą przemocy seksualnej mówiło 93% kobiet i 97% mężczyzn. Przemoc wyłącznie wobec innej osoby/osób deklarowało 2% kobiet i 1% mężczyzn; przemoc zarówno wobec innej osoby jak i wobec respondenta dotyczył 1% kobiet i mniej niż jednego procenta mężczyzn. Dodatkowo 3% kobiet i 1% mężczyzn, to w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym wyłącznie ofiary przemocy seksualnej w rodzinie.

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE			
	K+M	K	M
ofiara przemocy w rodzinie był „tylko” respondent	2	3	1
ofiara przemocy w rodzinie była „tylko” inna osoba/osoby w gospodarstwie domowym	1,5	2	1
ofiarami przemocy w rodzinie był zarówno respondent jak i inna osoba w gospodarstwie domowym	0,5	1	0
ani respondent, ani inna osoba w gospodarstwie domowym nie była ofiarą przemocy w rodzinie	95	93	97
nie wiem/nie pamiętam	1	1	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – na podstawie deklaracji kobiet
M – na podstawie deklaracji mężczyzn
Dane w proc.*

6. SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE

W badaniu pytano nie tylko o doświadczanie przemocy w rodzinie przez respondentą i/lub innego członka gospodarstwa domowego, ale również o przejawianie podobnych zachowań względem innych osób wspólnie zamieszkujących gospodarstwo domowe.

Zdajemy sobie sprawę, że ludziom może być trudno przyznać się do bycia ofiarą w rodzinie, ale jeszcze trudniej do bycia sprawcą – popełniania zachowań moralnie i prawnie nagannych. Niemniej jednak podjęliśmy tę próbę, by móc przyjrzeć się grupie sprawców, zdając sobie sprawę, że mówić będziemy o minimalnym zakresie zjawiska (część osób nie przyznawała się zapewne ze wstydu lub też dlatego, że nie identyfikowała swojego zachowania jako przemocy, bądź też – mimo zapewnień o poufności badania i takim traktowaniu uzyskiwanych odpowiedzi – obawiała się ewentualnych konsekwencji w związku z głośnym przyznaniem się, bądź też po prostu bagatelizowała całą sprawę).

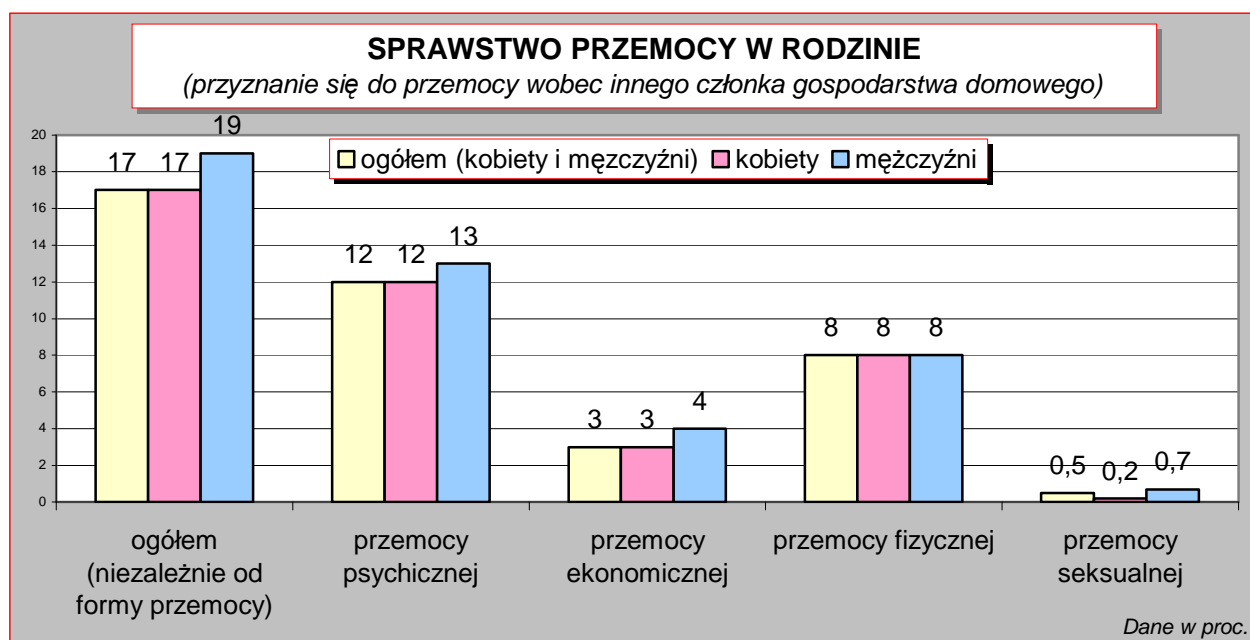
Mówić więc o odsetku osób, które przyznały się do stosowania przemocy w rodzinie należy uzyskany wynik interpretować w kontekście liczby sprawców „nie mniejszej niż” (ta która przyznała się do takich zachowań w badaniu).

W tej części – ponieważ zdajemy sobie sprawę z niedoskonałości wynikających z zaniżonej liczby sprawców w stosunku do stanu faktycznego, dlatego omawiając charakterystykę sprawców przemocy w rodzinie opierać się będziemy nie tylko na tym, co powiedzieli nam sami respondenci, którzy przyznali się do stosowania przemocy w rodzinie, ale też na charakterystyce sprawcy, która wyłoniła się na podstawie tego co o swoim prześladowcy mówiła ofiara (informacje te stanowią weryfikację i uzupełnienie tego co o sprawcy dowiemy się od tej grupy, która się do tego przyznała, nie wiedząc niczego o tych, którzy się nie przyznali). Omawiane kwestie dotyczyć będą płci sprawcy, jego rodzaju i stopnia pokrewieństwa z ofiarą, wieku (w stosunku do wieku ofiary), wykształcenia, wielkości miejsca zamieszkania i województwa (z chwili, gdy ostatni raz doszło do tego zdarzenia).

6.1. SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY

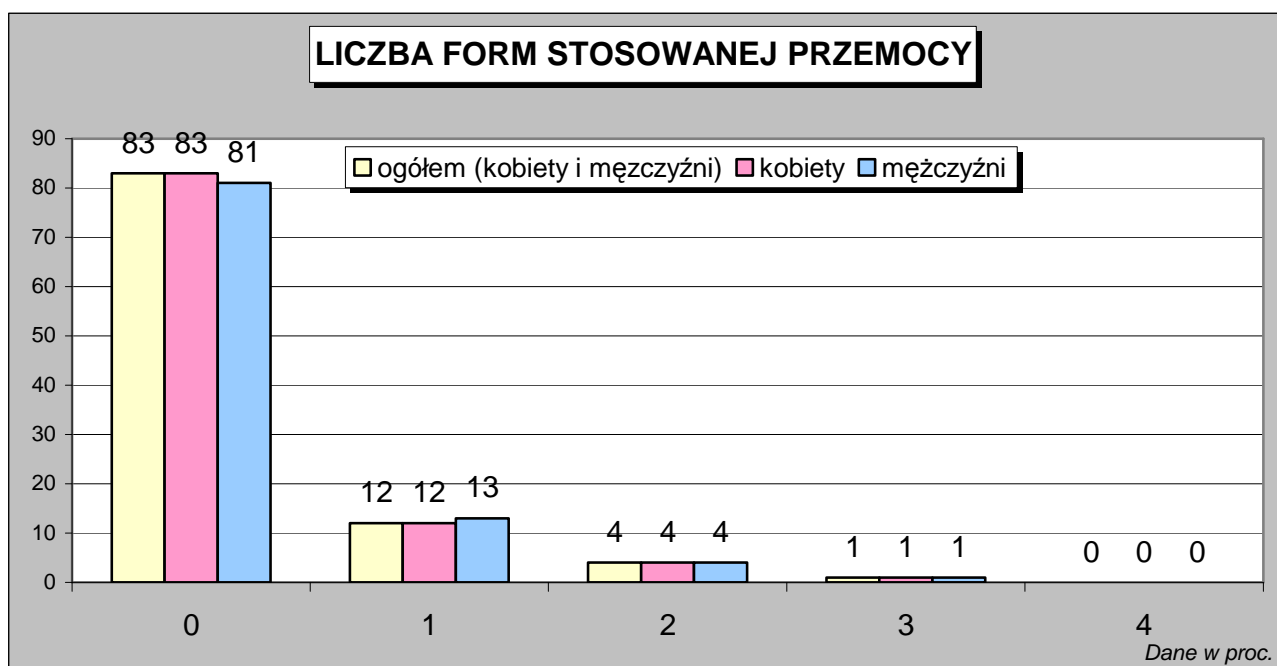
Odsetek osób, które przyznały się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie nie jest duży – do przemocy wobec innej osoby w gospodarstwie domowym przyznało się 17% kobiet i 19% mężczyzn. Stosunkowo najwięcej osób, mówiło o zachowaniach spełniających kryteria przemocy psychicznej (12% kobiet i 13% mężczyzn), nieco mniej – o zachowaniach spełniających kryteria przemocy fizycznej (po 8% - wśród przedstawicieli obu płci). Do przemocy ekonomicznej wobec członka gospodarstwa domowego przyznało się 3% kobiet i 4% mężczyzn. Nieliczni mówili o sprawstwie przemocy seksualnej.

W przypadku deklaracji dotyczących bycia ofiarą przemocy w rodzinie widać było wyraźne zróżnicowania ze względu na płeć ofiar, tymczasem zróżnicowań takich nie widać w przypadku przyznawania się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie. Zważywszy na doświadczenia profesjonalistów (osób pierwszego kontaktu z przypadkami przemocy w rodzinie), obserwacje samych ludzi na temat ofiar i sprawców, jak również deklaracje pośrednich kontaktów z tego typu przypadkami można śmiało mówić o niedoszacowaniu wyników przede wszystkim w grupie mężczyzn.



Pytanie zadawano w formie: „A czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu zachować się w podobny sposób wobec innego członka gospodarstwa domowego?”

Wśród tych nielicznych osób, które przyznały się do przemocy wobec innego członka gospodarstwa domowego najczęściej mówiono o zachowaniach spełniających kryteria jednej tylko formy przemocy (12% wśród kobiet i 13% wśród mężczyzn). Trzykrotnie mniej osób mówiło o zachowaniach, które wyczerpywałyby znamiona dwóch form przemocy w rodzinie. Tylko pojedyncze osoby (zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn) skłonne były przyznawać się do stosowania trzech lub więcej form przemocy w rodzinie.



6.1.1. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-KOBIET PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) przyznało się 17% kobiet. Najczęściej były to młode kobiety (21% poniżej 30. roku życia), panny (23%), respondentki dobrze wykształcone (23% z wykształceniem wyższym), mieszkające w średniej wielkości miastach (22% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców), z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (33%).

Najrzadziej do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) skłonne były przyznawać się kobiety najstarsze (11% w wieku 60 i więcej lat), wdowy (9%), ze średnim wykształceniem (13%), mieszkające w najmniejszych miastach (11%), respondentki zamieszkałe na terenie województwa opolskiego (5%) i kujawsko-pomorskiego (8%).

Warto zauważyć, że pomimo bardzo silnej zależności między przyznawaniem się do bycia ofiarą przemocy w rodzinie, a sytuacją materialną ofiary, w tym przypadku nie odnotowano istotnego statystycznie związku między przyznawaniem się do bycia sprawczynią a sytuacją materialną rodziny.

Uzyskane wyniki sugerują niedoszacowanie liczby sprawców w grupie kobiet. Na przykład częstsze niż wśród pozostałych deklaracje przyznania się do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie wśród kobiet z wykształceniem wyższym mogą wynikać nie tyle z większej – w porównaniu z pozostałymi grupami wykształcenia – ich agresji wobec członków gospodarstwa domowego, ale raczej mogą być pochodną następujących czynników związanych z przyznawaniem lub nieprzyznawaniem się do stosowania przemocy w rodzinie:

- ❑ **poziom świadomości** (czym jest przemoc),
- ❑ **umiejętność identyfikowania zachowań nagannych i właściwa ich ocena**
- ❑ występowanie skłonności vs brak **skłonności do bagatelizowania zjawiska** przy choćby jednorazowych zachowaniach, bądź „mniej radykalnych formach” przejawiania się zjawiska,

- **wstyd, obawa przed ujawnieniem, konsekwencjami,**
- **relatywizowanie sytuacji** (umniejszanie znaczenia własnych zachowań wobec zachowań doświadczanych ze strony drugiej osoby lub też w kontekście stereotypowego myślenia o przemocy w rodzinie)
- **wypieranie zdarzeń z przeszłości** (*patrz: porównanie wyników w grupie najmłodszej a najstarszej*)
- inna sytuacja (np. specyfika momentu wywiadu),

Na podstawie uzyskanych wyników, przypuszczalnych niedoszacowań w grupach, w których można by się spodziewać częstszych deklaracji sprawstwa nie sposób oszacować faktycznej liczby sprawców przemocy. Z pewnością jest ich wśród kobiet nie mniej niż 17%.

6.1.2. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) przyznało się 19% mężczyzn. Stosunkowo najczęściej byli to mężczyźni ze średnim wykształceniem (23%), mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego (30%).

Z kolei najrzadziej do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) skłonni byli przyznawać się mężczyźni z wykształceniem podstawowym (13%), mieszkający w średniej wielkości miastach (14% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców), mieszkańcy województwa wielkopolskiego (11%).

W przypadku mężczyzn deklaracje dotyczące sprawstwa przemocy w rodzinie częściej padały z ust osób oceniających sytuację materialną gospodarstwa domowego jako złą (25%) niż wśród pozostałych (po 18% w przypadku średniej i dobrej sytuacji materialnej), niemniej jednak odnotowane różnice nie są istotnie duże.

Podobnie, jak to miało miejsce w przypadku kobiet, które przyznały się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie, tak w przypadku mężczyzn, którzy przyznali się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie zebrane wyniki sugerują niedoszacowanie liczby sprawców w grupie mężczyzn. Podobnie jak poprzednio przypuszczalne przyczyny niedoszacowania, to

- niski poziom świadomości** (czym jest przemoc),
- brak umiejętności identyfikowania zachowań nagannych i właściwej ich oceny**
- skłonność do bagatelizowania zjawiska** przy choćby jednorazowych zachowaniach, bądź „mniej radykalnych formach” przejawiania się zjawiska
- wstyd / obawa przed ujawnieniem / konsekwencjami,**
- relatywizowanie sytuacji**
- wypieranie zdarzeń z przeszłości**
- inna sytuacja (np. specyfika wywiadu)

Na podstawie uzyskanych wyników, przypuszczalnych niedoszacowań w grupach, w których można by się spodziewać częstszych deklaracji sprawstwa nie sposób oszacować faktycznej liczby sprawców przemocy. Z pewnością jest ich wśród mężczyzn nie mniej niż 19%.

6.1.3. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE WEDŁUG RELACJI OFIARY

W tej części zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców przemocy w rodzinie, jaka wyłoniła się z relacji ofiar, poproszonych o podanie kilku szczegółowych informacji na temat sprawcy (rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy lub sprawców, a także wieku, wykształcenia sprawcy z chwili, gdy po raz ostatni doszło do zdarzenia; prosiliśmy również o podanie informacji na temat miejsca zamieszkania, bowiem do przemocy mogło dojść w sytuacji, gdy respondent był członkiem innego niż obecnie gospodarstwa domowego, w innym okresie życia).

6.1.3.A. PŁEĆ SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE I POKREWIEŃSTWO ZE SPRAWCĄ

Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej współmałżonkowie (mąż – w przypadku kobiety, żona – w przypadku mężczyzny) i rodzice (niema dwa razy częściej ojcowie niż matki). Sporadycznie mówi się o przemocy ze strony dziadków (co zapewne poniekąd wiąże się z coraz mniejszym udziałem rodzin wielopokoleniowych wśród rodzin ogółem), częściej – ze strony dzieci (przy czym częściej ze strony synów niż córek – co potwierdzają zarówno kobiety jak mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie), a jeszcze częściej – ze strony rodzeństwa (zwłaszcza braci – o dwukrotnie częstszym doświadczaniu przemocy w rodzinie ze strony braci niż sióstr mówią zarówno kobiety jak mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie).

Wśród innych osób spokrewnionych warto zwrócić uwagę na częstsze deklaracje dotyczące doświadczania przemocy ze strony teściowych niż teściów oraz szwagrów niż szwagierek.

Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek wskazań na przemoc doświadczaną ze strony innych mężczyzn niespokrewnionych (w wielu przypadkach chodzić tu może zapewne o konkubenta, przeważnie matki – *konkubent respondenta klasyfikowany był w kategorii „partner”*).

Wśród kobiet, które przyznały się do doświadczania przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego przeszło połowa (aż 54%) wskazała na męża. Dwukrotnie mniej kobiet-ofiar przemocy w rodzinie mówiło o przemocy ze strony ojca (25%). Odsetek kobiet wskazujących na przemoc ze strony matki był dwukrotnie niższy (12%) niż ze strony ojca. Wśród innych osób będących sprawcami przemocy w rodzinie na dalszych pozycjach

wymieniani byli przez ofiary-kobiety: bracia (7%), inni mężczyźni niespokrewnieni (7%) oraz partnerzy (6%).

O ile wśród kobiet najczęstszym sprawcą przemocy w rodzinie jest mąż, to inaczej sytuacja ta wygląda w przypadku mężczyzn – mężczyźni, którzy choćby raz doświadczyli przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego (i przyznali się do tego w badaniu) pytani o sprawcę najczęściej wskazywali na ojca (36%), dopiero na drugim miejscu znalazła się żona, którą wskazywał co czwarty mężczyzna będący ofiarą przemocy w rodzinie (26%). Warto zauważyć, że niewiele mniej osób niż na żonę wskazywało na matkę (20%). Ponadto, wśród często wymienianych sprawców przemocy w rodzinie mężczyźni wymieniali jeszcze brata (15%).

DEKLARACJE OFIAR PRZEMOCY DOTYCZĄCE OSOBY/OSÓB KTÓRA/KTÓRE DOPUŚCIŁA/DOPUŚCIŁY SIĘ PRZEMOCY W RODZINIE (NIEZALEŻNIE OD FORMY)			
	Ofiary-K+M o sprawcy:	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=585)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=415)
mąż	34	54	0
żona	9	0	26
partner	4	6	0,2
partnerka	2	0	6
ojciec (ojczym)	29	25	36
matka (macocha)	15	12	20
syn (synowie; pasierb / pasierbowie)	5	4	5
córka (córki, pasierbica, pasierbice)	2	2	2
dziadek	1	1	2
babcia	1	1	1
brat (bracia)	10	7	15
siostra (siostry)	5	4	6
teść	2	2	3
teściowa	4	4	4
szwagier	3	3	4
szwagierka	1	1	1
inna kobieta z rodziny	2	2	4
inny mężczyzna z rodziny	3	4	4
inna kobieta niespokrewniona	3	3	4
inny mężczyzna niespokrewniony	7	7	8
odmowa odpowiedzi	4	2	6

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar

Dane w proc. Wyniki nie sumują się do 100% - sprawcą przemocy w rodzinie mogła być więcej niż jedna osoba

Na podstawie uzyskanych deklaracji dotyczących stopnia pokrewieństwa uwzględniającego płeć ofiary wykonaliśmy analizę płci sprawców wskazanych przez ofiary. Zdajemy sobie sprawę, że uzyskane wyniki stanowią jedynie bardzo duże przybliżenie – nie pytaliśmy bowiem o liczbę sprawców każdego typu, a jedynie o rodzaj pokrewieństwa (bo o ile w przypadku kategorii ojciec i matka sytuacja przeważnie nie budzi wątpliwości, to we wszystkich pozostałych przypadkach wielokrotnie mogliśmy mieć do czynienia z więcej niż jednym sprawcą danego typu: począwszy od rodzeństwa i współmałżonków, na osobach niespokrewnionych skończywszy). Ponadto pewna grupa badanych (znacznie częściej byli to mężczyźni niż kobiety) odmówiła podania informacji na temat sprawcy. Mimo wszystko warto przyjrzeć się tym symulacjom – bo choć uzyskany obraz zjawiska nie jest wystarczająco ostry, to jednak pozwala na wyrobienie sobie pewnego wyobrażenia o nim; umożliwia też odniesienie się do wyniku uzyskanego w oparciu o autodeklaracje sprawców (*osób, które w badaniu przyznały się do dokonania przemy*).

Na podstawie deklaracji ogółu ofiar przemocy w rodzinie 70% sprawców przemocy w rodzinie stanowią mężczyźni, natomiast 30% - kobiety. W przypadku kobiet – sprawcą niemal powszechnie jest mężczyzna (79% wskazań kobiet-ofiar dotyczyło mężczyzn – spokrewnionych lub niespokrewnionych), znacznie rzadziej jest to kobieta (21%). Nieco inaczej sytuacja wygląda w przypadku mężczyzn, którzy przyznali, że doświadczyli przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego – 53% z nich wskazało na mężczyznę, natomiast 47% - na kobietę.

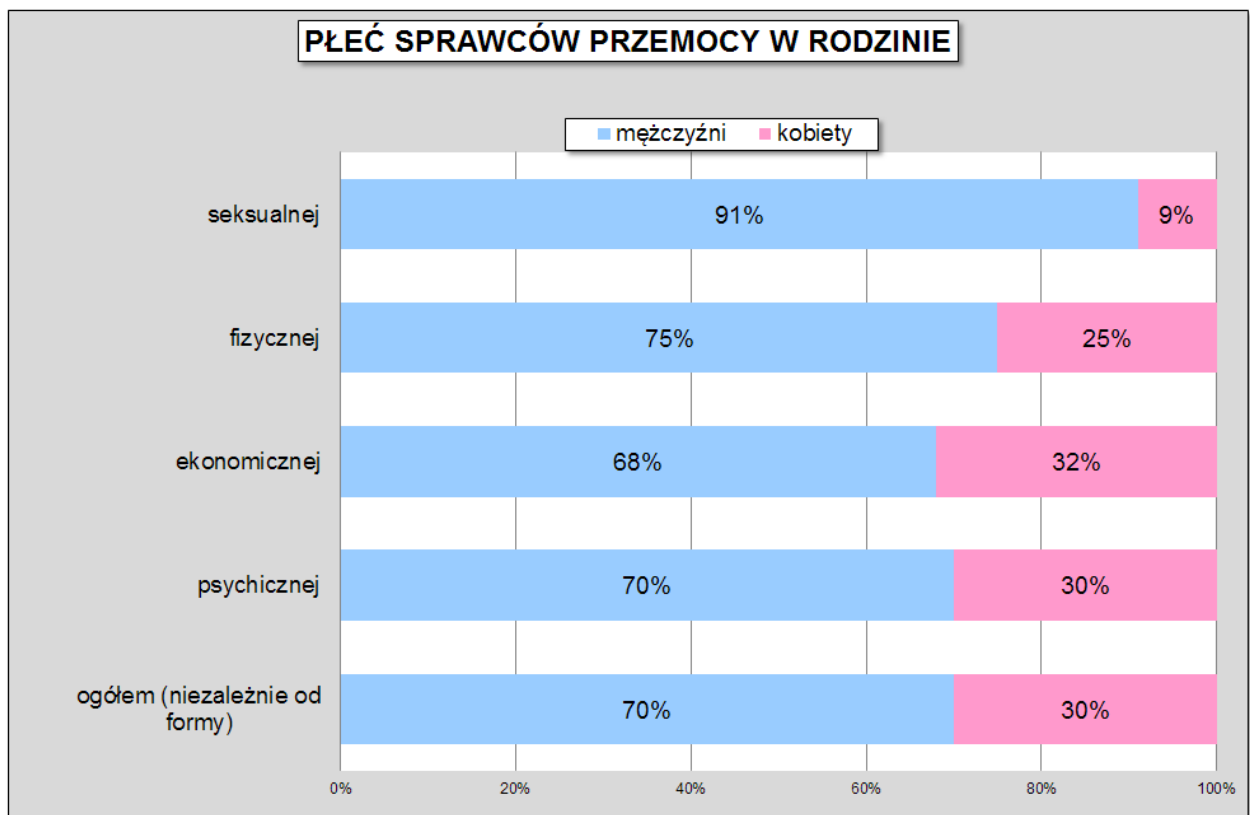
PŁEĆ SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE (NIEZALEŻNIE OD FORMY) NA PODSTAWIE DEKLARACJI OFIAR DOTYCZĄCYCH RODZAJU POKREWIEŃSTWA ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY W RODZINIE			
UWAGA: wyniki dt. płci sprawców przeliczono do 100% (ogółu sprawców w danej grupie)	Ofiary-K+M:	Kobiety-ofiary:	Mężczyźni-ofiary:
Mężczyzna	70	79	53
Kobieta	30	21	47

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Zaprezentowane wyniki zostały przeliczone na podstawie deklaracji ofiar mówiących o rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy
Dane w proc.*

Okazuje się więc, że nieco inaczej wyglądają proporcje między sprawcami-kobietami i sprawcami-mężczyznami jeśli by opierać się wyłącznie na autodeklaracjach samych sprawców – przypomnijmy: do takich zachowań względem innego członka gospodarstwa domowego

przyznało się 17% kobiet i 19% mężczyzn. Trudno stwierdzić o ile wyniki te są niedoszacowane w poszczególnych grupach sprawców – badani jak widać nie przyznawali się do stosowania przemocy w rodzinie; ale mogli też nie przyznawać się do doświadczania przemocy. Próba dokonania korekty liczby sprawców (uzyskanej na podstawie autodeklaracji) w oparciu o proporcje płci sprawców wyłonię na podstawie charakterystyki stworzonej przez ofiary może i tak nie pokazać choćby zbliżonej do faktycznej liczby sprawców (ponadto zaniżona może być nie tylko liczba sprawców-mężczyzn, ale i sprawców-kobiet).

Jednak porównanie profilu sprawcy wyłącznie na podstawie charakterystyki ofiary nie pozostawia złudzeń – zdecydowana większość ogółu sprawców przemocy w rodzinie, to mężczyźni. Zwłaszcza w przypadku przemocy seksualnej (91%), ale też przemocy fizycznej (mężczyźni stanowią 75% ogółu sprawców). Odsetek kobiety wśród ogółu sprawców stosunkowo największy jest w przypadku przemocy ekonomicznej (32%) i psychicznej (30%). Uzyskane wyniki nieco inaczej wyglądają wtedy, gdy ofiarą jest kobieta i wtedy, gdy ofiarą jest mężczyzna (szczegółowe informacje na ten temat w dalszej części raportu).



Profil sprawcy przemocy w rodzinie na podstawie deklaracji ofiary

6.1.3.B. WIEK I WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Ofiary przemocy w rodzinie poproszone zostały o scharakteryzowanie wieku i wykształcenia sprawcy, w chwili gdy dokonywał on przemocy (*gdy przemoc miała miejsce więcej niż raz – pytano o ostatnie zdarzenie, jeśli sprawców było wielu – o ostatniego sprawcę*). Pytanie zadawane było kolejno – w stosunku do każdej formy przemocy. Uzyskane wyniki zostały zgrupowane i poniżej (w podrozdziale 6.1.3) zaprezentowane.

Wśród ogółu sprawców wskazanych przez ofiary przemocy w rodzinie (ogółem – niezależnie od formy przemocy) największy był udział sprawców w średnim wieku – zarówno wtedy, gdy sprawcę opisywały ofiary-kobiety (25%, 32% i 15% wskazywało na sprawców w przedziałach wiekowych 30-, 40- i 50-latków), jak i ofiary-mężczyźni (odpowiednio: 19%, 26% i 15%).

WIEK SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE (WŚRÓD SPRAWCÓW OGÓLEM – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY) <i>(w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)</i>			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy:	Mężczyźni-ofiary o sprawcy:
mniej niż 18 lat	5	4	6
18-29	16	12	22
30-39 lat	23	25	19
40-49 lat	30	32	26
50-59 lat	15	15	15
60 i więcej lat	10	11	9
<i>Nie wiem, nie pamiętam</i>	1	1	2
<i>Odmowa odpowiedzi</i>	0	0	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
Dane w proc.*

Mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie, mówiąc o wieku sprawców często wskazywali też na grupę wiekową 18-29 lat (22%), czyli niemal tak samo często jak na grupę trzydziestolatków. W przypadku kobiet grupa sprawców między 18 a 29 rokiem życia wskazywana jest już dużo rzadziej (12%). Warto zauważyć, że stosunkowo najrzadziej – zarówno kobiety-ofiary jak mężczyźni-ofiary wskazywali na grupę wiekową poniżej 18 roku

życia⁹ (odpowiednio: 4% i 6%), częściej już – zwłaszcza wśród kobiet-ofiar – wskazywana była grupa wiekowa najstarsza – powyżej 60 roku życia (odpowiednio 11% i 9%).

Kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie pytane o wykształcenie sprawcy (w momencie, gdy dochodziło do przemocy lub wtedy, gdy miała ona miejsce po raz ostatni) najczęściej wskazywały na osobę z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35%), nieco rzadziej – ze średnim (29%). Z kolei mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej charakteryzowali sprawcę, jako osobę z wykształceniem średnim (34%), nieco rzadziej – z zasadniczym zawodowym (25%) lub średnim (23%). Udział sprawców z wykształceniem wyższym – zarówno wtedy gdy sprawcę charakteryzowały kobiety jak i mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie – jest najmniejszy (wynosi odpowiednio 12% i 14% ogółu sprawców – nie odbiega więc zasadniczo od udziału osób z wykształceniem wyższym wśród ogółu populacji dorosłych Polaków).

WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE (WŚRÓD SPRAWCÓW OGÓLEM – NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY) <i>(w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)</i>			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy:	Mężczyźni-ofiary o sprawcy:
podstawowe	22	21	23
zasadnicze zawodowe	32	35	25
średnie, niepełne średnie lub pomaturalne	30	29	34
wyższe lub licencjat	13	12	14
<i>Nie wiem, nie pamiętam</i>	3	3	3
<i>Odmowa odpowiedzi</i>	0	0	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
Dane w proc.*

⁹ Przemoc w rodzinie, gdzie sprawcą byłaby osoba poniżej 18 roku życia mogłaby sugerować, że sprawcą jest: małoletnie dziecko lub rodzeństwo ofiary. Stosunkowo niski odsetek wskazań na ten przedział wiekowy może wynikać z faktu, że przemoc ze strony takich osób występuje rzadziej (choć wskazanie na dzieci, a także rodzeństwo – przede wszystkim płci męskiej – jako sprawców przemocy nie jest wcale wyjątkowym zjawiskiem), z drugiej strony może być związany ze sposobem zadania pytania – mianowicie w przypadku wielokrotnej przemocy pytaliśmy o ostatnie zdarzenie: w takich sytuacjach – gdy przemoc trwała przez lata – podany będzie starszy wiek sprawcy – tzn. z chwili ostatniego, a nie pierwszego zdarzenia.

6.1.3.C. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Respondenci będący ofiarami przemocy w rodzinie, pytani o to, gdzie mieszkali wtedy, gdy (po raz ostatni) dochodziło do przemocy w rodzinie najczęściej wskazywali na wsie – robili to nieco częściej mężczyźni niż kobiety (41% do 36%). Z kolei kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie nieco częściej niż mężczyźni będący ofiarami przemocy w rodzinie wskazywały na miasta o ludności 20-100 tys. mieszkańców (22% do 17%).

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI (w momencie ostatniego zdarzenia lub w chwili dokonywania po raz ostatni przemocy)			
	K+M	Deklaracje ofiar-kobiet	Deklaracje ofiar-mężczyzn
na wsi	38	36	41
w mieście do 20 tys. mieszkańców	16	16	16
w mieście 20-100-tysięcznym	19	22	17
w mieście 100-500-tysięcznym	12	12	12
w mieście ponad 500- tysięcznym	13	12	13
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	2	2	1
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
Dane w proc.*

6.2. SPRAWCY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE

Do bycia sprawcą przemocy psychicznej przyznało się 12% kobiet i 13% mężczyzn. Osoby te mówiły najczęściej, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 8% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn), a rzadziej, że było to jednorazowe zdarzenie (3% wśród kobiet i 4% wśród mężczyzn). Tylko pojedyncze osoby – wśród przedstawicieli obu grup – skłonne były przyznawać się, że wielokrotnie zachowywali się w sposób spełniający kryteria przemocy psychicznej.

Pytanie o PRZEMOC PSYCHICZNA, EMOCJONALNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – na przykład: zastraszanie, groźby, wyzwiska, pomiatanie drugą osobą, poniżanie, wyśmiewanie, wywoływanie poczucia winy, czy kontrolowanie / zabranianie kontaktów z innymi osobami z rodziny itd.

P10. A czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu zachować się w podobny sposób wobec innego członka gospodarstwa domowego?

SPRAWCY PRZEMOCY <u>PSYCHICZNEJ</u> W RODZINIE			
	K+M	K	M
zdarzyło się to tylko raz	3	3	4
zdarzyło się to kilka razy	8	8	8
zdarzyło się to wiele razy	1	1	1
nie	88	88	87
odmowa odpowiedzi	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

6.2.1. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-Kobiet PRZEMOCY PSYCHICZNEJ

W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do przemocy psychicznej w rodzinie najczęściej przyznawały się kobiety najmłodsze, dobrze wykształcone (po 17% wśród kobiet poniżej 30. roku życia oraz kobiet z wykształceniem wyższym), panny (19%), kobiety mieszkające w średniej wielkości miastach (18% w miastach 20-100 tys.), z terenów województwa warmińsko-mazurskiego (28%).

Z kolei najmniejszą skłonność do przyznawania się do przemocy psychicznej wobec innych członków gospodarstwa domowego wykazywały kobiety najstarsze wiekiem (8% w grupie 60.

I więcej lat), wdowy (6%), mieszkające w dużych miastach (8% w miastach o ludności 100-500 tys. mieszkańców), kobiety z wykształceniem średnim (9%), mieszkające na terenach województw kujawsko-pomorskiego i śląskiego.

Co ciekawe, wbrew temu, czego można by oczekiwać przyglądając się deklaracjom ofiar – gorszej sytuacji materialnej wcale nie towarzyszy częstsze przyznawanie się do przemocy psychicznej w rodzinie – przeciwnie: kobiety oceniające sytuację materialną rodziny jako złą, niemal dwukrotnie rzadziej (7%) niż znajdujące się w sytuacji średniej (13%) lub dobrej (12%) mówiły o tym że przynajmniej raz zdarzyło się im zachować w taki sposób wobec innej osoby w gospodarstwie domowym.

6.2.2. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Wśród mężczyzn, którzy przyznali się do przemocy psychicznej w rodzinie wobec innej osoby/osób w gospodarstwie domowym najczęściej było mężczyzn z wykształceniem średnim (17%) i takich, którzy mieszkają na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (23%).

Z kolei najrzadziej takie deklaracje padały z ust mężczyzn z wykształceniem podstawowym(!) (9%).

Wbrew temu, czego można by oczekiwać analizując deklaracje ofiar przemocy psychicznej, sytuacja materialna nie różnicuje częstotliwości przyznawania się przez mężczyzn do bycia sprawcą przemocy psychicznej w rodzinie (po 14% wśród mężczyzn w dobrej i złej sytuacji materialnej i 12% - w średniej).

6.2.3. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE WEDŁUG RELACJI OFIARY

W tej części zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców przemocy psychicznej w rodzinie, jak wyłoniła się z relacji ofiar tej formy przemocy, poproszonych o podanie kilku szczegółowych informacji na temat sprawcy / sprawców.

6.2.3.A. PŁEĆ SPRAWCY I POKREWIEŃSTWO ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE

Sprawcy przemocy psychicznej, to najczęściej współmałżonkowie lub rodzice. O doświadczeniu przemocy psychicznej ze strony męża mówiła połowa (51%) kobiet, które przyznały się do doświadczenia tej formy przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Kobiety będące ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie rzadziej niż na męża wskazywały na ojca/ojczyzna (21%); dwukrotnie rzadziej – na matkę (9%). Niemal równie często co o przemocy psychicznej ze strony matki mówiły o przemocy ze strony brata/braci (8%). Zaraz potem wskazywały na innego mężczyznę niespokrewnionego (6%).

Z kolei mężczyźni, którzy przyznali się, że w przeszłości doświadczyli przemocy psychicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego niemal równie często wskazywali na ojca (28%) i na żonę (26%); dwa razy rzadziej wymieniana była przez nich matka (14%); podobny odsetek wskazywał na brata (12%); dla porównania – siostra wskazywana była dwukrotnie rzadziej – 6%; między tymi dwoma kategoriami wymieniano jeszcze innego mężczyznę niespokrewnionego – 8%).

Warto tu zauważyć, że wśród mężczyzn, którzy przyznali się do bycia ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie odsetek odmów odpowiedzi w pytaniu o sprawcę był niemal trzykrotnie wyższy niż w przypadku kobiet, które przyznały się do bycia ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie (8% do 3%).

**DEKLARACJE OFIAR PRZEMOCY PSYCHICZNEJ DOTYCZĄCE OSOBY/OSÓB KTÓRA/KTÓRE
DOPUŚCIŁA/DOPUŚCIŁY SIĘ PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE**

	Ofiary-K+M o sprawcy:	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=491)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=310)
mąż	33	51	0
żona	9	0	26
partner	3	4	0
partnerka	2	0	5
ojciec (ojczym)	23	21	28
matka (macocha)	11	9	14
syn (synowie; pasierb / pasierbowie)	4	4	3
córka (córki, pasierbica, pasierbice)	2	2	2
dziadek	1	0	2
babcia	1	0	1
brat (bracia)	9	8	12
siostra (siostry)	4	2	6
teść	2	2	3
teściowa	4	4	4
szwagier	4	3	4
szwagierka	1	1	1
inna kobieta z rodziny	2	2	4
inny mężczyzna z rodziny	3	3	4
inna kobieta niespokrewniona	4	4	5
inny mężczyzna niespokrewniony	6	6	8
<i>odmowa odpowiedzi</i>	5	3	8

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Dane w proc.*

Wyniki nie sumują się do 100% - sprawcą przemocy w rodzinie mogła być więcej niż jedna osoba

Płeć sprawców wyłoniona na podstawie deklaracji ofiar pokazuje siedemdziesięcioprocentowy udział mężczyzn i trzydziestoprocentowy udział kobiet wśród ogółu sprawców przemocy psychicznej.

PŁEĆ SPRAWCÓW PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE DEKLARACJI OFIAR DOTYCZĄCYCH RODZAJU POKREWIEŃSTWA ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE			
UWAGA: wyniki dt. płci sprawców przeliczono do 100% (ogółu sprawców w danej grupie)	Ofiary-K+M:	Kobiety-ofiary:	Mężczyźni-ofiary:
Mężczyzna	70	81	50
Kobieta	30	19	50

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Zaprezentowane wyniki zostały przeliczone na podstawie deklaracji ofiar mówiących o rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy
Dane w proc.*

Kobiety będące ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie, jako sprawcę bardzo wyraźnie wskazują mężczyznę (81%), natomiast wśród mężczyzn proporcje między wskazywanymi sprawcami przemocy psychicznej rozkładają się po połowie między kobiety i mężczyzn.

6.2.3.B. WIEK I WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Połowa ofiar przemocy psychicznej pytana o to, kiedy (po raz ostatni) doszło do przemocy psychicznej w rodzinie wskazywała na odległą perspektywę – ponad pięciu lat (52% kobiet będących ofiarami przemocy w rodzinie i 54% mężczyzn będących ofiarami przemocy w rodzinie). Jednak ponad jedna piąta mężczyzn (22%) i przeszło jedna czwarta kobiet (27%), którzy doświadczyli przemocy psychicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiła o aktualności zdarzenia – doszło do niego w ciągu ostatniego roku.

WYSTĄPIENIE OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE <i>(o moment ostatniego zdarzenia pytano, gdy respondent doświadczał przemocy w więcej niż raz)</i>			
	K+M	K (N=491)	M (N=310)
w ciągu ostatnich 12 miesięcy	25	27	22
między rok a pięć lat temu	22	21	24
dawniej niż 5 lat temu	53	52	54
<i>nie pamiętam</i>	0	0	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet; M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Kobiety będące ofiarami przemocy psychicznej w rodzinie pytane o wiek sprawcy (z chwili ostatniego zdarzenia – jeśli dochodziło do tego wielokrotnie) najczęściej mówiły o czterdziestolatkach (32%), rzadziej o trzydziestolatkach (24%); dopiero na trzecim miejscu wskazano grupę wiekową 50-59 lat (17%). Z kolei w przypadku ofiar-mężczyzn, jako sprawcę przemocy psychicznej w rodzinie niemal równie często wymieniali oni osoby między 18 a 29 rokiem życia (23%), co trzydziestolatków (21%) i czterdziestolatków (24%). Niewiele rzadziej wskazywana była grupa pięćdziesięciolatków (18%).

Grupa najmłodsza (poniżej 18 roku życia) pojawiała się wśród charakteryzowanych sprawców przemocy psychicznej w rodzinie najrzadziej (mniej więcej dwukrotnie rzadziej niż grupa najstarsza wiekiem).

WIEK SPRAWCY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=491)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=310)
mniej niż 18 lat	4	4	5
18-29	15	11	23
30-39 lat	23	24	21
40-49 lat	29	32	24
50-59 lat	17	17	18
60 i więcej lat	11	11	9
<i>nie pamiętam</i>	1	1	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
Dane w proc.*

Kobiety będące ofiarami przemocy w rodzinie mówiąc o wykształceniu sprawcy przemocy psychicznej najczęściej charakteryzowały go, jako osobę z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33%); nieco rzadziej – ze średnim (28%) lub podstawowym (23%). W przypadku ofiar-mężczyzn, sprawca najczęściej opisywany był jako osoba z wykształceniem średnim (35%), nieco rzadziej – z zasadniczym (25%) lub podstawowym (21%).

WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=491)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=310)
podstawowe	22	23	21
zasadnicze zawodowe	31	33	25
średnie, niepełne średnie lub pomaturalne	30	28	35
wyższe lub licencjat	14	13	16
<i>nie pamiętam</i>	3	3	3
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
Dane w proc.*

Wśród ofiar-kobiet sprawca przemocy emocjonalnej w rodzinie częściej – niż w przypadku ofiar-mężczyzn – charakteryzowany jest jako osoba z wykształceniem zasadniczym (różnica 8 pkt proc.), natomiast w przypadku ofiar-mężczyzn częściej mówi się o sprawcy jako osobie z wykształceniem średnim (35%).

6.2.3.c. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY PSYCHICZNEJ W RODZINIE

W chwili, gdy dochodziło do przemocy miejscem, zamieszkania ofiary i sprawcy najczęściej była wieś (mówiło o tym 36% ofiar-kobiet i 43% - ofiar-mężczyzn); ofiary-kobiety wskazywały ponadto często na miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców (24%).

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI (w momencie ostatniego zdarzenia lub w chwili dokonywania po raz ostatni przemocy psychicznej)			
	K+M	K (N=491)	M (N=310)
na wsi	39	36	43
w mieście do 20 tys. mieszkańców	15	15	16
w mieście 20-100-tysięcznym	21	24	16
w mieście 100-500-tysięcznym	11	10	13
w mieście ponad 500- tysięcznym	12	13	11
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	2	2	1
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Porównując wielkość zamieszkiwanej miejscowości, w chwili, gdy (po raz ostatni) dochodziło do przemocy psychicznej w rodzinie można zauważyć częstsze wskazywanie wsi przez ofiary-mężczyzn (43%) niż przez ofiary-kobiety (36%). Natomiast w przypadku ofiar-kobiet wyraźnie częściej niż w przypadku ofiar-mężczyzn pojawia się wskazanie na miasta o ludności 20-100 tys. mieszkańców (24% do 16%).

6.3. SPRAWCY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE

Do bycia sprawcą przemocy ekonomicznej przyznało się 3% kobiet i 4% mężczyzn. Osoby te mówiły, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 2% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn) lub, że było to „tylko” jednorazowe zdarzenie (1% wśród kobiet i 2% wśród mężczyzn). Na wielokrotność tego typu zachowań wskazywały odsetki osób stanowiące mniej niż jeden procent badanych populacji.

Pytanie o PRZEMOC EKONOMICZNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – może na przykład polegać na zabieraniu wszystkich pieniędzy, kontrolowaniu wszystkich wydatków, niszczeniu rzeczy osobistych lub stanowiących wspólną własność, czy pozostawieniu bez opieki osoby, która z powodu choroby, wieku, bądź niepełnosprawności nie może samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb itd.

E10. A czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu zachować się w podobny sposób wobec innego członka gospodarstwa domowego?

SPRAWCY PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE			
	K+M	K	M
zdarzyło się to tylko raz	1	1	2
zdarzyło się to kilka razy	2	2	2
zdarzyło się to wiele razy	0	0	0
nie	97	97	96
odmowa odpowiedzi	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

6.3.1. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-Kobiet PRZEMOCY EKONOMICZNEJ

W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do bycia sprawcą przemocy ekonomicznej przyznawały się stosunkowo najczęściej kobiety z wykształceniem podstawowym (5%) i mieszkające w średniej wielkości miastach (5% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców). O zachowaniach takich częściej mówiły panny (7%) niż mężatki (2%). Najrzadziej deklaracje takie składały kobiety ze średnim wykształceniem (2%) oraz mieszkające w dużych miastach (w miastach o ludności 100-500 tys. mieszkańców – 1%).

6.3.2. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

W przypadku mężczyzn – poza grupą mieszkańców ponad 500-tys. aglomeracji (gdzie przyzwanie się do przemocy ekonomicznej w rodzinie było rzadsze niż w pozostałych typach miejscowości: deklaracje mniej niż co setnego badanego w stosunku do 4% - wśród mieszkańców pozostałych typów miejscowości) – nie odnotowano innych istotnych statystycznie różnic.

6.3.3. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE WEDŁUG RELACJI OFIARY

W tej części zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców przemocy ekonomicznej w rodzinie, jaka wyłoniła się z relacji ofiar tej formy przemocy, poproszonych o podanie kilku szczegółowych informacji na temat sprawcy / sprawców.

6.3.3.A. PŁEĆ SPRAWCY I POKREWIEŃSTWO ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE

Kobiety będące ofiarami przemocy ekonomicznej, pytane o sprawców przemocy zdecydowanie najczęściej (63%) wskazywały na męża. Na następnych pozycjach znaleźli się rodzice: ojciec (14%) i matka (9%). Warto zauważyć, że w porównaniu z pozostałymi typami odpowiedzi stosunkowo często kobiety-ofiary przemocy ekonomicznej wymieniały też partnera (6%) i teściową (5%); zaraz za tymi kategoriami znalazły się dzieci (3% wskazań na syna i 2% - na córkę).

Inaczej sytuacja ta wyglądała w przypadku mężczyzn, którzy przyznali się do doświadczenia przemocy ekonomicznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego – tutaj żadna grupa nie była szczególnie często wymieniana – trzy najczęściej pojawiające się typy sprawców przemocy ekonomicznej wobec mężczyzn, to żona (34%), ojciec (27%) i matka

(21%). W porównaniu z innymi członkami gospodarstwa domowego stosunkowo często pojawiała się również postać brata, jako sprawcy przemocy ekonomicznej w rodzinie.

DEKLARACJE OFIAR PRZEMOCY EKONOMICZNEJ DOTYCZĄCE OSOBY/OSÓB KTÓRA/KTÓRE DOPUŚCIŁA/DOPUŚCIŁY SIĘ PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE			
	Ofiary-K+M o sprawcy:	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=177)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=86)
mąż	46	63	0
żona	10	0	34
partner	4	6	0
partnerka	1	0	4
ojciec (ojczym)	14	9	27
matka (macocha)	15	14	21
syn (synowie; pasierb / pasierbowie)	3	3	3
córka (córki, pasierbica, pasierbice)	2	2	2
dziadek	0	0	1
babcia	0	0	1
brat (bracia)	4	1	10
siostra (siostry)	1	0	3
teść	1	0	3
teściowa	4	5	1
szwagier	2	2	2
szwagierka	0	0	1
inna kobieta z rodziny	1	0	3
inny mężczyzna z rodziny	1	1	3
inna kobieta niespokrewniona	0	0	1
inny mężczyzna niespokrewniony	1	2	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	3	2	6

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Dane w proc.*

Wyniki nie sumują się do 100% - sprawcą przemocy w rodzinie mogła być więcej niż jedna osoba

Z relacji ofiar wynika, że dwie trzecie sprawców przemocy ekonomicznej (68%) stanowią mężczyźni, natomiast 32% - kobiety. W przypadku kobiet, będących ofiarami przemocy

ekonomicznej w rodzinie sprawca został scharakteryzowany w 79% przypadków jako mężczyzna, natomiast 58% mężczyzn będących ofiarami przemocy ekonomicznej w rodzinie wskazało na sprawców kobiety (i jednocześnie na mniejszy udział mężczyzn - 42% - wśród ogółu sprawców, od których doświadczyli przemocy ekonomicznej).

PŁEĆ SPRAWCÓW PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE NA PODSTAWIE DEKLARACJI OFIAR DOTYCZĄCYCH RODZAJU POKREWIEŃSTWA ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE			
UWAGA: wyniki dt. płci sprawców przeliczono do 100% (ogółu sprawców w danej grupie)	Ofiary-K+M:	Kobiety-ofiary:	Mężczyźni-ofiary:
Mężczyzna	68	79	42
Kobieta	32	21	58

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Zaprezentowane wyniki zostały przeliczone na podstawie deklaracji ofiar mówiących o rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy
Dane w proc.*

6.3.3.B. WIEK I WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Wśród mężczyzn, którzy przyznali się do bycia ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie większość mówiła o odległej perspektywie zdarzenia (61% deklarowało, że było to dawniej niż 5 lat temu). Wśród kobiet podobne deklaracje składał odsetek aż o 20 pkt proc. mniejszy (41%).

WYSTĄPIENIE OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE (o moment ostatniego zdarzenia pytano, gdy respondent doświadczał przemocy w więcej niż raz)			
	K+M	K (N=177)	M (N=86)
w ciągu ostatnich 12 miesięcy	27	33	17
między rok a pięć lat temu	24	25	22
dawniej niż 5 lat temu	48	41	61
<i>nie pamiętam</i>	0	0	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	1	1	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Porównywalne odsetki ofiar-kobiet i ofiar-mężczyzn przemocy ekonomicznej w rodzinie wskazywały na wydarzenia mające miejsce między rok a pięć lat temu (odpowiednio: 25% i 22%). Kobiety będące ofiarami przemocy ekonomicznej w rodzinie dwukrotnie częściej niż mężczyźni będący ofiarami przemocy ekonomicznej mówili, że ostatnie tego typu zdarzenie w ich życiu miało miejsce w bliskiej perspektywie ostatniego roku (33% do 17%).

Porównując deklaracje ofiar-kobiet i ofiar-mężczyzn na temat tego, kim był sprawca przemocy ekonomicznej w rodzinie można zauważyć, że kobiety najczęściej przywoływały grupę wiekową 40-49 lat (37%) – w przypadku mężczyzn odsetek wskazań był tu o 15 punktów procentowych mniejszy. Z kolei mężczyźni nieco częściej niż kobiety mówili o młodszym wieku sprawcy (na sprawców poniżej 30 roku życia wskazało 7% kobiet i 23% mężczyzn).

WIEK SPRAWCY PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=177)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=86)
mniej niż 18 lat	4	2	8
18-29	8	5	15
30-39 lat	16	17	16
40-49 lat	32	37	22
50-59 lat	19	20	17
60 i więcej lat	19	19	17
<i>nie pamiętam</i>	2	0	4
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Kobiety będące ofiarami przemocy ekonomicznej w rodzinie mówiąc o wykształceniu sprawcy, najczęściej wskazywały na wykształcenie zasadnicze zawodowe (38%) lub średnie. Z kolei wśród mężczyzn będących ofiarami tej formy przemocy w rodzinie najczęściej wykształcenie sprawcy określone było jako średnie (37%) i podstawowe (32%).

WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY <u>EKONOMICZNEJ</u> W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=177)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=86)
podstawowe	20	13	32
zasadnicze zawodowe	33	38	18
średnie, niepełne średnie lub pomaturalne	33	34	37
wyższe lub licencjat	11	12	8
<i>nie pamiętam</i>	2	2	4
<i>odmowa odpowiedzi</i>	1	1	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Warto zauważyć, że o ile wśród sprawców przemocy ekonomicznej w rodzinie wobec kobiet mniej więcej równie często pojawiało się wykształcenie podstawowe (13%) co wyższe (12%), to wśród sprawców przemocy ekonomicznej w rodzinie wobec mężczyzn wykształcenie wyższe występowało już czterokrotnie rzadziej niż podstawowe (8% do 32%).

6.3.3.C. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY EKONOMICZNEJ W RODZINIE

Miejsce zamieszkania w chwili, gdy miała miejsce przemoc ekonomiczna w rodzinie (jej ostatnie zdarzenie – jeśli sytuacje takie miały miejsce więcej niż raz) nie różnicuje w sposób znaczący deklaracji uzyskiwanych od ofiar-kobiet i od ofiar-mężczyzn przemocy ekonomicznej w rodzinie. Uzyskane wyniki nie odbiegają też istotnie (zwłaszcza jeśli wziąć po uwagę stosunkowo niewielkie liczebności, które były podstawą wyliczeń) od struktury zaludnienia.

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI <i>(w momencie ostatniego zdarzenia lub w chwili dokonywania po raz ostatni przemocy ekonomicznej)</i>			
	K+M	K (N=177)	M (N=86)
na wsi	34	33	37
w mieście do 20 tys. mieszkańców	17	16	19
w mieście 20-100-tysięcznym	21	22	19
w mieście 100-500-tysięcznym	14	14	15
w mieście ponad 500- tysięcznym	11	11	10
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	2	3	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	1	1	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

6.4. SPRAWCY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE

Do bycia sprawcą przemocy fizycznej przyznało się 8% kobiet i tyle samo mężczyzn. Osoby te mówiły najczęściej, że zdarzyło im się tak zachować kilka razy (po 5% zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn), a rzadziej, że było to jednorazowe zdarzenie (po 3% wśród przedstawicieli obu grup). Na wielokrotność tego typu zachowań wskazywały odsetki osób stanowiące mniej niż jeden procent badanych populacji.

Pytanie o PRZEMOC FIZYCZNA w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – nie tylko bicie, kopanie – zachowania, które pozostawiają na ciele ofiary rany i siniaki, ale może to być także szarpanie, szarpanie za włosy, popychanie czy spoliczkowanie drugiej osoby – zachowania, które wcale nie muszą zostawiać śladów.

F10. A czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu zachować się w podobny sposób wobec innego członka gospodarstwa domowego?

SPRAWCY PRZEMOCY <u>FIZYCZNEJ</u> W RODZINIE			
	K+M	K	M
zdarzyło się to tylko raz	3	3	3
zdarzyło się to kilka razy	5	5	5
zdarzyło się to wiele razy	0	0	0
nie	92	92	92
odmowa odpowiedzi	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – deklaracje kobiet
M – deklaracje mężczyzn
Dane w proc.*

6.4.1. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-KOBIET PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do przemocy fizycznej wobec innego członka gospodarstwa domowego częściej przyznawały się kobiety młodsze (12% poniżej 30 roku życia i 11% - trzydziestolatek) niż starsze (po 4% wśród pięćdziesięcioletek i starszych). Do zachowań spełniających kryteria przemocy fizycznej stosunkowo najczęściej przyznawały się panny (13%) oraz mieszkanki ponad 500-tys. aglomeracji (12%).

6.4.2. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW-MĘŻCZYŹN PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Do przemocy fizycznej wobec innego członka gospodarstwa domowego stosunkowo najczęściej przyznawali się mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego (18%) i dolnośląskiego (14%). Rzadziej niż inni do czynów takich skłonni byli się przyznawać mężczyźni z wykształceniem podstawowym(!) (5%), mieszkający w średniej wielkości miastach (5% w miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców) oraz żonaci (7%).

6.4.3. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE WEDŁUG RELACJI OFIARY

W tej części zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców przemocy fizycznej w rodzinie, jaka wyłoniła się z relacji ofiar tej formy przemocy, poproszonych o podanie kilku szczegółowych informacji na temat sprawcy / sprawców.

6.4.3.A. PŁEĆ SPRAWCY I POKREWIEŃSTWO ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE

Kobiety będące ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie pytane o to, kto się tego wobec nich dopuścił zdecydowanie najczęściej wskazywały na męża (55%); dwa razy rzadziej – ojca (28%). Z kolei dwa razy rzadziej niż ojca, wymieniały matkę (12%). Wśród innych przywoływanych przez kobiety będące ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie sprawców, pojawiali się jeszcze: partner (6%) oraz rodzeństwo – siostra (5%) lub brat (3%).

Tymczasem mężczyźni będący ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie pytani o sprawcę najczęściej wskazywali na ojca (52%); dwa razy rzadziej przywoływana była postać matki, jako sprawcy przemocy fizycznej. Dopiero na dalszych pozycjach znaleźli się żona (16%) i brat (13%). Na dalszym planie znaleźli się: siostra (5%), inny, niespokrewniony mężczyzna (5%), partnerka (4%) oraz syn (4%).

**DEKLARACJE OFIAR PRZEMOCY FIZYCZNEJ DOTYCZĄCE OSOBY/OSÓB KTÓRA/KTÓRE
DOPUŚCIŁA/DOPUŚCIŁY SIĘ PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE**

	Ofiary-K+M o sprawcy:	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=290)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=182)
mąż	36	55	0
żona	5	0	16
partner	3	6	0
partnerka	1	0	4
ojciec (ojczym)	36	28	52
matka (macocha)	15	12	22
syn (synowie; pasierb / pasierbowie)	2	1	4
córka (córki, pasierbica, pasierbice)	0	0	0
dziadek	0	0	1
babcia	0	0	1
brat (bracia)	7	3	13
siostra (siostry)	4	5	5
teść	0	0	0
teściowa	1	1	1
szwagier	1	1	2
szwagierka	0	0	0
inna kobieta z rodziny	1	0	2
inny mężczyzna z rodziny	2	2	1
inna kobieta niespokrewniona	0	0	1
inny mężczyzna niespokrewniony	3	2	5
<i>odmowa odpowiedzi</i>	2	2	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Dane w proc.*

Wyniki nie sumują się do 100% - sprawcą przemocy w rodzinie mogła być więcej niż jedna osoba

Z wypowiedzi osób będących ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie wynika, że w 75% przypadków sprawcami przemocy byli mężczyźni, a w 25% - kobiety. W przypadku kobiet, które doświadczyły przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego, sprawcą w zdecydowanej większości przypadków (84%) był mężczyzna. Na udział mężczyzn wśród

ogółu sprawców przemocy fizycznej nieco rzadziej wskazywali mężczyźni, którzy doświadczyli tej formy przemocy, jednak nawet i w tej grupie częściej wskazywano na sprawców płci męskiej (60%) niż żeńskiej (40%).

PŁEĆ SPRAWCÓW PRZEMOCY <u>FIZYCZNEJ</u> W RODZINIE NA PODSTAWIE DEKLARACJI OFIAR DOTYCZĄCYCH RODZAJU POKREWIEŃSTWA ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE			
UWAGA: wyniki dt. płci sprawców przeliczono do 100% (ogółu sprawców w danej grupie)	Ofiary-K+M:	Kobiety-ofiary:	Mężczyźni-ofiary:
Mężczyzna	75	84	60
Kobieta	25	16	40

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Zaprezentowane wyniki zostały przeliczone na podstawie deklaracji ofiar mówiących o rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy
Dane w proc.*

6.4.3.B. WIEK I WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Większość ofiar przemocy fizycznej w rodzinie mówiła o odległych doświadczeniach z przeszłości – siedem na dziesięć osób zapytanych o ostatnie doświadczenie przemocy fizycznej wskazało na zdarzenie mające miejsce dawniej niż 5 lat temu. Jednak 14% w przypadku ofiar-kobiet i 15% - w przypadku ofiar-mężczyzn doznało przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego w ciągu ostatniego roku.

WYSTĄPIENIE OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY <u>FIZYCZNEJ</u> W RODZINIE <i>(o moment ostatniego zdarzenia pytano, gdy respondent doświadczał przemocy w więcej niż raz)</i>			
	K+M	K (N=290)	M (N=182)
w ciągu ostatnich 12 miesięcy	15	14	15
między rok a pięć lat temu	16	17	14
dawniej niż 5 lat temu	69	69	71
<i>nie pamiętam</i>	0	0	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Deklaracje ofiar-kobiet i ofiar-mężczyzn na temat ostatniego zdarzenia przemocy fizycznej w rodzinie nie różniły się w sposób znaczący od siebie .

Kobiety będące ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie pytane o wiek sprawcy (z chwili ostatniego zdarzenia – jeśli dochodziło do tego wielokrotnie) najczęściej mówiły o czterdziestolatkach (35%), rzadziej o trzydziestolatkach (24%); dopiero na trzecim miejscu wskazano grupę wiekową 50-59 lat (15%; przy czym niemal taki sam odsetek wskazań padł na grupę dwudziestolatków – 12%).

Podobnie jak kobiety, również mężczyźni będący ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie, najczęściej charakteryzowali sprawcę, jako osobę między 40 a 49 rokiem życia (35%). Nieco rzadziej wskazywali osoby między 18 a 29 rokiem życia (22%) i między 30 a 39 rokiem życia (20%). Generalnie mężczyźni-ofiary przemocy fizycznej nieco częściej niż kobiety mówili o młodszym wieku sprawcy (sprawcę, jako osobę poniżej 30 roku życia charakteryzowało 15% kobiet i 29% mężczyzn).

WIEK SPRAWCY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=290)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=182)
mniej niż 18 lat	4	3	7
18-29	16	12	22
30-39 lat	23	24	20
40-49 lat	33	35	30
50-59 lat	14	15	11
60 i więcej lat	8	9	7
<i>nie pamiętam</i>	2	1	2
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	1	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

Kobiety, które doznały przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego – pytane o jego wykształcenie – jako sprawcę tej przemocy najczęściej wymieniały osobę z wykształceniem zasadniczym zawodowym (40%), nieznacznie rzadziej – ze średnim (30%). Wśród mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy fizycznej w rodzinie – podczas charakteryzowania sprawcy – oba poziomy wykształcenia wymieniane były już tak samo często (po 34%). Sprawca, jako osoba z wykształceniem wyższym pojawiała się w relacjach ofiar rzadziej (po 12%) niż jako osoba z wykształceniem podstawowym (16% wśród ofiar-kobiet i 19% - wśród ofiar-mężczyzn).

WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=290)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=182)
podstawowe	17	16	19
zasadnicze zawodowe	39	40	34
średnie, niepełne średnie lub pomaturalne	31	30	34
wyższe lub licencjat	12	12	12
<i>nie pamiętam</i>	1	2	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

6.4.3.C. MIEJSCE ZAMIESZKANIA W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY FIZYCZNEJ W RODZINIE

Respondenci pytani o wielkość miejscowości, w której zamieszkiwali, gdy po raz ostatni doświadczyli przemocy fizycznej ze strony innego członka gospodarstwa domowego najczęściej wskazywali na wieś – jednak w przypadku mężczyzn ten typ miejscowości wskazywany był nieco częściej niż w przypadku kobiet (42% do 33%). Kobiety, które doświadczyły przemocy fizycznej w rodzinie częściej niż mężczyźni wskazywały na średniej wielkości miasta (o miastach o ludności 20-100 tys. mieszkańców mówiło 21% kobiet i 14% mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy fizycznej w rodzinie).

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI <i>(w momencie ostatniego zdarzenia lub w chwili dokonywania po raz ostatni przemocy fizycznej)</i>			
	K+M	K (N=290)	M (N=182)
na wsi	37	33	42
w mieście do 20 tys. mieszkańców	15	16	15
w mieście 20-100-tysięcznym	18	21	14
w mieście 100-500-tysięcznym	14	16	13
w mieście ponad 500- tysięcznym	14	12	15
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1	1	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	1	1	1

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet;
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

6.5. SPRAWCY PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

Do bycia sprawcą przemocy seksualnej przyznały się nieliczne osoby. Z tego względu – inaczej niż we wszystkich pozostałych przypadkach uzyskane wyniki zostały w tabeli przedstawione wraz z informacją o wyniku do dziesiątej części procenta. Badani, którzy przyznawali się do przemocy seksualnej mówili o zachowaniach jednorazowych lub „co najwyżej” kilkakrotnych.

Pytanie o PRZEMOC SEKSUALNĄ w rodzinie. Może ona przybierać różne formy – nie tylko zmuszanie do niechcianych zachowań seksualnych (niezależnie od tego czy sytuacja dotyczy współmałżonków, czy też nie), ale także niechciane obłąpywanie, obmacywanie, czy poniżające opowiadanie innym osobom o upodobaniach i zachowaniach seksualnych drugiej osoby itd.

X10. A czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu zachować się w podobny sposób wobec innego członka gospodarstwa domowego?

SPRAWCY PRZEMOCY <u>SEKSUALNEJ</u>			
	K+M	K	M
zdarzyło się to tylko raz	0,3	0,1	0,5
zdarzyło się to kilka razy	0,2	0,1	0,2
zdarzyło się to wiele razy	0	0	0
nie	99,5	99,8	99,2
odmowa odpowiedzi	0	0	0,1

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – deklaracje kobiet

M – deklaracje mężczyzn

Dane w proc.

6.5.1. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

NA PODSTAWIE AUTODEKLARACJI SPRAWCÓW

Deklaracje przyznawania się do sprawstwa przemocy seksualnej w rodzinie są bardzo rzadkie. Ze względu na niewielkie liczebności nie odnotowano różnic istotnych statystycznie.

6.5.2. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCY PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

WEDŁUG RELACJI OFIARY

W tej części zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców przemocy seksualnej w rodzinie, jaka wyłoniła się z relacji ofiar tej formy przemocy, poproszonych o podanie kilku szczegółowych informacji na temat sprawcy / sprawców.

6.4.3.A. PŁEĆ SPRAWCY I POKREWIEŃSTWO ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

Zaprezentowane w tej części wyniki należy traktować z dużą ostrożnością – niewielu badanych przyznawało się nie tylko do bycia sprawcą przemocy seksualnej w rodzinie, ale też do doświadczenia tej formy przemocy ze strony innej osoby z gospodarstwa domowego.

Kobiety, które przyznały, że były ofiarami przemocy seksualnej w rodzinie pytane o sprawcę niemal wyłącznie (95%) wskazywały na mężczyzn: przede wszystkim męża (52%), a ponadto także na ojca/ojczyma (16%), innego, niespokrewnionego mężczyznę (11%). Pozostałe wymieniane grupy sprawców, to: partner (5%), inny mężczyzna z rodziny (4%), dziadek, teściowa (po 3%) oraz matka/macocha i szwagier (po 1%).

Z kolei mężczyźni, którzy przyznali się do bycia ofiarą przemocy seksualnej w rodzinie najczęściej wskazywali na żonę (38%). W pozostałych przypadkach (62%) mówiono jednak o naruszeniu sfery intymności przez mężczyzn: przez brata, innego mężczyznę niespokrewnionego, innego mężczyznę z rodziny, ojca/ojczyma i partnera.

W sumie, wśród ogółu opisanych sprawców przemocy seksualnej w rodzinie 91% stanowili mężczyźni, a 9% - kobiety. 95% sprawców przemocy seksualnej w rodzinie wobec kobiet objętych badaniem, to byli mężczyźni, a 5% - kobiety. Z kolei wśród sprawców przemocy seksualnej w rodzinie wobec mężczyzn – którzy w badaniu przyznali się, że byli ofiarami tej formy przemocy – mężczyźni stanowili 62%, a kobiety - 38%. *Uzyskane wyniki dotyczące profilu sprawców przemocy seksualnej należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na niewielkie liczebności*

**DEKLARACJE OFIAR PRZEMOCY SEKSUALNEJ DOTYCZĄCE OSOBY/OSÓB KTÓRA/KTÓRE
DOPUŚCIŁA/DOPUŚCIŁY SIĘ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE**

	Ofiary-K+M o sprawcy:	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=63)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=9)
mąż	48	52	0
żona	4	0	38
partner	5	5	7
partnerka	0	0	0
ojciec (ojczym)	13	16	8
matka (macocha)	1	1	0
syn (synowie; pasierb / pasierbowie)	0	0	0
córka (córki, pasierbica, pasierbice)	0	0	0
dziadek	2	3	0
babcia	0	0	0
brat (bracia)	4	0	38
siostra (siostry)	0	0	0
teść	0	0	0
teściowa	4	3	0
szwagier	1	1	0
szwagierka	0	0	0
inna kobieta z rodziny	0	0	0
inny mężczyzna z rodziny	5	4	9
inna kobieta niespokrewniona	0	0	0
inny mężczyzna niespokrewniony	13	11	26
odmowa odpowiedzi	4	5	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Dane w proc.*

Wyniki nie sumują się do 100% - sprawcą przemocy w rodzinie mogła być więcej niż jedna osoba

**PŁEĆ SPRAWCÓW PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE NA PODSTAWIE DEKLARACJI OFIAR
DOTYCZĄCYCH RODZAJU POKREWIEŃSTWA ZE SPRAWCĄ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE**

UWAGA: wyniki dt. płci sprawców przeliczono do 100% (ogółu sprawców w danej grupie)	Ofiary-K+M:	Kobiety-ofiary:	Mężczyźni-ofiary:
Mężczyzna	91	95	62
Kobieta	9	5	38

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogółu ofiar
Zaprezentowane wyniki zostały przeliczone na podstawie deklaracji ofiar mówiących o rodzaju pokrewieństwa uwzględniającego płeć sprawcy
Dane w proc.*

6.5.3.B. WIEK I WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY SEKSUALNEJ W CHWILI OSTATNIEGO ZDARZENIA

Uzyskane wyniki dotyczące przemocy seksualnej w rodzinie – ze względu na niewielkie liczebności – należy traktować z dużą ostrożnością. Można jedynie stwierdzić, że wśród osób, które przyznały się do tego, iż doznały – ze strony innej osoby, z którą mieszkały przemocy seksualnej – większość wskazywała na dość odległy okres, gdy doszło do takiego zdarzenia (siedem na dziesięć osób mówiło o ponad pięcioletnim okresie). Sprawca był najczęściej charakteryzowany, jako osoba stosunkowo młoda lub w średnim wieku (sporadyczne wskazania na – z jednej strony najmłodszą, a z drugiej – najstarszą grupę respondentów), posiadająca wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie. Do zdarzeń dochodziło w miejscowościach różnego typu (ze względu na liczebności nie sposób wykazać podobieństw vs specyfiki).

WYSTĄPIENIE OSTATNIEGO ZDARZENIA PRZEMOCY <u>SEKSUALNEJ</u> W RODZINIE (o moment ostatniego zdarzenia pytano, gdy respondent doświadczał przemocy w więcej niż raz)			
	K+M	K (N=63)	M (N=9)
w ciągu ostatnich 12 miesięcy	16	13	28
między rok a pięć lat temu	11	13	0
dawniej niż 5 lat temu	73	74	72
<i>nie pamiętam</i>	0	0	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

WIEK SPRAWCY PRZEMOCY <u>SEKSUALNEJ</u> W RODZINIE (w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)			
	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=63)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=9)
mniej niż 18 lat	1	1	0
18-29	18	17	26
30-39 lat	23	24	18
40-49 lat	32	33	41
50-59 lat	18	18	15
60 i więcej lat	6	5	0
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	2	2	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar
K – deklaracje ofiar-kobiet
M – deklaracje ofiar-mężczyzn
Dane w proc.*

WYKSZTAŁCENIE SPRAWCY PRZEMOCY SEKSUALNEJ W RODZINIE

(w momencie ostatniego zdarzenia lub gdy po raz ostatni dokonywał przemocy)

	K+M	Kobiety-ofiary o sprawcy: (N=63)	Mężczyźni-ofiary o sprawcy: (N=9)
podstawowe	19	20	9
zasadnicze zawodowe	41	45	19
średnie, niepełne średnie lub pomaturalne	23	19	57
wyższe lub licencjat	12	11	15
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	5	5	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar

K – deklaracje ofiar-kobiet

M – deklaracje ofiar-mężczyzn

Dane w proc.

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI

(w momencie ostatniego zdarzenia lub w chwili dokonywania po raz ostatni przemocy seksualnej)

	K+M	K (N=63)	M (N=9)
na wsi	33	31	33
w mieście do 20 tys. mieszkańców	18	20	21
w mieście 20-100-tysięcznym	12	11	21
w mieście 100-500-tysięcznym	18	18	15
w mieście ponad 500- tysięcznym	14	15	10
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	5	5	0
<i>odmowa odpowiedzi</i>	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie ofiar

K – deklaracje ofiar-kobiet

M – deklaracje ofiar-mężczyzn

Dane w proc.

7. OKOLICZNOŚCI PRZEMOCY W RODZINIE

Przemocy, niezależnie od jej formy, najczęściej towarzyszy alkohol. W dalszej kolejności przemoc współwystępuje z brakiem pieniędzy, problemami małżeńskimi i problemami w pracy. Związek pomiędzy przemocą w gospodarstwie domowym, a alkoholem wyraźnie częściej raportowany jest przez kobiety niż przez mężczyzn. Nieco częściej dotyczy on ponadto przemocy fizycznej, seksualnej i psychicznej niż ekonomicznej.

Prawie w połowie przypadków (45%) przemocy psychicznej w gospodarstwie domowym towarzyszył alkohol. Inne problemy wymieniane są znacznie rzadziej, z czego najczęściej problemy finansowe (18%), problemy małżeńskie (15%) i problemy w pracy (10%). Przemoc, choć rzadziej, pojawiała się także w związku ze zmianą, utratą lub wyjazdem do pracy, rozwodem, śmiercią lub chorobą w rodzinie, problemami szkolnymi, narkotykami oraz przejściem na rentę/ emeryturę, a także z innymi niż wymienione problemami rodzinnymi i pozarodzinnymi. 17% ofiar przemocy psychicznej w rodzinie pytanych o okoliczności, w jakich dochodziło do tych sytuacji, nie wskazywało na żadne przyczyny, które mogłyby mieć związek z zachowaniem sprawcy – sprawca nie potrzebował żadnego „pretekstu”.

Przemoc ekonomiczna rzadziej niż psychiczna powiązana była z alkoholem (36%), a nieco częściej z problemami finansowymi (21%). Stosunkowo często towarzyszą jej także problemy małżeńskie (17%), problemy w pracy (9%) lub jej utrata (9%). Co piąty (21%) respondent żyjący w gospodarstwie domowym dotknięty przemocą ekonomiczną nie wiąże jej z żadną z wymienionych w badaniu sytuacji – na zachowanie sprawcy nie miały wpływu żadne okoliczności „zewnętrzne”.

Przede wszystkim z alkoholem (49%) wiąże się przemoc fizyczna w rodzinach. Rzadziej respondenci mówili o problemach finansowych (16%) i małżeńskich (13%). 18% badanych nie dostrzega związku pomiędzy przypadkami przemocy, z którymi mieli styczność w swoich gospodarstwach domowych, a którymkolwiek z przytoczonych w pytaniu problemów – w domu nie działo się nic takiego, co mogłoby choć trochę tłumaczyć, wyjaśniać zachowanie sprawcy.

Również przemoc seksualna jest głównie związana z obecnością alkoholu w rodzinie (50%). Współwystępuje także z problemami małżeńskimi (13%), finansowymi (10%), problemami w pracy (9%) oraz innymi problemami rodzinnymi (8%).

WTEDY, GDY MIAŁO(Y) MIEJSCE TO(TE) WYDARZENIE(A), CZY DZIAŁO SIĘ W PANA(I) RODZINIE COŚ SZCZEGÓLNEGO, CO MIAŁO WPŁYW NA ZACHOWANIE SPRAWCY – LUB MOGŁO MIEĆ Z JEGO ZACHOWANIEM ZWIĄZEK?

	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
alkohol	45	54	33	36	42	28	49	60	32	50	59	28
narkotyki	1	1	0	1	1	0	1	1	1	2	2	-
utrata pracy	6	7	4	9	10	5	5	7	2	2	3	-
zmiana pracy	3	3	3	2	2	3	3	4	1	2	2	-
problemy w pracy	10	11	10	9	11	8	5	6	5	9	9	8
wyjazd kogoś z rodziny do pracy	3	4	2	3	4	2	2	3	1	4	3	5
zmiana miejsca zamieszkania	1	1	2	3	2	4	1	1	0	1	-	3
brak pieniędzy, problemy finansowe	18	17	21	21	20	23	16	16	16	10	10	14
problemy małżeńskie	15	16	14	17	17	15	13	14	11	13	14	12
rozwód	3	3	2	4	5	3	2	3	2	1	1	-
choroba kogoś z rodziny	5	5	6	5	6	2	3	3	2	1	1	-
śmierć kogoś z rodziny	5	6	4	1	1	1	1	1	1	-	-	-
problemy szkolne	3	2	5	2	3	3	4	1	7	-	-	-
przejście na rentę/emeryturę	1	2	1	1	2	0	1	1	1	-	-	-
inne problemy rodzinne	10	9	13	9	6	13	10	8	14	8	4	24
inne problemy niż wymienione	8	7	8	7	7	8	10	7	15	5	4	10
na zachowanie sprawcy nie miało wpływu nic szczególnego	17	14	22	21	20	21	18	15	20	30	30	25

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety;
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Kobiety dużo częściej od mężczyzn wiążą przemoc psychiczną, z którą stykają się w swoich rodzinach z alkoholem (54% wobec 33%). Częściej także dostrzegają jej związek z utratą pracy

(7% i 4%) i wyjazdem kogoś z rodziny do pracy (4% wobec 2%). Mężczyźni częściej od kobiet łączą przemoc z problemami finansowymi (21% wobec 17%), problemami szkolnymi (5% wobec 2%) oraz innymi problemami rodzinnymi (13% wobec 9%). Częściej również uważają, że nic szczególnego nie miało wpływu na zachowanie sprawcy (22% wobec 14%).

W przypadku przemocy ekonomicznej również to kobiety częściej wskazują na jej związek z alkoholem (42% wobec 28%), utratą pracy (10% wobec 5%), wyjazdem kogoś z rodziny do pracy (4% wobec 2%). Co więcej, kobiety częściej od mężczyzn dostrzegają współwystępowanie przemocy ekonomicznej i choroby kogoś w rodzinie (6% wobec 2%). Mężczyźni nieco częściej od kobiet są przekonani, że przemoc ekonomiczna związana była z problemami finansowymi (23% wobec 20%), zmianą miejsca zamieszkania (4% wobec 2%) i innymi problemami rodzinnymi (13% wobec 6%).

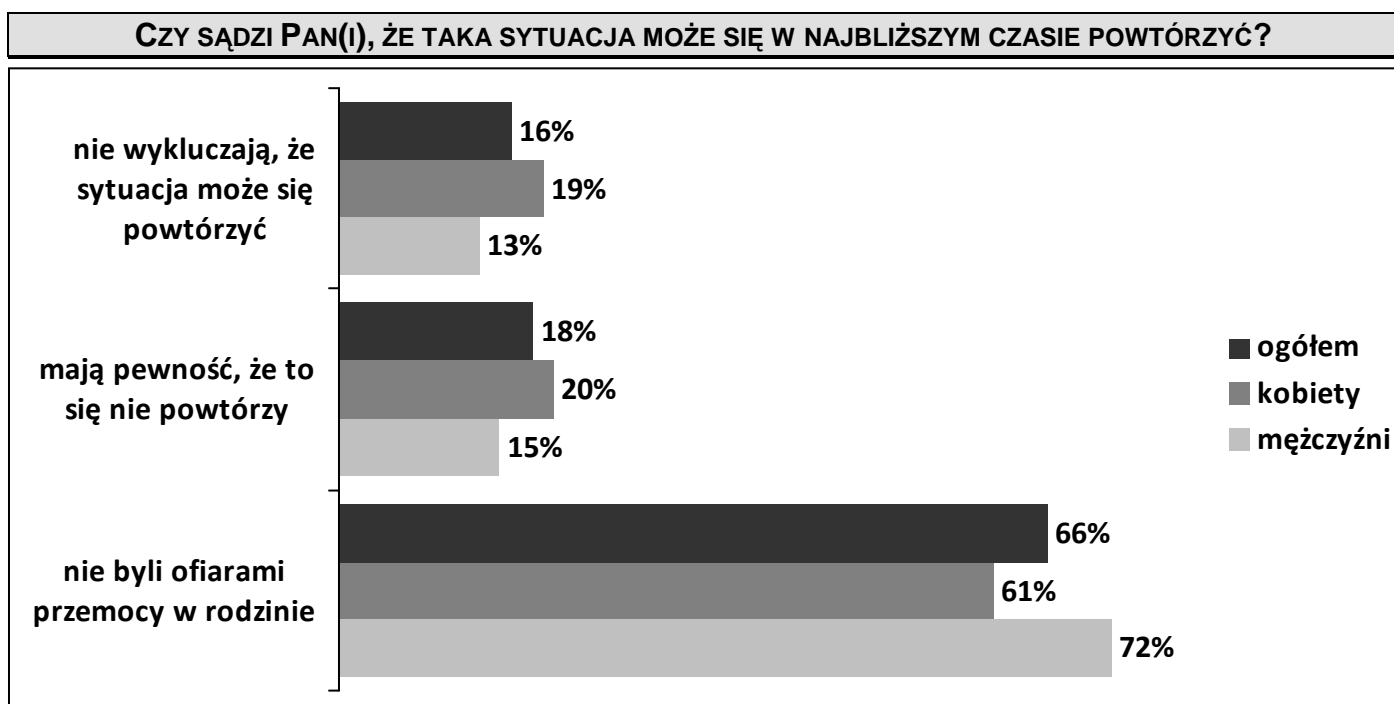
Przemoc fizyczna prawie dwukrotnie częściej wiąże się z alkoholem zdaniem kobiet, które się z nią zetknęły w swoich rodzinach, niż zadaniem mężczyzn (60% wobec 32%). Kobiety wyraźnie częściej łączą przemoc także z utratą pracy (7% wobec 2%), jej zmianą (4% wobec 1%) lub wyjazdem do pracy (3% wobec 1%). Mężczyźni częściej od kobiet uważają, że przemoc w ich rodzinach związana była z problemami szkolnymi (7% wobec 1%), innymi problemami rodzinnymi (14% wobec 8%) oraz innymi problemami (15% wobec 7%). Częściej oceniają także, że przemoc nie była związana z niczym szczególnym (20% wobec 15%).

Przyczyny przemocy seksualnej we własnej rodzinie również są nieco inaczej postrzegane przez kobiety i mężczyzn. Przede wszystkim kobiety częściej niż mężczyźni wiążą ją z alkoholem (59% wobec 28%).

8. ŻYCIE W STRACHU

16% ogółu badanej populacji, to osoby, które były ofiarą przemocy w rodzinie, a teraz obawiają się, że taka sytuacja może się powtórzyć w najbliższym czasie. Pewność, że przemoc, mimo, że miała miejsce, już się nie powtórzy ma 18% badanych. Dwie trzecie badanych nie było ofiarami przemocy w rodzinie.

Kobiety częściej niż mężczyźni padają ofiarą przemocy w rodzinie i częściej żyją w strachu przed przemocą, która ich zdaniem może się w najbliższym czasie powtórzyć (19% wobec 13%).



Odsetek ogółu badanych obawiających się powtórzenia się sytuacji przemocy w rodzinie uzależniony jest od rodzaju przemocy i wynosi od 1% w przypadku przemocy seksualnej, 4% w przypadku przemocy ekonomicznej, 5% w przypadku przemocy fizycznej do 14% w przypadku przemocy psychicznej.

Niezależnie od rodzaju przemocy kobiety częściej od mężczyzn padały jej ofiarą i obawiają się, że może się ona powtórzyć. Nie wyklucza powtórzenia się sytuacji przemocy psychicznej 17% kobiet i 11% mężczyzn, przemocy ekonomicznej 6% kobiet i 2% mężczyzn, fizycznej 7% kobiet i 4% mężczyzn, a seksualnej 1% kobiet i mniej niż co setny mężczyzna.

CZY SĄDZI PAN(I), ŻE TAKA SYTUACJA MOŻE SIĘ W NAJBLIŻSZYM CZASIE POWTÓRZYĆ? JEST TO: WYNIKI PRZELICZONE DO OGÓŁU RESPONDENTÓW												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
nie wykluczają, że sytuacja może się powtórzyć	14	17	11	4	6	2	5	7	4	1	1	0,2
mam pewność, że to się już nie powtórzy	13	16	10	5	5	4	11	12	8	2	3	0,4
trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	-
nie byli ofiarami tej formy przemocy w rodzinie	73	67	79	91	88	94	84	81	88	97	96	99,4

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

To, jak często ofiary przemocy obawiają się, że taka sytuacja może się powtórzyć, w dużej mierze uzależnione jest od rodzaju przemocy. Najczęściej w strachu żyją ofiary przemocy psychicznej, a w dalszej kolejności ekonomicznej, fizycznej i seksualnej. Kobiety w podobnym jak mężczyźni stopniu obawiają się przemocy psychicznej i seksualnej, a częściej przemocy ekonomicznej i fizycznej.

Powtórzenia się sytuacji przemocy psychicznej boi się ponad połowa (52%) jej ofiar, w tym 12% uważa to za bardzo prawdopodobne, 16% za dość prawdopodobne, a 24% za mało prawdopodobne. 47% ofiar przemocy psychicznej ma pewność, że taka sytuacja się już nie powtórzy.

Przemoc ekonomiczna może się powtórzyć zdaniem 44% osób, które padły jej ofiarą. Niemal co piąty (19%) uważa to za bardzo prawdopodobne, co jest najwyższym wynikiem wśród wszystkich czterech rodzajów przemocy. Według 7% ofiar powtórzenie się sytuacji przemocy ekonomicznej jest dość prawdopodobne, a według 18% mało prawdopodobne, natomiast 52% z nich w ogóle wyklucza taką możliwość.

W strachu przed przemocą fizyczną żyje co trzecia (34%) jej ofiara, jednak tylko 7% uważa powtórzenie się przemocy za bardzo prawdopodobne, a dalsze 7% za dość prawdopodobne. Co piąta (20%) ofiara przemocy fizycznej ocenia, że mało prawdopodobne jest powtórzenie się takiej sytuacji, a prawie dwie trzecie (65%) ma pewność, że to się nie zdarzy.

W przypadku przemocy seksualnej odsetek ofiar, które boją się jej powtórzenia, wynosi 28%, a prawie połowa z nich (13%) sądzi, że jest to bardzo prawdopodobne. Co setna ocenia możliwość ponowienia przez sprawcę przemocy jako dość prawdopodobną, 14% jako mało prawdopodobną, zaś 71% wyklucza taką możliwość.

CZY SĄDZI PAN(I), ŻE TAKA SYTUACJA MOŻE SIĘ W NAJBLIŻSZYM CZASIE POWTÓRZYĆ? JEST TO:												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
bardzo prawdopodobne	12	12	11	19	22	12	7	7	6	13	11	21
dość prawdopodobne	16	19	11	7	7	7	7	7	6	1	1	-
mało prawdopodobne	24	21	29	18	20	16	20	22	17	14	15	7
NIE WYKLUCZAJĄ, ŻE SYTUACJA MOŻE SIĘ POWTÓRZYĆ	52	52	51	44	49	35	34	36	29	28	27	28
mam pewność, że to się już nie powtórzy	47	47	47	52	46	64	65	63	69	71	71	72
trudno powiedzieć	1	1	2	4	5	1	1	1	2	1	2	-

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie (deklaracje ofiar)

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

Kobiety, ofiary przemocy psychicznej obawiają się jej powtórzenia podobnie często jak mężczyźni (52% wobec 51%). Podobnie często również oceniają, że ponowienie przez sprawcę przemocy jest bardzo prawdopodobne (12% wobec 11%).

W przypadku ofiar przemocy ekonomicznej życie w strachu częściej dotyczy kobiet (49%) niż mężczyzn (35%). Prawie dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn uważa ponadto powtórzenie się przemocy za bardzo prawdopodobne (22% wobec 12%).

Również powtórzenia się przemocy fizycznej częściej obawiają się ofiary kobiety niż ofiary mężczyźni (36% wobec 29%), jednak podobnie często uważają to za bardzo prawdopodobne (7% wobec 6%).

Jeśli chodzi o przemoc seksualną ofiary obawiają się jej powtórzenia podobnie często niezależnie od swojej płci – 27% kobiet i 28% mężczyzn.

9. KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI I ORGANIZACJI

Okazuje się, że jedynie mniejszość rodzin, w których dochodziło do przemocy, korzystała w związku z tym z pomocy jakiejś instytucji lub organizacji. Korzystanie z pomocy częściej deklarują kobiety niż mężczyźni. Najczęściej korzystano z pomocy Policji oraz poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego.

Co czwarty (26%) respondent, w którego gospodarstwie domowym dochodziło do przemocy, deklaruje, że w związku z tym on lub jego rodzina korzystali osobiście z pomocy jakiejś instytucji czy organizacji. Niemal trzy czwarte (73%) badanych i ich rodzin w takiej sytuacji z pomocy nie korzystało.

Jeśli przypadki przemocy w rodzinie raportują kobiety, to częściej od mężczyzn deklarują korzystanie z pomocy (32% wobec 17%).

CZY W ZWIĄZKU Z TĄ/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?			
	K+M	K	M
korzystali	26	32	17
nie	73	68	82
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1	0	1

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

Wśród ogółu badanej populacji, w rodzinie co dziesiątego (10%) korzystano z pomocy w związku z przemocą. W rodzinie co czwartego (27%) zdarzały się przypadki przemocy, ale z pomocy nie korzystano. Korzystanie z pomocy związanej z przemocą w rodzinie deklaruje 14% kobiet i tylko 5% mężczyzn.

**CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJĄ/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE
Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?
WYNIKI OBLICZONE DLA OGÓŁU RESPONDENTÓW**

	K+M	K	M
korzystali	10	14	5
nie	27	29	26
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	0	0	0
<i>nie doświadczył przemocy w rodzinie</i>	63	57	69

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Rodziny dotknięte przemocą najczęściej zwracają się o pomoc do Policji, dzielnicowego (14%), a w dalszej kolejności korzystają z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego (9%). Po 6% respondentów z rodzin dotkniętych przemocą deklaruje korzystanie z pomocy kuratora, sądu, prokuratury oraz z pomocy terapeutycznej.

Rzadziej badani korzystali z pomocy zobowiązującej do leczenia odwykowego (3%), z pomocy w ramach grup wsparcia lub grup samopomocowych dla ofiar (2%), z pomocy szkoły lub świetlicy, placówki środowiskowej, socjoterapeutycznej dla dzieci (2%), z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założeniu „Niebieskiej Karty” (2%), z pomocy Kościoła, księdza, proboszcza parafii (1%) oraz z pomocy lekarskiej, medycznej (1%).

Wiele dostępnych form pomocy jest bardzo rzadko wykorzystywane przez osoby z rodzin dotkniętych przemocą. Mniej niż co setny respondent z takiej rodziny deklaruje korzystanie z: programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, telefonu zaufania, pobytu w placówkach dla ofiar przemocy, pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji. 3% korzystało z innych niż wymienione form pomocy.

CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?

	K+M	K	M
tak, z pomocy Policji, dzielnicowego	14	17	7
tak, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego	9	12	4
tak, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury	6	8	3
tak, z pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach, organizacjach	6	8	4
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury zobowiązującej do leczenia odwykowego	3	4	1
tak, z pomocy w ramach grup wsparcia; grup samopomocowych dla ofiar	2	3	1
tak, z pomocy szkoły lub świetlicy, placówki środowiskowej, socjoterapeutycznej dla dzieci	2	3	1
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założeniu „Niebieskiej Karty”	2	2	1
tak, z pomocy Kościoła, księdza, proboszcza parafii	1	1	1
tak, z pomocy lekarskiej, medycznej	1	1	1
tak, z programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie	0	0	0
tak, z telefonu zaufania	0	1	0
tak, z pobytu w placówkach dla ofiar przemocy	0	1	-
tak, z pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji	0	1	-
tak, z innych form pomocy	3	2	3
nie	73	68	82
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1	0	2

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

Niezależnie od formy pomocy kobiety częściej niż mężczyźni deklarują, że ich rodziny korzystają z nich. Korzystanie z pomocy Policji deklaruje 17% kobiet i 7% mężczyzn, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego

i zawodowego 12% kobiet i 4% mężczyzn, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury 8% kobiet i 3% mężczyzn, z pomocy terapeutycznej 8% kobiet i 4% mężczyzn, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury zobowiązującej do leczenia odwykowego 4% kobiet i 1% mężczyzn.

Odsetek osób deklarujących korzystanie przez rodzinę z pomocy w bardzo niewielkim stopniu uzależniony jest od rodzaju przemocy, do której dochodziło w gospodarstwie domowym. Do korzystania z niej przyznaje się 17% respondentów z rodzin dotkniętych przemocą ekonomiczną, po 20% z rodzin, w których dochodziło do przemocy fizycznej i seksualnej oraz 21% z rodzin dotkniętych przemocą psychiczną.

CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
korzystali	21	26	13	17	21	8	20	27	9	20	23	11
nie	78	74	85	82	78	91	80	73	90	78	75	89
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	1	0	2	0	1	-	-	-	-	2	2	-
<i>odmowa odpowiedzi</i>	-	-	-	1	-	1	0	-	1	0	-	-

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Niezależnie od formy przemocy, która miała miejsce w rodzinie, kobiety częściej deklarują skorzystanie w związku z tym z pomocy. W przypadku przemocy psychicznej pomoc otrzymało 26% kobiet lub ich rodzin oraz 13% mężczyzn lub ich rodzin. Jeśli chodzi o przemoc ekonomiczną było to odpowiednio 21% i 8%, przemoc fizyczną 27% i 9%, a przemoc seksualną 23% i 11%.

Wśród ogółu badanej populacji 8% osób korzystało osobiście lub ich rodziny z pomocy w związku z przemocą psychiczną w rodzinie, 5% z pomocy w przypadkach przemocy fizycznej, 2% przemocy ekonomicznej, a co setny (1%) przemocy seksualnej.

**CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE
Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?
WYNIKI OBLICZONE DLA OGÓŁU RESPONDENTÓW**

	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
korzystali	8	11	4	2	3	1	5	7	2	1	1	0
nie	29	31	26	11	12	10	18	19	17	3	5	2
<i>nie wiem, nie pamiętam</i>	0	0	1	0	0	-	-	-	-	0	0	-
<i>nie doświadczył przemocy w rodzinie</i>	63	58	69	87	84	89	77	74	81	96	94	98
<i>odmowa odpowiedzi</i>	-	-	-	0	-	0	0	-	0	-	-	-

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

Wśród kobiet zdecydowanie więcej było takich, które osobiście lub ich rodziny skorzystały z pomocy w związku z poszczególnymi formami przemocy w rodzinie. Pomocy związanej z przemocą psychiczną udzielono 11% kobiet lub ich rodzin oraz 4% mężczyzn lub ich rodzin, związanej z przemocą fizyczną 7% kobiet i 2% mężczyzn, związanej z przemocą ekonomiczną 3% kobiet i 1% mężczyzn, a z przemocą seksualną co setnej (1%) kobiecie i mniej niż co setnemu mężczyźnie.

Niezależnie od formy przemocy, która miała miejsce w gospodarstwie domowym, respondenci najczęściej korzystali z pomocy Policji: 13% w przypadku przemocy seksualnej, 12% w przypadku przemocy fizycznej, 10% w przypadku przemocy psychicznej i 8% przemocy ekonomicznej.

W dalszej kolejności korzystano z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego: 7% w związku z przemocą psychiczną, 6% ekonomiczną, 5% fizyczną i 7% seksualną. Odpowiednio 6%, 5%, 5% i 4% respondentów udzielono pomocy terapeutycznej, a 4%, 7%, 5% i 3% pomocy kuratora, sądu czy prokuratury.

Płeć nie ma istotnego wpływu na formy pomocy, z których respondenci korzystają w związku z różnego typu przemocą w rodzinie. Jednak ze wszystkich wymienionych form mężczyźni korzystają zdecydowanie rzadziej niż kobiety.

CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?

	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, z pomocy Policji, dzielnicowego	10	12	5	8	10	3	12	17	5	13	16	5
tak, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury	4	5	2	7	8	3	5	6	2	3	3	5
tak, z pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach, organizacjach	6	7	4	5	7	0	5	7	1	4	4	7
tak, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego	7	9	3	6	8	1	5	7	3	7	7	5
tak, z pomocy w ramach grup wsparcia; grup samopomocowych dla ofiar	2	3	1	2	3	-	2	2	0	1	0	5
tak, z programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie	0	0	-	0	-	0	-	-	1	1	-	5
tak, z telefonu zaufania	0	0	0	1	1	-	0	1	-	-	-	-
tak, z pomocy szkoły lub świetlicy, placówki środowiskowej, socjoterapeutycznej dla dzieci	2	3	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
tak, z pobytu w placówkach dla ofiar przemocy	0	0	-	0	1	-	0	1	-	0	0	-
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury zobowiązującej do leczenia odwykowego	2	4	1	2	2	-	2	3	1	1	1	5
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założeniu „Niebieskiej Karty”	1	1	1	0	0	-	1	1	1	1	1	5
tak, z pomocy Kościoła, księdza, proboszcza parafii	1	1	1	0	0	-	1	1	0	0	-	2
tak, z pomocy lekarskiej, medycznej							1	1	1	2	1	7
tak, z pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji				1	2	-						
tak, z innych form pomocy	2	1	2	1	0	2	2	2	1	2	2	5
nie	78	74	85	82	78	91	80	73	90	78	74	89
nie wiem, nie pamiętam	1	0	2	0	1	-	-	-	-	2	2	-
odmowa odpowiedzi	-	-	-	0	-	2	0	-	1	-	-	-

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

Niezależnie od formy przemocy jej ofiary i ich rodziny korzystają w związku z tym z pomocy jakiś instytucji lub organizacji zdecydowanie częściej od sprawców przemocy, którzy bardzo rzadko zwracają się po pomoc oraz od osób będących zarazem ofiarami i sprawcami przemocy. Kobiety, zarówno ofiary, jak i sprawcy korzystają z pomocy częściej od mężczyzn.

Ofiary przemocy i ich rodziny najczęściej zwracały się o pomoc, jeśli doszło do przemocy fizycznej (26%) lub psychicznej (23%), a rzadziej w przypadkach przemocy ekonomicznej (20%) i seksualnej (18%).

**CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE
Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI?
OFIARY PRZEMOCY**

	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ	
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K
tak, z pomocy Policji, dzielnicowego	12	14	6	8	8	5	19	23	9	7	7
tak, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury	7	8	3	10	10	5	7	8	4	1	1
tak, z pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach, organizacjach	6	7	2	7	10	0	7	8	3	5	4
tak, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego	6	8	2	7	9	2	6	8	3	10	10
tak, z poradnictwa w ramach grup wsparcia; grup samopomocowych dla ofiar	2	2	1	3	4	0	3	4	2	0	0
tak, z programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
tak, z telefonu zaufania	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0
tak, z pomocy szkoły lub świetlicy, placówki środowiskowej, socjoterapeutycznej dla dzieci	3	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0
tak, z pobytu w placówkach dla ofiar przemocy	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury zobowiązującej do leczenia odwykowego	3	5	0	2	2	0	3	5	0	1	1
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założeniu „Niebieskiej Karty”	2	2	2	0	0	0	2	2	2	1	1
tak, z pomocy Kościoła, księdza, proboszcza parafii	1	0	2	0	1	0	1	1	0	1	0
tak, z pomocy lekarskiej, medycznej							2	2	2	1	1
tak, z pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji				1	1	0					
tak, z innych form pomocy	1	1	2	0	1	0	3	3	1	1	2
nie	76	72	87	80	77	91	73	66	85	82	83
nie wiem, nie pamiętam	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.

Ofiary przemocy i ich rodziny najczęściej korzystały z pomocy Policji – nawet co piąta (19%) w przypadku przemocy fizycznej. W dalszej kolejności udzielano im pomocy kuratora, sądu, prokuratury, pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach i organizacjach oraz poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego.

Ofiary kobiety i ich rodziny korzystały z pomocy odpowiednich instytucji znacznie częściej od ofiar mężczyzn i ich rodzin, w szczególności, jeśli chodzi o przemoc fizyczną (85% wobec 66%).

Sprawcy przemocy bardzo rzadko deklarują by oni lub ich rodziny korzystały z pomocy w związku z przemocą w rodzinie: 8% w przypadku przemocy psychicznej, 8% ekonomicznej i 6% fizycznej. Jeśli zwracano się po jakąkolwiek pomoc, to najczęściej było to poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, rodzinne i zawodowe.

CZY W ZWIĄZKU Z TA/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI? SPRAWCY PRZEMOCY*									
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, z pomocy Policji, dzielnicowego	2	4	0	0	0	0	1	1	0
tak, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury	0	0	0	0	0	0	0	0	0
tak, z pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach, organizacjach	1	0	2	1	0	2	0	0	0
tak, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego	5	6	4	0	0	0	5	7	4
tak, z innych form pomocy	0	0	0	7	0	10	0	0	0
nie	92	90	94	89	100	83	94	92	96
odmowa odpowiedzi	0	0	0	3	0	5	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

**Sprawcy przemocy seksualnej nie zostali uwzględnieni w związku ze zbyt małą liczebnością tej grupy.*

Osoby będące zarówno ofiarami, jak i sprawcami przemocy i ich rodziny korzystały w związku z tym z pomocy rzadziej od ofiar przemocy, ale wyraźnie częściej od jej sprawców – w przypadku przemocy psychicznej 28%, ekonomicznej 26%, a fizycznej 17%. Ofiary-sprawcy przemocy najczęściej korzystają z pomocy Policji, pomocy terapeutycznej, poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego oraz

poradnictwa w ramach grup wsparcia. Mężczyźni deklarują korzystanie z pomocy rzadziej od kobiet.

CZY W ZWIĄZKU Z TĄ/TYMI SYTUACJA/SYTUACJAMI KORZYSTALI PAŃSTWO LUB PAN(I) OSOBIŚCIE Z POMOCY JAKICHŚ INSTYTUCJI, CZY ORGANIZACJI? OSOBY BĘDĄCE ZARÓWNO OFIARAMI, JAK I SPRAWCAMI PRZEMOCY									
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, z pomocy Policji, dzielnicowego	8	9	7	11	10	8	4	4	2
tak, z pomocy kuratora, sądu, prokuratury	1	2	1	1	1	0	0	1	0
tak, z pomocy terapeutycznej w odpowiednich instytucjach, organizacjach	8	8	9	6	8	0	6	10	0
tak, z poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego i zawodowego	8	11	5	10	13	0	7	11	1
tak, z poradnictwa w ramach grup wsparcia; grup samopomocowych dla ofiar	5	6	2	3	4	0	0	0	0
tak, z programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
tak, z telefonu zaufania	1	1	0	1	1	0	1	1	0
tak, z pomocy szkoły lub świetlicy, placówki środowiskowej, socjoterapeutycznej dla dzieci	4	3	4	0	0	0	2	4	0
tak, z pobytu w placówkach dla ofiar przemocy	0	0	0	0	0	0	1	1	0
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury zobowiązującej do leczenia odwykowego	3	4	1	1	2	0	1	0	3
tak, z pomocy polegającej na uruchomieniu procedury, założeniu „Niebieskiej Karty”	1	1	0	0	0	0	0	0	0
tak, z pomocy Kościoła, księdza, proboszcza parafii	2	3	1	0	0	0	0	0	1
tak, z pomocy lekarskiej, medycznej							1	0	2
tak, z pomocy materialnej z innych instytucji, organizacji				4	5	0			
tak, z innych form pomocy	3	2	5	0	0	0	3	2	4
nie	72	70	76	74	69	92	83	78	91
nie wiem, nie pamiętam	0	0	1	2	3	0	0	0	0
odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

*Osoby będące zarówno ofiarami, jak i sprawcami przemocy seksualnej nie zostały uwzględnione w związku ze zbyt małą liczebnością tej grupy.

Większość osób, które osobiście lub których rodziny skorzystały z pomocy w związku z przypadkami przemocy w gospodarstwie domowym, ocenia, że była ona przynajmniej częściowo skuteczna. Kobiety nieco rzadziej od mężczyzn, a ofiary przemocy rzadziej od jej sprawców potwierdzają skuteczność otrzymanej pomocy. Najskuteczniejsza okazuje się pomoc

udzielona w związku z przemocą seksualną, a najmniej skuteczna w przypadku przemocy ekonomicznej.

Co trzeci (32%) respondent, w którego rodzinie skorzystano z pomocy w związku z przypadkami przemocy, deklaruje, że udzielona pomoc była w pełni skuteczna i problem został rozwiązany. Dalsze 45% badanych ocenia otrzymaną pomoc jako częściowo skuteczną, jednak w ich przypadku problem nie został definitywnie rozwiązany. Co piąta (20%) osoba, w której rodzinie skorzystano z pomocy, stwierdza, że nie była ona w ogóle skuteczna.

CZY POMOC TA BYŁA SKUTECZNA?			
	K+M	K	M
tak, była w pełni skuteczna	32	29	43
częściowo skuteczna, częściowo nieskuteczna	45	47	39
nie, w ogóle nie była skuteczna	20	22	13
<i>trudno powiedzieć</i>	3	2	5

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Kobiety (22%) częściej od mężczyzn (13%) dostrzegają nieskuteczność pomocy, z której skorzystały one lub ich rodziny w związku z przemocą w rodzinie. W pełni skuteczna była otrzymana pomoc według 43% mężczyzn i 29% kobiet, częściowo skuteczna według, odpowiednio, 39% i 47%.

Całkowita skuteczność pomocy najczęściej jest deklarowana w odniesieniu do przemocy seksualnej (42%), rzadziej dla przemocy psychicznej (35%) i fizycznej (30%), a najrzadziej w przypadku przemocy ekonomicznej (21%).

Za całkowicie nieskuteczną uważa ją 8% badanych, którym udzielono jej w związku z przemocą seksualną, 20% z przemocą psychiczną, 21% ekonomiczną i 22% fizyczną.

CZY POMOC TA BYŁA SKUTECZNA?												
	PSYCHICZNEJ			EKONOMICZNEJ			FIZYCZNEJ			SEKSUALNEJ*		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, była w pełni skuteczna	35	33	42	21	18	38	30	28	43	42	35	83
częściowo skuteczna, częściowo nieskuteczna	42	43	38	54	57	36	46	46	44	50	55	17
nie, w ogóle nie była skuteczna	20	22	15	21	22	17	22	25	9	8	10	0
trudno powiedzieć	3	2	5	4	3	9	2	1	4	0	0	0

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

**Dane dotyczące przemocy seksualnej należy traktować z ostrożnością ze względu na bardzo niewielką liczebność tej grupy.*

Niezależnie od formy przemocy, w związku z którą udzielono rodzinie wsparcia, jego skuteczność jest lepiej oceniana przez mężczyzn niż przez kobiety. Pomoc w przypadku przemocy psychicznej za w pełni skuteczną uważa 42% mężczyzn i 33% kobiet, w przypadku przemocy ekonomicznej 38% mężczyzn i 18% kobiet, a fizycznej 43% mężczyzn i 28% kobiet.

Całkowity brak skuteczności otrzymanej pomocy deklaruje w związku z przemocą psychiczną 22% kobiet i 15% mężczyzn, z przemocą ekonomiczną 22% kobiet i 17% mężczyzn, zaś z fizyczną aż 25% kobiet i tylko 9% mężczyzn.

Ofiary przemocy nieco rzadziej uważają udzieloną im i ich rodzinom pomoc za skuteczną od osób będących zarówno ofiarami, jak i sprawcami przemocy (z analizy wyłączono sprawców przemocy, którzy korzystali z pomocy, ze względu na zbyt małą liczebność tej grupy w próbie). Pomoc była w pełni skuteczna zdaniem 32% ofiar i 34% ofiar-sprawców, częściowo skuteczna według odpowiednio 42% i 48%, natomiast nieskuteczna w opinii 24% ofiar i 14% sprawców.

CZY POMOC TA BYŁA SKUTECZNA?									
	OFIARY PRZEMOCY			SPRAWCY PRZEMOCY*			OSOBY BĘDĄCE ZARÓWNO OFIARAMI, JAK I SPRAWCAMI		
	K+M	K	M	K+M	K	M	K+M	K	M
tak, była w pełni skuteczna	32	30	46	63	100	42	34	30	45
częściowo skuteczna, częściowo nieskuteczna	42	44	29	20	0	29	48	47	44
nie, w ogóle nie była skuteczna	24	25	18	7	0	13	14	17	9
<i>trudno powiedzieć</i>	2	1	7	10	0	16	4	6	2

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

**Dane dla sprawców przemocy należy traktować z ostrożnością ze względu na bardzo niewielką liczebność tej grupy.*

Niezależnie od tego, czy są tylko ofiarami, czy też zdarza im się także być sprawcami przemocy, kobiety gorzej oceniają skuteczność otrzymanej pomocy. W pełni skuteczna była pomoc w opinii 30% i 46% mężczyzn ofiar oraz 30% kobiet i 45% mężczyzn ofiar-sprawców. Za nieskuteczne uważa uzyskane wsparcie 25% kobiet ofiar i 18% mężczyzn ofiar oraz 17% kobiet i 9% mężczyzn będących także sprawcami.

10. ŁATWOŚĆ PRZYZNANIA SIĘ DO BYCIA OFIARĄ I BYCIA SPRAWCĄ PRZEMOCY W RODZINIE

Zdaniem badanych do bycia ofiarą przemocy w rodzinie zdecydowanie łatwiej jest przyznać się kobietom, natomiast do bycia sprawcą przemocy tak samo trudno kobietom i mężczyznom. Taką opinię podzielają zarówno kobiety, jak i mężczyźni.

Według dwóch trzecich (63%) respondentów do bycia ofiarą przemocy w rodzinie łatwiej jest przyznać się kobiecie. Zaledwie 5% badanych uważa, że łatwiej jest to zrobić mężczyźnie. W opinii 28% pytanych płeć nie ma w tym wypadku znaczenia.

Kobiety (63%) tak samo często jak mężczyźni (64%) stwierdzają, że do bycia ofiarą przemocy w rodzinie łatwiej jest przyznać się kobiecie. 4% kobiet i 5% mężczyzn sądzi, że jednak łatwiej jest to zrobić mężczyźnie, zaś 30% kobiet i co czwarty (26%) mężczyzna, że tak samo trudno niezależnie od płci.

NIEZALEŻNIE OD FORMY PRZEMOCY W RODZINIE, OGÓLNIE RZECZ BIORĄC – JAK PAN(I) SĄDZI – KOMU ŁATWIEJ JEST PRZYZNAĆ SIĘ DO BYCIA <u>OFIARĄ</u> PRZEMOCY W RODZINIE KOBIECIE CZY MĘŻCZYŹNIE?			
	K+M	K	M
kobiecie	63	63	64
mężczyźnie	5	4	5
płeć nie ma tu znaczenia	28	30	26
trudno powiedzieć	4	3	5

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Ponad połowa (53%) badanych uważa, że łatwość przyznania się do bycia sprawcą przemocy nie zależy od płci. 16% sądzi, że łatwiej jest przyznać się do tego kobiecie, a nieco więcej, bo 20% respondentów, że mężczyźnie.

Kobiety nieznacznie częściej są zdania, że do bycia sprawcą przemocy łatwiej jest się przyznać kobiecie (19%) niż mężczyźnie (17%). Mężczyźni, przeciwnie, uważają, że prostsze jest to dla mężczyzny (23%) niż dla kobiety (13%). Zarówno kobiety, jak i mężczyźni równie często są przekonani, że płeć nie ma w tej kwestii znaczenia (odpowiednio 54% i 53%).

A JAK PAN(I) SĄDZI, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC – KOMU ŁATWIEJ JEST PRYZNAĆ SIĘ DO BYCIA <u>SPRAWCĄ</u> PRZEMOCY W RODZINIE KOBIECIE CZY MĘŻCZYŹNIE?			
	K+M	K	M
kobiecie	16	19	13
mężczyźnie	20	17	23
płeć nie ma tu znaczenia	53	54	53
<i>trudno powiedzieć</i>	11	10	11

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

W świetle przedstawionych wyników nieco inaczej można spojrzeć na uzyskane w badaniu dane odnośnie liczby ofiar i sprawców przemocy wśród przedstawicieli obu płci. Respondenci zgadzają się, że kobietom łatwiej jest przyznać się do bycia ofiarą przemocy w rodzinie. Jeśli jest to prawdą, to podejrzewać można, że liczby dotyczące mężczyzn ofiar przemocy są zaniżone, natomiast dotyczące kobiet – w większym stopniu zbliżone do rzeczywistości. Dane te mogą także tłumaczyć fakt znacznie częstszego korzystania przez kobiety z pomocy w związku z przypadkami przemocy w rodzinie.

Jeśli chodzi o sprawstwo przemocy w rodzinie, to na podstawie odpowiedzi respondentów trudno jest wyróżnić jedną z płci, jako tę, dla której dane można by uznać za zaniżone bądź zbliżone do rzeczywistości. W obu przypadkach – sugerują uzyskane wyniki – mamy do czynienia z niedoszacowaniem liczby sprawców, jaka wyłoniła się – na podstawie składanych autodeklaracji – z badania.

11. POLSKI SYSTEM PRAWNY WOBEC OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Prawie połowa badanych (47%) jest zdania, że system prawny w naszym kraju w większym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie, jeśli są nimi kobiety. W większym stopniu mężczyźni chroni on w opinii co dziewiątego badanego (11%). Co czwarty pytany (24%) zgadza się, że polskie prawo w równym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie niezależnie od ich płci.

JAK PAN(I) UWAŻA, CZY SYSTEM PRAWNY W POLSCE (PRAWO, FUNKCJONUJĄCE INSTYTUCJE) W RÓWNYM STOPNIU CHRONIĄ OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE, WTEDY, GDY SĄ NIMI MĘŻCZYŹNI I WTEDY GDY SĄ NIMI KOBIETY?			
	K+M	K	M
tak, chroni ofiary: kobiety i mężczyźni w równym stopniu	24	23	25
nie, w większym stopniu chroni kobiety	47	44	49
nie, w większym stopniu chroni mężczyźni	11	14	9
<i>nie chroni ani kobiet, ani mężczyźni</i>	7	7	7
<i>trudno powiedzieć</i>	11	12	10

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Zarówno kobiety, jak i mężczyźni przypisują większą ochronę kobietom (odpowiednio 44% i 49%). 14% kobiet i mniej, bo 9%, mężczyźni uważa, że system prawny w Polsce bardziej chroni ofiary przemocy w rodzinie, jeśli są nimi mężczyźni. Podobny odsetek kobiet i mężczyźni (23% i 25%) wskazuje, że większą ochroną cieszą się kobiety.

Niezależnie od tego, czy i jak bliski respondenci mieli kontakt z przemocą w rodzinie, najczęściej wskazują, że polski system prawny w większym stopniu chroni ofiary przemocy, jeśli są nimi kobiety. Pogląd taki wyrażają zarówno kobiety, jak i mężczyźni.

O12.

JAK PAN(I) UWAŻA, CZY SYSTEM PRAWNY W POLSCE (PRAWO, FUNKCJONUJĄCE INSTYTUCJE) W RÓWNYM STOPNIU CHRONIĄ OFIARY PRZEMOCY W RODZINIE, WTĘDY, GDY SĄ NIMI MĘŻCZYŹNI I WTĘDY GDY SĄ NIMI KOBIETY?							
		OFIARY PRZEMOCY	SPRAWCY PRZEMOCY	JEDNOCZEŚNIE OFIARY I SPRAWCY	Z GOSPODARSTW DOMOWYCH Z PRZEMOCĄ	ZNAJĄ RODZINY Z PRZEMOCĄ	BEZ DOŚWIADCZEŃ Z PRZEMOCĄ
tak, chroni ofiary: kobiety i mężczyźn w równym stopniu	K+M	23	27	20	17	23	28
	K	20	19	22	15	19	32
	M	27	29	17	19	25	26
nie, w większym stopniu chroni kobiety	K+M	43	47	50	44	46	46
	K	44	62	45	36	45	43
	M	53	40	59	53	48	47
nie, w większym stopniu chroni mężczyzn	K+M	10	12	11	18	13	10
	K	12	8	14	28	17	10
	M	6	13	7	7	9	10
nie chroni ani kobiet, ani mężczyzn	K+M	8	6	11	8	7	5
	K	11	3	8	9	8	4
	M	4	8	14	7	7	6
trudno powiedzieć	K+M	13	8	8	13	11	11
	K	13	8	11	12	11	11
	M	10	10	3	14	11	11

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
 K – kobiety
 M – mężczyźni
 Dane w proc.*

W dniu 1 sierpnia 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wprowadza ona m.in.

- zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci;
- prawo odebrania dziecka rodzicom/opiekunom w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka w związku z przemocą w rodzinie przy współpracy przedstawicieli trzech służb: pracownika socjalnego, Policjanta, pracownika ochrony zdrowia;
- możliwość nałożenia na sprawcę przemocy w rodzinie obowiązku opuszczenia lokalu, który zamieszkuje wspólnie z ofiarą;

- możliwość wydania przez prokuraturę lub sąd zakazu zbliżania się do ofiary przemocy w rodzinie;
- obowiązek tworzenia przez gminy zespołów interdyscyplinarnych złożonych z przedstawicieli różnych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- możliwość uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała w związku z przemocą w rodzinie;
- rozszerzenie procedury „Niebieskiej Karty” na pracowników oświaty i ochrony zdrowia.

Zdecydowana większość (81%) badanych słyszała o wejściu w życie nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jednak jedynie 18% słyszało o wszystkich zmianach, o które pytano. 37% respondentów słyszało o niektórych spośród tych zmian, a 26% co prawda słyszało o nowelizacji, ale nie zna konkretów.

CZY SŁYSZAŁ(A) PAN(I) O WEJŚCIU W ŻYCIU NOWELIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE?			
	K+M	K	M
tak, słyszałem(am) o wszystkich tych zmianach	18	19	16
tak, słyszałem(am) o niektórych spośród tych zmian	37	38	36
tak, słyszałem(am) o nowelizacji, ale nie znałem(am) konkretów	26	24	28
nie, nie słyszałem(am) o nowelizacji, nic nie wiedziałem(am) o tych zmianach	19	19	20

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Wśród kobiet (81%) i mężczyzn (80%) podobny odsetek słyszał o nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Kobiety (19%) nieznacznie częściej od mężczyzn (16%) słyszały o wszystkich wprowadzanych w ustawie zmianach. Mężczyźni (28%) za to nieco częściej niż kobiety (24%) słyszeli o nowelizacji, ale nie znają konkretów.

Poinformowanie o nowelizacji ustawy nie jest w prosty sposób związane z osobistymi doświadczeniami respondenta z przemocą w rodzinie. O wszystkich zmianach wprowadzanych w ramach nowelizacji służyły najczęściej osoby znające rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie, ale nie będące ani jej ofiarami, ani sprawcami (21%) oraz ofiary przemocy (19%). Najwięcej osób, które o nowelizacji w ogóle nie służyły jest wśród osób będących jednocześnie ofiarami i sprawcami przemocy oraz wśród badanych bez doświadczeń z przemocą w rodzinie (po 24%).

CZY SŁYSZAŁ(A) PAN(I) O WEJŚCIU W ŻYCIE NOWELIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE?							
		OFIARY PRZEMOCY	SPRAWCY PRZEMOCY	JEDNOCZEŚNIE OFIARY I SPRAWCY	Z GOSPODARSTW DOMOWYCH Z PRZEMOCĄ	ZNAJĄ RODZINY Z PRZEMOCĄ	BEZ DOŚWIADCZEŃ Z PRZEMOCĄ
tak, słyszałem(am) o wszystkich tych zmianach	K+M	19	16	16	15	21	16
	K	21	12	14	22	24	15
	M	15	18	18	6	17	17
tak, słyszałem(am) o niektórych spośród tych zmian	K+M	38	43	35	40	41	30
	K	38	53	39	35	42	33
	M	39	35	30	47	42	27
tak, słyszałem(am) o nowelizacji, ale nie znałem(am) konkretów	K+M	24	25	25	28	26	30
	K	23	18	21	29	23	28
	M	24	30	29	26	28	30
nie, nie słyszałem(am) o nowelizacji, nic nie wiedziałem(am) o tych zmianach	K+M	19	16	24	17	12	24
	K	18	17	26	14	11	24
	M	22	17	23	21	13	26

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Trzy czwarte (74%) badanych uważa, że wprowadzenie nowelizacji do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprawi sytuację ofiar, jednak jedynie 21% spodziewa się znacznie jej poprawy, a pozostali uważają, że poprawi się ona w niewielkim stopniu.

Według 16% badanych pomimo wprowadzenia nowelizacji sytuacja ofiar przemocy w rodzinie nie ulegnie zmianie. Trzech na stu (3%) oczekuje w związku z tym, że ulegnie ona pogorszeniu.

CZY NA SKUTEK WPROWADZENIA TEJ NOWELIZACJI – OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC – SYTUACJA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE ULEGNIE POPRAWIE, CZY TEŻ NIE?			
	K+M	K	M
znacznie się poprawi	21	25	18
poprawi się, ale w niewielkim stopniu	53	54	50
sytuacja ofiar nie ulegnie zmianie	16	12	21
sytuacja ofiar ulegnie pogorszeniu	3	2	5
<i>trudno powiedzieć</i>	7	7	6

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Kobiety są w tej kwestii większymi optymistkami – 79% z nich spodziewa się poprawy sytuacji ofiar w związku z wprowadzeniem nowelizacji ustawy, w porównaniu do 68% mężczyzn. Co więcej, co czwarta (25%) respondentka i mniej niż co piąty (18%) respondent oczekuje znacznej poprawy.

Sytuacja ofiar nie ulegnie zmianie zdaniem 12% kobiet i 21% mężczyzn, a pogorszy się według 2% kobiet i 5% mężczyzn.

Ofiary przemocy w rodzinie nieco częściej od przedstawicieli pozostałych grup spodziewają się, że wraz z wprowadzeniem nowelizacji sytuacja ofiar znacznie się poprawi – 24% ofiar, 22% sprawców, 18% ofiar-sprawców, 15% osób z gospodarstw domowych z przemocą, 21% znających rodziny z przemocą i 22% nie mających żadnych doświadczeń z przemocą w rodzinie.

Sytuacja ofiar nie ulegnie zmianie, albo wręcz pogorszy się najczęściej w opinii osób będących zarazem ofiarami, jak i sprawcami przemocy (25%) oraz sprawców (24%). Nieco rzadziej sądzą tak ofiary (18%), osoby z gospodarstw z przemocą (20%), badani znający rodziny, w których dochodzi do przemocy (18%) oraz osoby nie mające doświadczeń z przemocą w rodzinie (18%).

CZY NA SKUTEK WPROWADZENIA TEJ NOWELIZACJI – OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC – SYTUACJA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE ULEGNIE POPRAWIE, CZY TEŻ NIE?							
		OFIARY PRZEMOCY	SPRAWCY PRZEMOCY	JEDNOCZEŚNIE OFIARY I SPRAWCY	Z GOSPODARSTW DOMOWYCH Z PRZEMOCĄ	ZNAJĄ RODZINY Z PRZEMOCĄ	BEZ DOŚWIADCZEŃ Z PRZEMOCĄ
znacznie się poprawi	K+M	24	22	18	15	21	22
	K	29	28	21	21	23	25
	M	18	19	14	10	18	20
poprawi się, ale w niewielkim stopniu	K+M	52	51	53	56	56	51
	K	53	52	53	51	60	52
	M	47	51	50	61	52	49
sytuacja ofiar nie ulegnie zmianie	K+M	14	21	23	19	15	15
	K	9	15	20	18	11	11
	M	22	23	28	18	19	19
sytuacja ofiar ulegnie pogorszeniu	K+M	4	3	2	1	3	3
	K	2	4	2	0	1	3
	M	8	2	3	1	5	4
trudno powiedzieć	K+M	6	3	4	9	5	9
	K	7	1	4	10	5	9
	M	5	5	5	10	6	8

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Respondenci, którzy nie spodziewają się poprawy sytuacji ofiar przemocy w rodzinie w związku z wprowadzoną nowelizacją ustawy, argumentują, że polskie prawo jest nieskuteczne (58%), w instytucjach panuje zbyt duża biurokracja (49%), a ludzie boją się zwracać do nich z takimi sprawami (48%). Niewiele rzadziej stwierdzają, że jest zbyt dużo instytucji w to zaangażowanych i w efekcie nikt za nic nie odpowiada (44%), zaś ludzie nie wiedzą, gdzie i jak szukać pomocy (41%).

Ponad jedna czwarta (28%) badanych niespodziewających się skuteczności wprowadzonych zmian uważa, że idą one w złym kierunku, a 21%, że ofiary przemocy w rodzinie nie chcą żadnej pomocy.

DLACZEGO PAN(I) TAK UWAŻA?			
	K+M	K	M
polskie prawo jest nieskuteczne	58	51	62
w instytucjach panuje zbyt duża biurokracja	49	52	47
ludzie się boją zwracać z takimi sprawami do różnych instytucji	48	51	45
zbyt dużo instytucji jest w to zaangażowanych – w efekcie nikt za nic nie odpowiada	44	44	44
ludzie nie wiedzą gdzie i jak szukać pomocy	41	49	37
wprowadzone zmiany idą w złym kierunku	28	26	29
ofiary przemocy w rodzinie nie chcą żadnej pomocy	21	15	23
<i>inne przyczyny</i>	8	6	9
<i>trudno powiedzieć</i>	2	1	2

*K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie
K – kobiety
M – mężczyźni
Dane w proc.*

Polskie prawo za nieskuteczne częściej uważają mężczyźni (62%) niż kobiety (51%) niewierzące w efektywność wprowadzonej nowelizacji. W instytucjach panuje biurokracja zdaniem 52% kobiet i 47% mężczyzn, ludzie boją się zwracać z takimi sprawami do różnych instytucji według 51% kobiet i 45% mężczyzn. Po 44% przedstawiciele obu płci sądzą, że zbyt dużo instytucji jest w to zaangażowane.

Kobiety (49%) częściej od mężczyzn (37%) są zdania, że ludzie nie wiedzą, gdzie szukać pomocy. Mężczyźni natomiast częściej uważają, że wprowadzone zmiany idą w złym kierunku (29% wobec 26%), a ofiary przemocy w rodzinie nie chcą żadnej pomocy (23% wobec 15%).

Na to, że polskie prawo jest nieskuteczne najczęściej zwracają uwagę osoby będące jednocześnie sprawcami i ofiarami przemocy (63%), osoby znające rodziny z przemocą (60%), a także ofiary (59%) i sprawcy (58%).

Zbyt dużo instytucji jest zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy i w efekcie nikt za nic nie odpowiada zdaniem przede wszystkim osób na przemoc patrzących z boku – znających rodziny z przemocą (52%) lub z gospodarstw domowych, w których przemoc dotyka innych jego członków (49%).

Według osób z gospodarstw domowych, gdzie dochodzi do przemocy wobec innych ich członków, w instytucjach panuje zbyt duża biurokracja (61%).

Ofiary przemocy (53%) i badani z gospodarstw domowych, gdzie dochodzi do przemocy (56%), częściej od innych zwracają uwagę na to, że ludzie boją się zwracać ze sprawami takimi jak przemoc w rodzinie do różnych instytucji. Częściej także dostrzegają, że ludzie nie wiedzą, gdzie i jak szukać pomocy – odpowiednio 47% i 50%.

Badani, którzy sami nie są ofiarami, ani sprawcami przemocy, ale dochodzi do niej w ich rodzinach, częściej od innych są ponadto przekonani, że ofiary przemocy w rodzinie nie chcą żadnej pomocy (31%).

O tym, że wprowadzone zmiany idą w złym kierunku mówią przede wszystkim sprawcy przemocy (37%) oraz osoby, które nie mają z przemocą w rodzinie żadnych doświadczeń (33%).

DLACZEGO PAN(I) TAK UWAŻA?						
	OFIARY PRZEMOCY	SPRAWCY PRZEMOCY	JEDNOCZEŚNIE OFIARY I SPRAWCY	Z GOSPODARSTW DOMOWYCH Z PRZEMOCĄ	ZNAJĄ RODZINY Z PRZEMOCĄ	BEZ DOŚWIADCZEŃ Z PRZEMOCĄ
polskie prawo jest nieskuteczne	59	58	63	46	60	54
zbyt dużo instytucji jest w to zaangażowanych – w efekcie nikt za nic nie odpowiada	43	40	33	49	52	43
w instytucjach panuje zbyt duża biurokracja	48	44	48	61	53	47
ludzie się boją zwracać z takimi sprawami do różnych instytucji	53	37	49	56	44	47
ludzie nie wiedzą gdzie i jak szukać pomocy	47	26	45	50	38	39
ofiary przemocy w rodzinie nie chcą żadnej pomocy	20	20	20	31	16	23
wprowadzone zmiany idą w złym kierunku	26	37	17	27	29	33
inne przyczyny	7	6	10	7	7	9
trudno powiedzieć	0	1	4	1	1	2

K+M – zbiorcze dane (ważone) ogólnopolskie

K – kobiety

M – mężczyźni

Dane w proc.

PRZEMOC W RODZINIE WOBEC KOBIET I WOBEC MĘŻCZYŹN – PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wydaje się, że do przemocy w rodzinie, częściej dochodzi w tych rodzinach, w których pojawiają się jakieś problemy: przede wszystkim alkohol, ale nie tylko – także inne kłopoty, które spadają na rodziny: przede wszystkim problemy finansowe, ale także problemy rodzinne – najczęściej małżeńskie (rzadziej chodzi tu o chorobę czy śmierć kogoś z rodziny, sporadycznie pretekstem są też problemy szkolne dzieci, narkotyki), a także problemy związane z pracą (głównie problemy w pracy i utrata pracy). Jednocześnie nie zawsze musi wystąpić jakiś pretekst – w zależności od formy przemocy: od 14% do 30% w przypadku ofiar kobiet i od 20% do 25% w przypadku ofiar-mężczyzn przyznało, że w czasie, gdy dochodziło do przemocy w rodzinie, na zachowanie sprawcy nie miało wpływu nic szczególnego – przemoc pojawiała „bezinteresownie”.

Do bycia OFIARA przemocy w rodzinie przyznało się w naszym badaniu 34% badanych – 39% kobiet i 28% mężczyzn.

- Przemocy psychicznej – 27% (33% kobiet i 21% mężczyzn)
- Przemocy ekonomicznej – 9% (12% kobiet i 8% mężczyzn)
- Przemocy fizycznej – 18% (19% kobiet i 12% mężczyzn)
- Seksualnej – 3% (4% kobiet i 1% - mężczyzn)

Czy odsetki te odpowiadają faktycznej liczbie kobiet będących ofiarami przemocy w rodzinie i faktycznej liczbie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego? Gdy zapytaliśmy respondentów – komu łatwiej jest się przyznać do bycia ofiarą przemocy w rodzinie – kobiecie czy mężczyźnie – zarówno kobiety jak i mężczyźni niemal zgodnie zadeklarowali, że kobiecie (63% kobiet i 64% mężczyzn), a nieliczni wskazywali na mężczyzn (4% do 5%). Tylko 30% kobiet i 26% mężczyzn uznało, że płeć nie ma znaczenia. Spostrzeżenia te – zwłaszcza padające z ust mężczyzn mogą sugerować niedoszacowanie wyników spowodowane niechęcią do przyznawania się do bycia ofiarą – przede wszystkim wśród mężczyzn.

W sumie, na podstawie powyższych danych, jak również na podstawie analizy pozostałych wyników badania ogólnopolskiego oraz profesjonalistów można przypuszczać, że:

- ❑ **W badaniu uzyskano zaniżony wynik odsetka osób, które faktycznie doświadczyły przemocy w rodzinie**
- ❑ Niedoszacowanie w liczbie ofiar w zdecydowanie większym stopniu dotyczy **mężczyzn** niż kobiet.
- ❑ **Niedoszacowanie dotyczy osób, które od urodzenia funkcjonują w rodzinach, gdzie przemoc, będąc na porządku dziennym – staje się normą.** Tym samym doświadczane zachowania nie są identyfikowane, jako przemoc (pomimo próby dotarcia do takich osób za pośrednictwem, pytania wykorzystującego przykłady zachowań).
- ❑ Można przypuszczać, że liczba ofiar przemocy w rodzinie niedoszacowana jest w grupie osób **słabiej wykształconych**, mieszkańców **wsí**. Związek między przemocą w rodzinie a **gorszą sytuacją materialną** został wśród ofiar potwierdzony; nasuwa się jednak wątpliwość, czy zależność ta (będąca silnie powiązana z poziomem wykształcenia, a oba te czynniki także z kolei z funkcjonującym modelem rodziny) w rzeczywistości nie jest jeszcze silniejsza niż zidentyfikowana w badaniu.
- ❑ Wydaje się ponadto, że liczba osób, które kiedykolwiek doświadczyły przemocy w rodzinie zaniżona jest także w grupie **najstarszych badanych**. Statystycznie rzecz ujmując – prawdopodobieństwo zetknięcia się w ciągu całego życia z zachowaniami wykazującymi znamiona przemocy w rodzinie wydaje się być większe niż w młodszych grupach wiekowych, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę „tradycyjny” model rodziny i „tradycyjny” model wychowania (*oparte na patriarchalnym systemie, gdzie dominujący członek gospodarstwa domowego – „głowy rodziny” – korzysta z różnych form podporządkowywania sobie domowników i egzekwowania – niezależnie od „racjonalności” roszczeń – postaw, zachowań przez siebie pożądaných*) znacznie bardziej rozpowszechnione i akceptowane przez poprzednie pokolenia (np. jeszcze 25, 50, czy 100 lat temu) niż dzisiaj.

Do bycia SPRAWCA przemocy w rodzinie przyznało się 17% badanych – 17% kobiet i 19% mężczyzn. Uzyskany wynik mógłby sugerować, że płeć nie ma znaczenia – kobiety jak i mężczyźni dopuszczają się przemocy wobec innych osób w gospodarstwie domowym niemal równie często (różnica 2 punktów procentowych nie stanowi istotnej różnicy).

- Przemocy psychicznej – 12% (12% kobiet i 13% mężczyzn)
- Przemocy ekonomicznej – 3% (3% kobiet i 4% mężczyzn)
- Przemocy fizycznej – 8% (tyle samo – wśród kobiet i mężczyzn)
- Seksualnej – 0.5% (0,2% kobiet i 0.7% - mężczyzn)

Gdy zapytaliśmy badanych komu łatwiej jest się przyznać do bycia sprawcą przemocy w rodzinie uzyskaliśmy odmienne opinie niż wtedy, gdy pytaliśmy o łatwość przyznania się do bycia ofiarą przemocy w rodzinie. Warto zauważyć, że spostrzeżenia samych zainteresowanych – kobiet i mężczyzn były tym razem nieco różne. Co prawda nieco ponad połowa kobiet (54%) i mężczyzn (53%) uważa, że jeśli chodzi o przyznawanie się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie, to płeć nie różnicuje postaw sprawców w tym względzie. Ale pozostałe opinie wykazywały rozbieżności: kobiety nieco częściej niż mężczyźni (19% do 13%) uważały, że to im jest się łatwiej przyznać do sprawstwa i odwrotnie: mężczyźni częściej niż kobiety uważali, że to im jest się łatwiej przyznać do bycia sprawcą przemocy w rodzinie (23% do 17%). W efekcie deklaracje kobiet wykazywały równowagę (19% wskazań na kobiety i 17% - na mężczyzn), natomiast wśród mężczyzn częściej pojawiała się opinia, że łatwiej jest się przyznać mężczyźnie (23%) niż kobiecie (13%).

Uzyskane wyniki dotyczące większej otwartości przy przyznaniu się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie sugerują, że w badaniu uzyskano zaniżony wynik odsetka osób, które dopuściły się przemocy wobec osoby, osób zamieszkujących wspólne gospodarstwo domowe. Co prawda odpowiedź „płeć nie ma tu znaczenia” nie odpowiada wprost – czy równie łatwo, czy równie trudno jest się przyznać i kobietom, i mężczyznom. Biorąc jednak pod uwagę, że zachowania, o które pytamy stanowią o czynach prawnie i moralnie nagannych, uzyskane odpowiedzi należy interpretować raczej jako skłonność do tuszowania niż odkrywania prawdy o swoich czynach.

Porównując społeczno-demograficzne profile ofiar i sprawców oczekivalibyśmy, że w grupach, gdzie mamy do czynienia z częściej występującymi ofiarami przemocy w rodzinie

częściej też powinniśmy spotykać się ze sprawcami przemocy w rodzinie. Tymczasem okazało się, że w grupie sprawców nie odnotowano oczekiwanych zróżnicowań lub odnotowano zróżnicowania na pierwszy rzut oka trudne w interpretacji (np. częstsze autodeklacje sprawstwa wśród osób z wykształceniem wyższym i – w porównaniu z tym – stosunkowo niskie – z wykształceniem podstawowym, co przy powierzchownej analizie, bez dokładniejszego przyjrzenia się wynikom i bez próby interpretacji całości wyników mogłoby mylnie sugerować częstsze występowanie przemocy w rodzinie w tej właśnie grupie) – różnice te, wyłaniające się z opartego na autodeklaracjach profilu ofiar i sprawców (odnoszące się na przykład do różnego poziomu wykształcenia, czy inaczej – lub nie tak silnie różnicującej – identyfikowanej sytuacji bytowej itp.) nie stanowią – ze statystycznego punktu widzenia – wyczerpującego uzasadnienia, a tworzone równoległe przez ofiary przemocy w rodzinie profile sprawców, weryfikują ten obraz. Poniżej na przykładzie omówiono symulacje w odniesieniu do płci sprawców.

Porównując profil społeczno-demograficzny sprawców oparty na ich autodeklaracjach, z profilem sprawców, jaki wyłonił się z relacji osób, które przyznały się do tego, że w przeszłości zdarzyło im się doświadczyć przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego można dostrzec, że:

- Bardzo wyraźnie **niedoszacowana jest grupa sprawców mężczyzn**: z autodeklaracji sprawców wynika, że wśród ogółu osób, które przyznały się do przemocy wobec innego członka gospodarstwa domowego (tzn. 17% kobiet i 19% mężczyzn) 47% stanowią kobiety, a 53% - mężczyźni. Tymczasem z relacji ofiar, charakteryzujących sprawcę wyłania się proporcja 30% do 70%¹⁰.
- Jeśli uzyskane deklaracje dotyczące sprawstwa przyjmując jako wartości minimalne, a proporcje automatycznie wyrównywać wzwyż przyjmując za punkt odniesienia odsetek kobiet, które przyznały się do bycia sprawcą, przemocy w rodzinie, to – by osiągnąć proporcję 30% do 70% - odsetek sprawców wśród mężczyzn powinien wzrosnąć do 39%.

¹⁰ wśród kobiet profilujących sprawcę proporcja ta wynosiła 79% do 21%, a wśród mężczyzn profilujących sprawcę – 53% do 47%, przy czym trzeba pamiętać o mniejszej skłonności mężczyzn do przyznawania się do bycia ofiarą przemocy.

- Powyższa symulacja nie oznacza, że taka jest liczba sprawców przemocy w rodzinie wśród mężczyzn – szacunki opierają się na przybliżonych założeniach i oparte są na deklaracjach, które również nie są wolne od wad. Polegają one min. na następujących sprawach:
 - zaniżonym – najprawdopodobniej w większym stopniu niż w przypadku kobiet – odsetku mężczyzn, którzy przyznali się do bycia ofiarą przemocy w rodzinie (zwłaszcza, że proporcja sprawców przemocy w rodzinie podana przez ofiary mężczyzn różniła się od tej, którą podały ofiary-kobiety – *przypomnijmy: wśród mężczyzn wyniosła ona 53% sprawców mężczyzn do 47% - sprawców kobiet – patrz przypis*)
 - zaniżonym najprawdopodobniej odsetku osób, które przyznały się do bycia sprawcami przemocy w rodzinie (zapewne także wśród kobiet, do których odnoszono symulację), jednak dokonując symulacji musieliśmy przyjąć jakiś punkt odniesienia, którym mogliśmy się posłużyć: tu zdecydowaliśmy się na *(prawdopodobnie również zaniżony)* odsetek kobiet, które przyznały się do bycia sprawcą przemocy *(jednocześnie jednak ustalanie punktu odniesienia w oparciu o na przykład dodatkową weryfikację autodeklaracji według oceny łatwości przyznawania się do bycia sprawcą przez mężczyzn lub kobiety – obarczone byłoby jeszcze większą niedoskonałością, jaką byłoby budowanie hipotezy w oparciu o hipotezę)*
 - Symulacji dokonano w oparciu o przeliczenie płci sprawców wskazanych przez ofiary (choć szczegółowo proszono o ich charakterystykę), bez uwzględnienia ich liczby, w sytuacji, gdyby sprawców danego typu było wielu (np. kilku braci, kolejni współmałżonkowie itp.); wydaje się jednak, że ten czynnik – w porównaniu z pozostałymi – może (w całej masie statystycznej) odgrywać stosunkowo najmniejszą rolę.

Czytając uzyskane wyniki trzeba mieć świadomość ich niedoskonałości – niedoszacowania – zwłaszcza w niektórych grupach – liczby ofiar i liczby sprawców. Jak uprzednio już pisaliśmy, a co na koniec chcielibyśmy jeszcze przypomnieć, wpływ na to może mieć wiele czynników:

- ❑ **niski poziom świadomości**
- ❑ **brak umiejętności identyfikowania zachowań nagannych i właściwej ich oceny**
- ❑ **skłonność do bagatelizowania zjawiska** przy choćby jednorazowych zachowaniach, bądź „mniej radykalnych formach” przejawiania się zjawiska
- ❑ **relatywizowanie sytuacji** (umniejszanie znaczenia własnych zachowań wobec zachowań doświadczanych ze strony drugiej osoby lub też w kontekście stereotypowego myślenia o przemocy w rodzinie)¹¹
- ❑ **wstyd / obawa przed ujawnieniem / konsekwencjami**, że dopuściło się czynów nagannych, zabronionych,
- ❑ **wstyd / strach przed nazwaniem swojej sytuacji**, przyznaniem się – najpierw przed sobą, w drugiej kolejności: przed ankieterem – że problem „mnie” dotyczy, że jest się ofiarą przemocy w rodzinie
- ❑ **wypieranie zdarzeń z przeszłości** bądź wybielanie , idealizowanie przeszłości
- ❑ **inna sytuacja** (np. specyfika wywiadu)

W kontekście tego wszystkiego, wydaje się, że szeroko zakrojona kampania informacyjna – skierowana nie tylko do ofiar, sprawców, niemych (inni domownicy) jak i biernych świadków przemocy (sąsiedzi, znajomi, przechodnie, którzy mają świadomość, że obok dzieje się zło), ale i zwykłych ludzi, którym pozornie wydaje się, że problem ich nie dotyczy (bo np. nie potrafią identyfikować przejawów) – mówiąca o tym, czym jest przemoc w rodzinie, jak może się przejawiać i jak można pomóc w sytuacji zetknięcia się z tym problemem może być jednym z najskuteczniejszych oręży w walce z tym problemem społecznym.

¹¹ Przemoc wywołuje przemoc – trudno oddzielić, gdzie kończy się samoobrona, a zaczyna przemoc - niezależnie od tego warto tu przypomnieć, że liczba osób, które przyznały się do bycia zarówno sprawcą jak i ofiarą przemocy w rodzinie była większa niż liczba osób, które przyznały się wyłącznie do sprawstwa – dysproporcja ta jest mniej więcej dwukrotna w przypadku mężczyzn (12% do 7%), a w przypadku kobiet – jeszcze większa (13% do 4%).

MARGINES BŁĘDU PRZY WNIOSKOWANIU

		Wielkość frakcji:											
Wiarowod. uosc:	0,95	1%	3%	5%	10%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%
Wielkość próby													
50		2,8%	4,7%	6,0%	8,3%	9,9%	11,1%	12,0%	12,7%	13,2%	13,6%	13,8%	13,9%
100		2,0%	3,3%	4,3%	5,9%	7,0%	7,8%	8,5%	9,0%	9,3%	9,6%	9,8%	9,8%
150		1,6%	2,7%	3,5%	4,8%	5,7%	6,4%	6,9%	7,3%	7,6%	7,8%	8,0%	8,0%
200		1,4%	2,4%	3,0%	4,2%	4,9%	5,5%	6,0%	6,4%	6,6%	6,8%	6,9%	6,9%
250		1,2%	2,1%	2,7%	3,7%	4,4%	5,0%	5,4%	5,7%	5,9%	6,1%	6,2%	6,2%
300		1,1%	1,9%	2,5%	3,4%	4,0%	4,5%	4,9%	5,2%	5,4%	5,5%	5,6%	5,7%
350		1,0%	1,8%	2,3%	3,1%	3,7%	4,2%	4,5%	4,8%	5,0%	5,1%	5,2%	5,2%
400		1,0%	1,7%	2,1%	2,9%	3,5%	3,9%	4,2%	4,5%	4,7%	4,8%	4,9%	4,9%
450		0,9%	1,6%	2,0%	2,8%	3,3%	3,7%	4,0%	4,2%	4,4%	4,5%	4,6%	4,6%
500		0,9%	1,5%	1,9%	2,6%	3,1%	3,5%	3,8%	4,0%	4,2%	4,3%	4,4%	4,4%
550		0,8%	1,4%	1,8%	2,5%	3,0%	3,3%	3,6%	3,8%	4,0%	4,1%	4,2%	4,2%
600		0,8%	1,4%	1,7%	2,4%	2,9%	3,2%	3,5%	3,7%	3,8%	3,9%	4,0%	4,0%
650		0,8%	1,3%	1,7%	2,3%	2,7%	3,1%	3,3%	3,5%	3,7%	3,8%	3,8%	3,8%
700		0,7%	1,3%	1,6%	2,2%	2,6%	3,0%	3,2%	3,4%	3,5%	3,6%	3,7%	3,7%
750		0,7%	1,2%	1,6%	2,1%	2,6%	2,9%	3,1%	3,3%	3,4%	3,5%	3,6%	3,6%
800		0,7%	1,2%	1,5%	2,1%	2,5%	2,8%	3,0%	3,2%	3,3%	3,4%	3,4%	3,5%
850		0,7%	1,1%	1,5%	2,0%	2,4%	2,7%	2,9%	3,1%	3,2%	3,3%	3,3%	3,4%
900		0,7%	1,1%	1,4%	2,0%	2,3%	2,6%	2,8%	3,0%	3,1%	3,2%	3,3%	3,3%
950		0,6%	1,1%	1,4%	1,9%	2,3%	2,5%	2,8%	2,9%	3,0%	3,1%	3,2%	3,2%
1000		0,6%	1,1%	1,4%	1,9%	2,2%	2,5%	2,7%	2,8%	3,0%	3,0%	3,1%	3,1%
1050		0,6%	1,0%	1,3%	1,8%	2,2%	2,4%	2,6%	2,8%	2,9%	3,0%	3,0%	3,0%
1100		0,6%	1,0%	1,3%	1,8%	2,1%	2,4%	2,6%	2,7%	2,8%	2,9%	2,9%	3,0%
1150		0,6%	1,0%	1,3%	1,7%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%	2,8%	2,8%	2,9%	2,9%
1200		0,6%	1,0%	1,2%	1,7%	2,0%	2,3%	2,5%	2,6%	2,7%	2,8%	2,8%	2,8%
1250		0,6%	0,9%	1,2%	1,7%	2,0%	2,2%	2,4%	2,5%	2,6%	2,7%	2,8%	2,8%
1300		0,5%	0,9%	1,2%	1,6%	1,9%	2,2%	2,4%	2,5%	2,6%	2,7%	2,7%	2,7%
1350		0,5%	0,9%	1,2%	1,6%	1,9%	2,1%	2,3%	2,4%	2,5%	2,6%	2,7%	2,7%
1400		0,5%	0,9%	1,1%	1,6%	1,9%	2,1%	2,3%	2,4%	2,5%	2,6%	2,6%	2,6%
1450		0,5%	0,9%	1,1%	1,5%	1,8%	2,1%	2,2%	2,4%	2,5%	2,5%	2,6%	2,6%
1500		0,5%	0,9%	1,1%	1,5%	1,8%	2,0%	2,2%	2,3%	2,4%	2,5%	2,5%	2,5%

KONTROLA REALIZACJI I JAKOŚCI BADANIA W TNS OBOP

TNS OBOP posiada ogólnopolską sieć doświadczonych, wieloletnich współpracowników terenowych – koordynatorów i ankieterów. Niezależnie od typu badania czy stosowanej metody badawczej, TNS OBOP poświęca wiele uwagi zagadnieniom kontroli sieci ankieterskiej. Proces ten jest wieloetapowy i zaczyna się jeszcze przed rozpoczęciem badania:

- I etap kontroli: odpowiedni dobór pracowników terenowych, czyli staranna rekrutacja ankieterów i koordynatorów szczególnie pod względem posiadanych predyspozycji do wykonywania tego rodzaju pracy;
- II etap kontroli: szkolenia zarówno ogólne - dotyczące podstawowych zasad pracy ankieterskiej, jak i szczegółowe – organizowane na potrzeby konkretnych projektów badawczych;
- III etap kontroli: kontrola terenowa po przeprowadzeniu badania w stosunku do pomiarów realizowanych bezpośrednio w terenie bez względu na wykorzystaną technikę.

Kontrola terenowa spełnia dwa podstawowe cele:

- **poznawczy**, pozwalający dowiedzieć się jak pracują ankieterzy, jak są postrzegani przez respondentów, jak respondenci odbierają badania i jaki jest ich stosunek do badań oraz jakie błędy są najczęściej popełniane;
- **pragmatyczny**, służący ocenie pracy ankieterów, wykrywaniu nieprawidłowości i uchybień w ich działalności, minimalizowaniu błędów poprzez doszkalanie oraz stosowanie systemu kar i nagród.

Nadrzędnym celem kontroli badań jest **utrzymanie i zapewnienie wysokiej jakości i rzetelności badań**. Dobór ankieterów do kontroli, przede wszystkim terenowej, dokonuje się według kryteriów doboru celowego z elementami doboru losowego. Jednostką analizy jest ankieter, a następnie region. Kontrolę realizuje się przy użyciu odpowiednich kwestionariuszy kontrolnych:

- bezpośrednio przez sieć kontrolerów regionalnych i wysyłanych z Warszawy,
- telefonicznie przez kontrolerów operujących z Warszawy.

Narzędziem pomocniczym w procesie kontroli bezpośredniej i pośredniej jest stały **monitoring badań** ze względu na:

- liczbę ankieterów zaangażowanych w badanie,
- liczbę wywiadów zrealizowanych przez danego ankietera,

- datę przeprowadzenia i czas rozpoczęcia wywiadu,
- liczbę odmów,
- liczbę odebranych kart zapowiednich na poziomie ankietera, regionu oraz całego badania.

W przypadku badań prowadzonych techniką CATI zasadniczym elementem kontroli jest nadzór systemu NIPO nad realizacją badania, który zapewnia 100% poprawności realizacji wywiadu, nie pozwalając ankieterom na pominięcie czy też przeciwnie – zadanie niepotrzebnych pytań. NIPO kontroluje czas realizacji ankiety, a nawet kolejność zaznaczania odpowiedzi w pytaniach wieloodpowiedziowych. System pilnuje również poprawności doboru respondenta, nie pozwalając na realizację badania z niewłaściwą osobą.

TNS OBOP wszystkie projekty badawcze realizuje zgodnie ze standardami przyjętymi przez OFBOR. W 2000 roku jako jedni z pierwszych przystąpiliśmy do Programu Kontroli Jakości Pracy Ankietera.